

Onze Nationale Omroep

IN EN OM HET N. I. R.

« Onbekend maakt onbemind. »
(*Vlaamsch spreekwoord.*)

A. — Zijn voorgeschiedenis en wording.

Wanneer wij de geschiedenis van den Omroep in België wilden schrijven zouden wij voorzeker moeten beginnen met enkele data voor den oorlog aan te stippen :

In 1907 reeds gelukten de heeren Rob. B. Goldschmidt en Maurice Philippson er in, eene radiofonische verbinding te bewerkstelligen tusschen drie kleine zenders en ontvangers opgesteld : de eerste in het Justitiepaleis te Brussel, de tweede te Luik en de derde in een ballon.

In 1914, werd onder leiding van den heer Goldschmidt, en met de medewerking van den heer R. Braillard, nu nog raadgevend ingenieur bij het N. I. R. en voorzitter van de technische commissie der Union Internationale de Radiodiffusion, een radiofonische proefzender opgericht te Laeken (Brussel).

De liefhebbers der « eerste uren », (die nog van vóór den oorlog), zullen zich wellicht de concerten herinneren welke iederen Zaterdagavond werden uitgezonden en welke met een goede kristalontvanger en een hooge antenne, tot op 60-70 Km. duidelijk (in koptelefoon !) konden worden gevolgd. Zelfs kwamen daarover interessante luisterrapporten toe uit Noord-Frankrijk. Naar het schijnt was men ons alleen in Amerika vóór geweest met het geven van een concert langs radiotelefonischen weg !

Bij het begin van den oorlog echter (namelijk op 19 Oogst

(1) Bibliographie : E. P. Leopold. *Radio-Toestanden in België* ; J. Van Roosbroeck. *De Radio-Omroep en de B. W. P.* ; Mgr. Picard. *Radio Catholique* ; Ing. R. Braillard. *La Radiophonie en Belgique.*

1914) werd deze zender op bevel van den koning onbruikbaar gemaakt...

Het was klaar dat de omroep-gedachte verder in den dop moest blijven en wij zien dan ook eerst in 1922, het vraagstuk weer alleen ernstig opgepikt, eenerzijds langs commercieele zijde, door de Société Belge Radio-Electrique, anderzijds langs kultureele zijde, door Juliaan Van de Pitte, die van af Oktober 1922, eene regelmatige radiokroniek schreef voor « De Standaard » en ook zijne inzichten meedeelde in « Ons Volk Ontwaakt ». Het succes dezer artikelen gaf aanleiding ten andere tot het ontstaan van het eerste radioblad in Juli 1923. Natuurlijk kon alleen de finantieele sterkte van de Société Belge Radio-Electrique, daadwerkelijke proeven en een fatsoenlijken zender uitwerken, gerugsteund als zij was door de hogere finantie en door de specialisten (1) : Dr. Philippson en Ingenieur R. Brillard.

Er werd eene afzonderlijke omroepmaatschappij gesticht met name : « Radio-Belgique » ; (2) welke de uitzendingen zou beheeren van den zender « Radio-Belgique », welke intusschen door S. B. R. was opgericht in de bovenverdiepingen van het gebouw der Union-Coloniale, in de Stassartstraat te Brussel. Op 24 November 1923, werd deze zender plechtig ingehuldigd door den heer Neujean, Minister van Spoorwegen, Post en Telegrafien.

Van dien dag af werden geregeld twee concerten per dag gegeven, van 5 tot 6 en van 8 tot 10 uren, waarbij meestal van 8 uur tot 8 uur 15 een praatje of lezing werd ingelascht over een of ander actueel of nuttig onderwerp : zoo kwamen het Roode Kruis, het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, enz. regelmatig voor het mikrofoon. Natuurlijk waren de uitzendingen uitsluitend fransch, ten minste in de beginperiode, van 1923 tot 1927.

Er kwam, zooals te begrijpen, een reaktie hiertegen los in het Vlaamsche land, eigenaardigerwijze alleen door « technici » gevoerd en gesteund, en hier brengen wij eene welverdiende hulde aan den heer Juliaan Van de Pitte en de medewerkers van « Radio » welke nu en dan vergaderden om eene oplossing voor dezen mistoestand te zoeken.

(1) De heer Dr. Goldschmidt zou weinig later een konkureerende firma stichten : de C. I. C. E. R., waarvan de werkhuzen en bureelen werden opgericht te Machelen, bij Vilvoorden.

(2) En onder den naam van « Ancienne Radio-Belgique », N. V. in likwidatie.

Zoeken is tijd= en geldverlies

Proefnemingen passen in een laboratorium.
Daar heeft men er geld voor over.

Zakenmensen

moeten elk energieverlies vermijden en mogen
dus hun krachten aan het zoeken niet ver-
spillen.

Voor Uwe reclame

moet U direkt de cliënteel treffen die U hebben
wil. Daarom moet U, alvorens te adverteeren,
de zekerheid hebben dat U de geschikte cliën-
teel treft.

DE STANDAARD

is het eenige blad in België, dat de kwaliteit van
zijn lezers bewijst. Het bewijs daarvan is
onderstaande statistiek, steunend op docu-
menten door de abonné's zelf verstrekt.

DE STANDAARD

heeft onder al zijn abonné's :

68 % eigenaars van huizen.

47 % die een radiotoestel hebben.

38 % die aan fotografie doen.

17.9 % eigenaars van een of meerdere auto's.

13 % die een fono hebben.

32 % die dienstboden hebben (19 % een
dienstmeid ; 13 % meerdere meiden).

83 % die een tuin bezitten.

Op 100 abonné's treft men 112 fietsen aan en
100 abonné's stellen 522 personen voor.

Deze werking vond echter op dat oogenblik, zeer weinig « medevoelen » bij de vooraanstaande vlaamsche politieke leiders, noch van deze noch van gene partij. Voor de politiek scheen het vraagstuk nog van weinig beteekenis : wat waren die 10.000 officieel-ingeschreven radio-luisteraars bij het begin van 1924 ! Maar die 10.000 « officieele » vertegenwoordigden in werkelijkheid reeds meer dan 100.000 luisteraars, waarvan toch beslist 60.000 in Vlaamsch België moesten worden gerekend ! Dit wisten de technici, maar dit werd niet gewaardeerd door de politiekers !

Eindelijk in 1927 werd door enkele vooraanstaande personen, van verschillende politieke kleur, de zaak eens nuchter onder het oog genomen : een eerste algemeene vergadering werd belegd te Antwerpen, in het lokaal der Vlaamsche Club, Appelmanstraat, en de grondslag werd gelegd voor de Vlaamsche Radio Vereeniging (V. R. V.) welke zich voor doel stelde, de algemeene Vlaamsche belangen in het etherruim te verdedigen : Prof. Van der Mueren, E. Joris, hoofdsteller van het inmiddels verschenen eerste Vlaamsche radioprogrammabladd « Radiopost », Mr John Van Kessel, Mr J. Van den Houte, speaker van den inmiddels gedurende eenige maanden te Antwerpen opgerichte regionalen « Dierentuinzender » en ingenieur J. G. R. Van Dijck, die ook reeds met den heer Juliaan Van den Pitte had samengewerkt, namen de leiding van het nieuwe organisme op zich. Weinig later trad daarbij nog in het bestuur der vereeniging de heer Van Dongen, leider van de Antwerp Engineering Club.

Op het aktief dezer vereeniging, dient in ieder geval gebracht : de uitzending van het eerste Vlaamsche radiokonzert, in België, en het verwezenlijken van verschillende groote specifiek Vlaamsche kunstkoncerten. En dit initiatief dient er des te meer om geloofd, omdat deze koncerten, waarvoor de zender van Radio-Belgique moest worden afgehuurd, ten koste van veel last en geld werden verwezenlijkt, en dit zonder de minsten steun, noch geldelijken noch moreelen, van gelijk welke officieelen kant ! Reeds waren ernstige onderhandelingen aangeknoopt met de maatschappij C. I. C. E. R. te Machelen, voor het bouwen van een eigen omroepzender, welke te Antwerpen zou worden opgericht. Doch intusschen roerden zich ook de politieke elementen !

En wanneer dan in 1929 de N. V. Radio, te Leuven werd opgericht, met de medewerking en geldelijken steun van den Bel-

DE STANDAARD

heeft als lezers :

dokters, advokaten, notarissen, ingenieurs, geestelijken, architecten, professoren, bestuurders van bank- en handelshuizen, nijverheidslieden, apothekers, onderwijzers, bedienden, handelaars, renteniers, alle personen waarvan het gemiddeld jaarlijkse inkomen meermalen het gewoon gemiddeld inkomen overtreft.

Voorbeelden : DE STANDAARD heeft als abonné's :

Meer dan 30 % der geneesheeren en apothekers van 't Vlaamsche land.

Meer dan 23 % der advokaten.

**BOOR DUS OP DE ZELFDE PLAATS EN
TREK UW RECLAME SAMEN OP DE
K W A L I T E I T.**

**VERSNIPPERING VAN BUD-
JET BETEEKENT GELDVER-
LIES.**

REKLAMENKANTOOR MIRAX

BRUSSEL, EMIEL JACQMAINLAAN, 127
ANTWERPEN, HUIDEVETTERSSTR., 57

gischen Boerenbond en er kort daarna ook (nadat door den heer Van der Velde in 1924, reeds, voor het mikrofoon van Radio Belgique een omroep omtrent het belang der radiopropaganda was gedaan, en voornamelijk na het uitgebreid verslag van Jos. Van Roosbroeck uitgebracht in den schoot der Belgische Werkliedenpartij) een Vlaamsch socialistische omroeporganisatie was tot stand gekomen, werd het verder voortbestaan der Vlaamsche Radio Vereeniging voor nutteloos geoordeeld, en werd besloten de neutrale vereeniging op te lossen : Prof. Van der Mueren en J. C. R. Van Dijk leunden aan bij de Katholieke Vlaamsche Radio Omroep, de heer Joris, werd de opwekkende ziel van den Socialistischen Arbeiders Radio Omroep voor Vlaanderen, terwijl de heer Van Kessel later algemeen sekretaris zou worden van den Liberale Radio-Omroep (Librado).

Intusschen was door die sterk geactiveerde propaganda het aantal officieele (?) luisteraars geklommen tot 36.000. Het werd nu stilaan tijd dat de Omroep-en luisteraarszaak « wettig » geregeld werd en in de officieele middens werd tegelijk een ontwerp van Staats-radiomonopool en het instellen eener radiotaks voorbereid. Dit ontwerp werd door Minister Lippens ten bureele van de Kamer neergelegd op 18 April 1929. Het zou echter om wille der politieke verwickelingen eerst, vele maanden later, in de Kamerzitting van 12 Juni 1930 worden gestemd.

Intusschen was door de kapitaalkrachtige N. V. Radio, in overleg met « Radio-Belgique » een groote nieuwe zender besteld geworden bij de S. B. R., zender welke te Veltem als tweelingzender werd opgericht en welke « officieel » vanaf 6 Oktober 1928 reeds tweemaal per week, op golflengte 338, twee Vlaamsche radiuitzendingen zou verzorgen voor de Katholieke Vlaamsche Radio-Omroep. Ook S. A. R. O. V. zou vanaf half Oktober 1929, door toedoen eener beschikking van Minister Lippens, toelating verkrijgen : langs « Veltem » wekelijks een radiokonzert te verzorgen.

Deze ongelijke en daarbij gevaarlijke politieke wardoestand zou eindelijk ophouden bij de stichting van het Nationaal Instituut voor Radio Omroep (N. I. R.) ; Wet van 18 Juni 1930 en Koninklijk Besluit van 28 Juni 1930, waarvan wij den tekst hierna volledig mededeelen :

Wet op stichting van het Belgisch Nationaal Instituut voor radio-omroep.

ALBERT, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL,
De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen
volgt:

Artikel Eén. — Onder de benaming: Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep (N. I. R.) wordt een openbare instelling tot stand gebracht.

Deze openbare instelling, die rechtspersoonlijkheid bezit, wordt opgericht voor een termijn van twaalf jaar, ingaande op den datum dat deze wet van kracht wordt. Bij het einde van den twaalfjarigen termijn, wordt de duur van het instituut rechtens verlengd met een termijn van zes jaar en zoo voorts van zes tot zes jaar, behoudens opzegging ten minste twee jaar vooraf, door den Minister die de telegraphen en telefonen onder zijne bevoegdheid heeft.

Art. 2. — Het Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep is gemachtigd in België een dienst voor radio-omroep in te richten met het doel te zorgen voor radio-uitzendingen door middel van het woord, de muziek, klanken, beelden, en, over het algemeen, alle seinen of berichten van welken aard ook.

Te dien einde, zal het instituut namelijk beroep doen op inrichtingen, groepeeringsen of personen die, door hun mededeelingen, bij het publiek belangstelling kunnen wekken.

Onder het voorbehoud, aangeduid bij art. 3 van deze wet, zal het instituut de hem voorgestelde mededeelingen aannemen. Het heeft echter het recht, in het belang van den dienst en in de mate van de mogelijkheden, de orde en de modaliteiten der uitgezonden mededeelingen te regelen, alsmede het betrekkelijk belang dat daaraan kan worden gegeven, behoudens het recht voor den zich benadeeld gevoelende betrokkenen, in beroep te komen bij den Minister, die, in dit geval, de door hen noodig geachte maatregelen mag voorschrijven.

Ten minste drie door de regering bepaalde golflengten staan uitsluitend ter beschikking van het instituut.

Art. 3. — De inlichtingen en mededeelingen van het instituut geschieden in een geest van volstrekte onpartijdigheid.

Het is het instituut verboden radiouitzendingen te doen, die strijdig zijn met de wetten, de openbare orde of de goede zeden, die de overtuiging van anderen kwetsen of een belediging uitmaken voor een vreemden Staat.

Het is het instituut eveneens verboden, bij wijze van uitzending, aan handels- en andere winstgevende publiciteit te doen en andere bekendmakingen dan de programma's der uitzendingen uit te geven.

Het instituut ziet toe dat de organismen waarvan het de mededeelingen aanvaardt, zich gedragen naar hoogerstaande alinea's 2 en 3.

Art. 4. — Het instituut mag niet in onderhandeling treden of geen overeenkomst sluiten met een vreemde regeering, tenzij met de vooraf schriftelijk gegeven machtiging van den Minister, die de telegrafien en telefonen onder zijne bevoegdheid heeft.

Art. 5. — Het instituut wordt beheerd door een raad van beheer bestaande uit den Minister die de telegrafien en telefonen onder zijne bevoegdheid heeft, voorzitter, uit dezès bestendigen afgevaardigde, en uit negen leden van Belgische nationaliteit, voor een termijn van zes jaar benoemd op de volgende wijze:

Een derde door den Koning, op voordracht van voormelden Minister.

Een derde door den Senaat.

Een derde door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

En door hen afzetbaar.

De negen leden van den raad van beheer, behoudens de bestendige afgevaardigde, zijn voor één derde vervangbaar om de twee jaar; het lot duidt de ledenreeksen aan voor dewelke het mandaat bij de eerste en bij de tweede hernieuwing vervalt. De uit-tredende leden kunnen herbenoemd worden.

Ontstaat in den raad van beheer eene vacature ten gevolge van overlijden, ontslag of om eenige andere reden, dan noemt de Koning of een der Kamers volgens het geval, een nieuw lid om het mandaat van het te vervangen lid te voleindigen.

Wordt als ontslaggever van ambtswege beschouwd, ieder lid van den raad van beheer die, zonder machtiging van den raad, afwezig is geweest op vier achtereenvolgende vergaderingen.

Het mandaat van lid van den raad van beheer is onvereenigbaar

met dat van lid van de Kamers der Volksvertegenwoordigers of van den Senaat.

Art. 6. — De Minister kan zich verzetten tegen de uitvoering van eenigen maatregel, waartoe door den raad van beheer is besloten, indien hij hem in strijd acht met de wetten en besluiten of met het openbaar belang.

Art. 7. — De raad van beheer kiest in zijn schoot een bestendig comiteit, bestaande uit den bestendigen afgevaardigde van den Minister en uit drie leden, met een mandaat van twee jaar, dat kan hernieuwd worden.

Het bestendig comiteit heeft in opdracht de aan den raad van beheer voor te leggen zaken te onderzoeken. De Minister woont, zoo hij het verlangt, de vergaderingen van dit comiteit bij.

Art. 8. — De rekeningen van het instituut worden nagezien door een comiteit van toezicht, bestaande uit een voorzitter en drie leden, van Belgische nationaliteit, benoemd en afzetbaar door het Rekenhof; de voorzitter wordt gekozen onder de raadsheeren van het Rekenhof. Hun mandaat heeft een duur van vier jaar.

De uittredende leden kunnen herbenoemd worden.

In geval van openvallen van een mandaat in het comiteit van toezicht, ten gevolge van overlijden, van ontslag of om eenige andere reden, zal het Rekenhof een nieuw lid benoemen of het mandaat voltooien van dengene die vervangen wordt.

De leden van dit comiteit zullen een onbeperkt recht van toezicht hebben op de boekhouding van het instituut.

Art. 9. — De regeering kan, hetzij voor een bepaald doel, hetzij met het oog op vraagstukken van gewestelijk of plaatselijk belang, een of meer raadgevende commissies samenstellen.

De leden van die commissies worden door den Minister die de telegraphen en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft, gekozen uit een dubbele door den raad van beheer voorgedragen lijst en kunnen door den Minister afgezet worden.

Die commissies brengen advies uit over de vraagstukken, die hetzij de raad van beheer, hetzij het bestendig comiteit haar voorlegt.

De raadgevende commissies kunnen zich raadgevende ondercommissies toevoegen op de wijze en in de voorwaarden, bij koninklijk besluit bepaald.

Art. 10. — De raad van beheer, het bestendig comiteit en de raadgevende commissies vervullen de hun bij deze wet opgedragen werkzaamheden in de voorwaarden en op de wijze, bij koninklijk besluit bepaald.

Art. 11. — De inkomsten van het instituut bestaan inzonderheid uit:

a) Het bedrag van giften en legaten ten zijnen bate, na machtiging of goedkeuring van den Koning;

b) De leeningen die het mocht sluiten (inzonderheid door uitgifte van obligatiën) met machtiging van de regeering. Tot een bedrag van 10.000.000 frank werkelijk ontleend kapitaal, zal de regeering de rente en de delging waarborgen der leeningen welke het instituut mocht sluiten.

Een koninklijk besluit bepaalt de voorwaarden van dezen waarborg;

c) De jaarlijksche Staatstoelagen en, meer bijzonder, een jaarlijksche toelage gelijk aan:

1° 90 t. h. van het voorzien bedrag der ontvangsten, opgeleverd door de jaarlijksche taxe, welke de Staat heft op de private radio-ontvangsttoestellen ;

2° Eene som gelijk aan het voorzien bedrag van de ontvangsten der belasting, welke de Staat heft op den groothandelprijs van de electronenlampen of andere gelijkaardige toestellen voor het detesteeren of het versterken van de in radio-electrische ontvangsttoestellen bruikbare seinen, loodglanskristallen of andere kristallen uitgezonderd ;

d) De toelagen welke openbare besturen en instellingen mochten toekennen ;

e) De ontvangsten, welke het zou bekomen door zijn uitgaven of naar aanleiding van contracten, door den raad van beheer afgesloten binnen de perken van de bedrijvigheid van het instituut.

Art. 12. — Het instituut legt een dubbele boekhouding aan.

In het begin van elk jaar maakt de raad van beheer de rekeningen op van het op 31 December daarvoren afgeloten dienstjaar.

De rekeningen worden nagezien door het comiteit van toezicht; de leden van dit comiteit vermelden op de rekeningen hun goedkeuring of hun eventueele opmerkingen.

De rekeningen worden vervolgens, uiterlijk op 1 Maart na het

J. Geerts en L. Schram

ZELFWASSCHERIJ

“ DEUZELD ”

12-14, FERD. DE SCHUTTERSTRAAT, 12-14

Tel. 590.47

SCHOOTEN-MERXEM

**ONZE KLIJNTEN-RADIOLIEFHJEBBERS
WERDEN VOLLEDIG TEVREDEN GESTELD
DOOR DE MODEL-ONTSTORING ONZER
MACHIENEN, VERWEZENLIJKT DOOR DE
FIRMA**

VIRO = RADIO N. V.

Turnhoutsche baan, 412

ANTWERPEN

Tel. 521.58

afsluiten van het dienstjaar, tot goedkeuring voorgelegd aan den Minister die de telegraphen en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft.

Eveneens in het begin van elk jaar maakt de raad van beheer een verslag op tot uiteenzetting van al hetgeen betrekking heeft op de bedrijvigheid van het Nationaal Instituut voor radio-omroep over het verlopen dienstjaar, alsmede van zijne ontwerpen voor het exploiteeren en ontwikkelen van de radio-omroepdiensten gedurende het nieuwe dienstjaar. Dit verslag moet uiterlijk op 1 Maart bij den Minister die de telegraphen en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft, toekomen.

De door den Minister goedgekeurde rekeningen en het jaarlijks verslag van den raad van beheer worden op het bureel van de Kamers neergelegd.

Art. 13. — De Koning bepaalt de wedde van de leden van den beheerraad, van den bestendigen afgevaardigde van den Minister, alsmede het presentiegeld van de leden van het toezichtscomitee. Deze bezoldigingen en zitpenningen worden in rekening gebracht op de algemeene kosten van het Nationaal Instituut voor radio-omroep; hetzelfde geldt voor de uitgaven ten gevolge van de uitoefening van die betrekkingen.

Art. 14. — In geval van ontbinding van het instituut wordt tot liquidatie overgegaan. De Staat neemt het actief benevens het passief over.

Art. 15. — Het instituut is gelijkgesteld met den Staat voor de toepassing van de wetten op de registratie-, zegel-, griffie- hypotheek- en successierechten, op de met het zegel gelijkgestelde taksen, alsmede op de andere rechtstreeksche belastingen.

Het instituut is vrijgesteld van de taksen op de zendposten en eveneens van alle belastingen of taksen ten bate van de provinciën en de gemeenten.

Art. 16. — Een koninklijk besluit, genomen op voorstel van den Minister, bepaalt den datum waarop deze wet van kracht wordt.

Art. 17. — Bij de gewone begrooting van het dienstjaar 1930 van het Ministerie van Posterijen, Telegraphen en Telefonen wordt een crediet geopend onder volgende rubriek:

Toelage aan het Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep (N. I. R.): 1.600.000 frank.

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel bekleed en door den **Moniteur** bekendgemaakt worde.

Gegeven te Brussel, den 18^{en} Juni 1930.

ALBERT.

Van 's Konings wege:

**De Minister van Posterijen, Telegrafen en Telefonen,
P. FORTHOMME.**

Gezien en met 's Lands zegel gezegeld:

**De Minister van Justitie,
P.-E. JANSON.**

**Wet van 18 Juni 1930 op de oprichting van het Belgisch
Nationaal Instituut voor radio-omroep.
Koninklijk besluit tot toepassing.**

ALBERT, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, **HEIL.**

Gezien de wet van 18 Juni 1930 op de stichting van het Belgisch Nationaal Instituut voor radio-omroep;

Op voorstel van Onzen Minister van Posterijen, Telegrafen en Telefonen en van Onzen Minister van Financiën,

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN:

Artikel Eén. — Het Belgisch Nationaal Instituut voor radio-omroep, opgericht bij de wet van 18 Juni 1930, is gemachtigd tot het tot stand brengen, onderhouden, aanwenden van de radio-electrische posten en alle bijhoorende inrichtingen tot verzekering, verbetering, uitbreiding van den dienst voor radio-omroep in het openbaar belang. Bedoeld Instituut is er toe gehouden de nieuwe technische programma's die het tot verzekering of verbetering van den dienst voor radio-omroep opmaakt, ter goedkeuring voor te leggen aan den Minister die de telegrafen en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft.

Art. 2. — Het Instituut mag alle financieele verrichtingen, zoodat mede handels- en nijverheidsverrichtingen doen welke betrekking hebben op het doel waarvoor het opgericht werd.

Zonder de uitdrukkelijke machtiging van den Minister, die de telegrafien en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft, mag het:

Geen buiten België gelegen onroerende goederen aankopen of huren;

Geen radio-electrische zendposten buiten het Belgisch grondgebied exploiteeren.

Art. 3. — De bij art. 11, letter C, van de wet van 18 Juni 1930 opgegeven jaarlijksche Staatstoelagen worden, uiterlijk den 15^{en} van elke maand, bij twaalfden, uitbetaald.

Art. 4. — De ontvangsten van het Instituut dienen aangewend:

1° Tot betaling van den interest der leeningen die het aangegaan heeft;

2° Tot delging van bedoelde leeningen;

3° Tot betaling van alle uitgaven met betrekking tot het bedrijf van het Instituut en de uitvoering van de door dit laatste gesloten overeenkomsten, de navorschingen en verbeteringsproeven, de uitbreiding van de inrichtingen, enz.;

4° Tot terugbetaling van de gebeurlijke door den Staat toegekende voorschotten met inbegrip van die welke mochten gedaan zijn krachtens den waarborg, door den Staat gegeven voor delging en interesten van de door het N. I. R. ontleende sommen;

5° Tot vorming van een reserve- en vernieuwingsfonds, om te voorzien in de waardevermindering van de inrichtingen, de verliezen en alle andere onvoorziene kosten;

6° Tot gebeurlijke voeding van andere reserve- of voorzieningsfondsen welke de raad van beheer noodig mocht achten bestendig of tijdelijk tot bepaalde doeleinden te moeten aanwenden.

Het beschikbaarstellen van ontvangsten tot de onder n^{rs} 5 en 6 voorziene doeleinden en de wijze waarop zij zullen gebezigd worden moeten door den raad van beheer ter goedkeuring worden voorgelegd aan den Minister die de telegrafien en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft.

De Minister mag, in den loop van de eerste twee jaar, den raad van beheer er toe machtigen het toekennen van ontvangsten voor de onder n^{rs} 5 en 6 voorziene doeleinden uit te stellen.

Art. 5. — De raad van beheer stelt een huishoudelijke verordening vast waarin, binnen de perken van de wet en van de konink-

lijke besluiten worden bepaald de wijze waarop hij zijn werkzaamheden vervult, de voorwaarden waaronder de zittingen plaats hebben, enz. Buiten de periodieke zittingen welke in de verordening mogen worden voorzien, zal de raad vergaderen op bijeenroeping van den Minister, telkenmale dat deze laatste het noodig acht of wanneer ten minste drie zijner leden het aanvragen.

De raad van beheer wordt voorgezeten door den Minister of, zoo deze belet is, door een door den raad van beheer gekozen ondervoorzitter of, bij ontstentenis van deze, door het oudste lid. De bestendige afgevaardigde heeft beraadslagende stem enkel wanneer de Minister afwezig is.

De raad van beheer kan maar geldig beraadslagen wanneer de meerderheid zijner leden de vergadering bijwoont. Elke beslissing wordt genomen bij meerderheid van stemmen. Bij staking van stemmen is de stem van den voorzitter beslissend.

De raad van beheer is er toe gehouden den Minister of zijn gemachtigde allen uitleg te geven en hun alle inlichtingen en bescheiden te leveren welke zij oordeelen den raad te moeten vragen.

Art. 6. — De raad van beheer stelt het reglement omtrent de boekhouding vast en legt het ter goedkeuring voor aan den Minister die de telegrafen en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft.

De raad van beheer stelt eveneens de reglementen vast waarbij, binnen de perken van de wet en van de koninklijke besluiten, de werkzaamheden van het bestendig comiteit, van de raadgevende commissies en ondercommissies, alsmede van de verschillende diensten van het Instituut worden geregeld.

Al de bedienden van het Instituut, zonder uitzondering, worden door den raad van beheer benoemd en afgezet. Deze bepaalt hun werkzaamheden, hun wedde, vergoedingen en toelagen, het bedrag van hun eventueelen borgtocht, de vereischten voor hun benoemingen en bevorderingen.

Art. 7. — Aan den raad van beheer is, onder voorbehoud van het vetorecht van den Minister, voorzien bij artikel 6 van de wet van 18 Juni 1930, de uitgebreidste macht opgedragen om alle akten van beheer of van beschikking te stellen welke het Instituut aanbelangen. Hij sluit, namelijk, alle overeenkomsten met de organismen en groepeerings van allen aard, alsmede met de personen die aan de uitvoering van de programma's deelnemen.

Het budget van het N. I. R. moet evenwel ter goedkeuring worden voorgelegd aan den Minister die de telegrafen en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft.

Voor elke overeenkomst van meer dan 100.000 frank moet, indien de Minister of zijn bestendig afgevaardigde het vereischt of indien ten minste drie leden van den raad van beheer het vragen, een openbare aanbesteding worden uitgeschreven.

Art. 8. — De regeering mag, bij toepassing van artikel 9 van de wet van 18 Juni 1930, één of meer raadgevende commissies samenstellen, hetzij voor een bepaald doel, hetzij tot onderzoek van zaken van gewestelijk of plaatselijk belang. De leden van die commissies, van Belgische nationaliteit, worden gekozen door den Minister, die de telegrafien en telefonen in zijn bevoegdheid heeft, op een door den raad van beheer voorgelegde dubbele lijst; zij zijn afzetbaar door den Minister; deze bepaalt den tijd waarvoor die leden benoemd zijn, alsmede de wijze waarop die commissies werken.

Die commissies brengen haar advies uit over elke kwestie die haar door den raad van beheer of het bestendig comiteit wordt voorgelegd. Zij mogen raadgevende ondercommissies samenstellen, waarvan de leden door haar worden benoemd en afgezet, mits goedkeuring door den raad van beheer.

De raadgevende commissies en ondercommissies mogen wenschen uitbrengen, welke aan den raad van beheer worden overgemaakt.

De leden van den raad van beheer mogen deelnemen aan de zittingen van de commissies en ondercommissies.

Art. 9. — De Minister, die de telegrafien en telefonen onder zijn bevoegdheid heeft, of, bij zijn ontstentenis, zijn bestendige afgevaardigde, kan zich verzetten tegen de uitvoering van eenigen maatregel die hij in strijd acht met de wetten, de koninklijke besluiten of het algemeen belang. Deze beslissing schorst den maatregel zoolang zij niet door den Minister ingetrokken wordt.

Art. 10. — De inrichtingen en de werkvoorwaarden van de in artikel 1 voorziene posten moeten overeenkomen met een door den Minister opgemaakt lastkohier, alsmede met de bepalingen welke deze later voor de radio-omroeposten mocht uitvaardigen.

De krachtens de wetgeving op het radioverkeer uitgevaardigde of uit te vaardigen reglementen van beheer en van politie gelden voor de posten van het Instituut.

Art. 11. — De Staat verleent uitsluitend aan de posten van het Instituut de drie golflengten welke bij de laatste internationale overeenkomsten aan België toegekend werden.

Art. 12. — De uitzendingen geschieden onder de verantwoordelijkheid van den raad van beheer, die de volgorde, de uren van uitzending en de modaliteiten, alsmede het betrekkelijk belang dat er zal aan gegeven worden, regelt.

Art. 13. — De uitzendingen worden zoo ingericht dat elke landstaal op gelijken voet geëerbiedigd wordt.

Art. 14. — De programma's worden zoo samengesteld dat zij in de ruimste mate beantwoorden aan de wenschen en de belangstelling van hen die luisteren. Alles wordt in het werk gesteld om de uitzendingen een hooge waarde te geven in het opzicht van opvoeding, zedenleer, kunst, letteren en wetenschap. De programma's omvatten eveneens het uitzenden van nieuwstijdingen in den vorm van persberichten, alsmede uitzendingen van opvoedkundigen aard. De persberichten worden dagelijksch uitgezonden ; zij geven bondige nieuwstijdingen waarbij, in alle opzichten, volstreekte onpartijdigheid in acht genomen wordt ; de uitzendingen loopen enkel over een geschreven en bijzonder daartoe opgestelden tekst.

De teksten van al de mededeelingen worden bewaard.

Art. 15. — Het minimum getal uren van dagelijksche uitzending en de verdeeling er van over den dag wordt, voor elken post, op geregelde tijden door den Minister bepaald, nadat hij het advies van het Instituut ingewonnen heeft.

Art. 16. — Het Instituut is er toe gehouden al de mededeelingen uit te zenden welke het daartoe van den Minister ontvangt. Die uitzendingen worden kosteloos gedaan tot beloop van een niet verhaalbaar maandelijksch totaal van tien uren per post.

Art. 17. — Onze Minister van Posterijen, Telegrafen en Telefoenen en Onze Minister van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 28ⁿ Juni 1930.

ALBERT.

Van 's Konings wege :

De Minister van Posterijen, Telegrafen en Telefoenen,
P. FORTHOMME.

De minister van Financiën,
Bon M. HOUTART.

B. — In en om het N. I. R.

B. — IN EN OM HET N. I. R.

ALGEMEEN BEHEER :

Het N. I. R. wordt beheerd :

1) Door een **beheerraad**, bestaande uit den Minister, welke de Posterijen, Telegrafen en Telefonen onder zijn bevoegdheid heeft, voorzitter, of zijn bestendige afgevaardigde, en uit negen leden, welke voor een derde door den Koning, voor een derde door de Senaat en voor een derde door de Kamer van Volksvertegenwoordigers benoemd worden. De raad vertegenwoordigt, op gelijken voet, de politieke en taalkundige stroomingen van het land en is samengesteld uit de volgende personaliteiten :

Voorzitter : De Minister van P.T.T., de Heer Poulet.

Ondervoorzitter . tevens **Bestendig Afgevaardigde van den Minister** : de Heer René Corteil.

Leden : de Heer Baron Firmin Van den Bosch.

Augustin Andelhof (Dirig. « Monnaie »)

Prof. Dr. Kannunik Arthur Boon.

Generaal Baron Victor Buffin.

G. Thuns (Réd. « Peuple »)

Baron Albert de Dorlodot.

Julien Kuypers.

Prof. Dr. Maurice Philipson.

Prof. Dr. Maurits Sabbe.

De Beheerraad welke de meest uitgestrekte bestuursbevoegdheid heeft, vergadert ten minste eens per maand.

2) Het **Bestendig Comité** wordt gelast met het onderzoek der aan den Beheerraad voor te leggen zaken ; het bestaat uit drie leden van den Raad en den afgevaardigde van den Minister. Bij de samenstelling van het Comité werd er insgelijks rekening gehouden met de politieke en taalkundige toestanden van het land. Volgende personen maken er deel van uit :

E. H. Kanunnik Arthur Boon.

De Heeren : Kuypers.

Corteil, bestendig afgevaardigde van den Minister.

Philippon.

Het Comité vergadert in principie eens per week.

3) Het **Secretariaat** van den Beheerraad en van het Bestendig

Comité wordt waargenomen door den heer Paul Van Imschoot, advocaat, die bovendien den dienst der betwiste zaken van het N. I. R. verzekert.

De rekeningen van het Instituut worden nagezien door een Comité van Toezicht, uitgaande van het Rekenhof, dat de leden beoemt en afzet.

De kaders van het Beheer bestaan uit :

- a) Het Algemeen Beheer.
- b) De Dienst der Vlaamsche Gesproken Uitzendingen.
- c) De Dienst der Fransche Gesproken Uitzendingen.
- d) De Muzikale Dienst.
- e) De Technische Dienst.
- f) De Dienst der Boekhouding.

a) ALGEMEENE DIRECTIE.

Aan het hoofd van het dagelijksch beheer van het N. I. R. staat als directeur-generaal : de heer Van Soest de Borkenfeld, die ook vanaf het begin van dezes ontstaan, het bestuur heeft waargenomen over de uitzendingen van Radio-Belgique.

Hij wordt bijgestaan door twee sekretarissen : een Fransche : de heer Delahay, en een Vlaamsche : de heer Dr. Rombauts en door het noodige steno-dactylographisch personeel.

Behoudens het bestuur der diensten van het N. I. R. verzekert de algemeene directie nog de betrekkingen met de erkende omroep-vereeningen (O. V.) de Union Internationale de Radiodiffusion (U. I. R.) en de Radio uitzendingen voor de scholen. Zij houdt zich insgelijks bezig met het centraliseeren der radioprogramma's.

Als bijzondere sekretaris der programma's, fungeert de heer De Mulder, bijgestaan door twee dactylo's en twee boden, die als boodschappers dienst doen tusschen den programma-opsteller en het Vlaamsche en Fransche Secretariaat.

DE « SPEAKERS » :

Men heeft eerst en vooral voor den franschen en vlaamschen zender ieder een zoogenaamden regisseur-speaker. Dit ambt wordt vervuld door de heeren Leopold Bracony, de joviale speaker van den ouden Radio-Belgique zender, (fransche uitzending) en door den heer Leo Persijn, zoon van den ons te vroeg ontrukten Prof. Dr. Juul Persijn.

De heer Bracony wordt bijgestaan als « aankondiger » door de

heeren Verleye en Priem, terwijl de heeren Piet Seelens en Willem Rombouts (van het vroegere Vlaamsche Volkstoneel) den heer Leo Persijn behulpzaam zijn als « speakers » tijdens de Vlaamsche muzikale uitzendingen.

Foto W. Kessels.

De heer Leopold Bracony, regisseur-speaker der Fransche uitzendingen.

DIENST DER GESPROKEN UITZENDINGEN :

Het opstel en het beheer van het gesproken dagblad, de verschillende kronieken, en de andere gesproken uitzendingen, worden verzorgd door bijzondere diensten, welke als volgt onderverdeeld en beheerd worden :

10 VOLLE JAREN OP DE BRES !!!

1923 = 1933

... « In de gansche wereldradiolitteratuur zijn ze betrekkelijk zeldzaam de publicaties welke op zoo een leeftijd mogen bogen. »

« MIDDENSTANDSPOST »

... « Het tijdschrift « RADIO » werd een der beste tijdschriften op Radio-gebied, en stellig het beste van 't land. »

« JONG DIETSCHLAND »

... « Daar (in het maandschrift « RADIO ») is een klare kijk op te doen in de eigene wereld van de radio-techniek en van het radio-amateurisme. »

« DE MORGENPOST »

... « Dit radio-vulgarisatie maandschrift komt ons weer uiterst verzorgd in handen, zoodat het een lust is het te lezen. Niet alleen om 't verzorgd werk, maar tevens om den rijken en belangrijken inhoud. »

« DE VLAAMSCHE RADIOGIDS »

... « Onder de strijders der eerste ure staat ook nog het koene maandschrift « RADIO » op de bres en huldigt zijn tienjarigen radio-arbeid met verscherpte strijdlust en jeugdige daadkracht. Onder de leuze: « eere wien eere toekomt » moet deze arbeid worden erkend en naar waarde geprezen !

« DE VOLKSMACHT »

OOK U !

**ZAL HET
DIENSTIG ZIJN !**

**WAT ER GEREGELD
IN « RADIO » TE LEZEN IS :**

1. Technische nieuwtjes en actueele mededeelingen.
2. Wat er in de omroep-wereld loepend gebeurt.
3. Wat de radio-markt ons brengt.
4. Beschrijvingen der nieuwste toepassingen, toestellen en onderdeelen.
5. Uitingen van amateurs en luisteraars over belangrijke onderwerpen.
6. Dokumentatie-bronnen.
7. Korte golf- en zend-amateurisme.
8. Handel en Industrie.
9. De strijd tegen de stortingen.
10. Radio-kursus.
11. Zelf-bouw, aanpassen en herstellen van ontvangtoestellen.
12. De wordingsgang der televisie.
13. Internationaal radio-nieuws.
14. Beschouwingen op cultureel gebied, in verband met den radio-omroep, en andere regelmatig weerkerende onderwerpen.

**BESTEL nog vandaag gratis
proefnummer.**

Jaarabbonement : 30 fr.

Postcheck : 213877.

**« Radio » 25, Roosebroeckstr.
St-Amandsberg - GENT.**

b) VLAAMSCHE GESPROKEN UITZENDINGEN .

Bestuurder : Mr. Gust De Munck.

4 Redacteurs : Heeren Mon De Goeyse.

Foto W. Kessels.

*De heer Leo Persijn, regisseur-speaker der
Vlaamsche uitzendingen.*

Frans Dierickx.
Van Kerckhove.
Servotte.

c) **FRANSCHES GESPROKEN UITZENDINGEN :**

Bestuurder : de heer Theo Fleischman.

4 redacteurs : Heeren André Gerrie.

Hoosemans.

Hector Masson.

Dauge (1)

Foto W. Kessels.

*De heer Gust De Muynck, bestuurder der Vlaamsche
gesproken uitzendingen.*

1) De heer Dauge, socialistisch plaatsvervangend volksvertegenwoordiger werd in Oktober 1933, ontslagen, wegens zekere politieke bemoeiingen.

d) DE MUZIKALE UITZENDINGEN.

Hierbij hoeft niet zoo bijzonder een lijn getrokken tusschen Vlaamsche en Fransche uitzendingen. Zij worden beheerd als volgt:

Muzikaal Bestuurder en 1ste Dirigent : (niet voortdurend in dienst van het N. I. R.) de Heer Désiré Defauw ;

verder heeft men twee beheerders : De heer René Tellier, voor

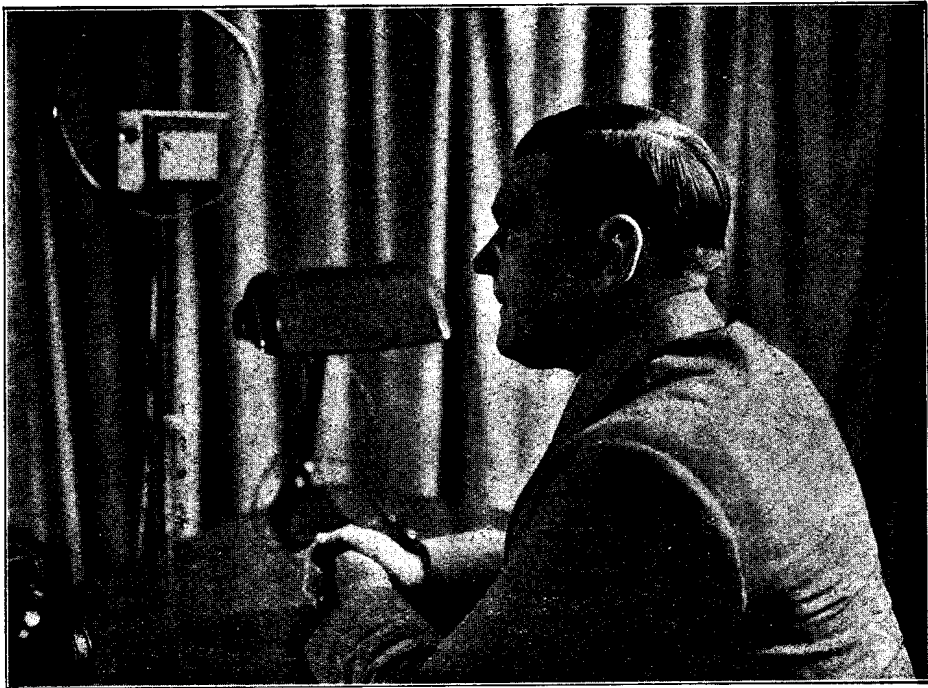

Foto W. Kessels.

Den heer Theo Fleischman, bestuurder der Fransche gesproken uitzendingen.

de Fransche, en de heer Karel Albert, voor de Vlaamsche uitzending.

De muzikale programma's worden verzorgd :

A) door drie orkesten :

- 1) het groot symphonisch orkest (met 42 muzikanten) dat om de beurt gedirigeerd wordt door de heeren Arthur Meulemans en Jan Kumps.
- 2) het radio-orkest (met 26 muzikanten) dat geleid wordt door de heeren Karel Walpot of Frans André ;

'3), het klein orkest van den omroep, bestaande uit 12 muzikanten, dat meestal gedirigeerd wordt door den heer Pieter Leemans.

De dirigenten worden bijgestaan door een bibliothecaris en een hulpbibliothekaris, voor het aanschaffen, ordenen en bewaren der noodige stukken en partituren.

B) Verder heeft men den Fonoplaten-dienst, met als hoofd de

Foto W. Kessels.

De heer Frans André, leider van het radio-orkest.

welbekende componist Gaston Brenta, bijgestaan door een discothekaris, den heer Van den Abeele.

Om een gedachte te hebben omtrent de omvangrijkheid der muzikale diensten in het N. I. R., dient er in aanmerking genomen te worden, dat er tijdens het jaar 1933, meer dan 5.500 uren muziekuitzendingen van allen aard werden gegeven, wat neerkomt op de uitvoering van omtrent 50.000 verschillende stukken. Elk

der drie orkesten speelt wekelijks gedurende 36 uren, waarvan er ongeveer 16 voorbehouden zijn aan uitzendingen en 20 aan herhalingen. Deze drie orkesten bezorgen den luisteraar geregeld een maximum van 2500 uren uitzending. Het N. I. R. moet dus nog voorzien in meer dan 3000 uren muzikale uitzending. Te dien einde wordt er een beroep gedaan op solisten, muziekverenigingen ka-

Foto W. Kessels.

De heer Karel Walpot, een ander leider van het radio-orkest (26 muzikanten).

mermuziek, koren, jazz, enz.) wordt er overgegaan tot het doorzenden van concerten buiten de studio's in België (Grand Hotel, Ancienne Belgique, St. Sauveur, Kursaal Oostende, Knokke enz.) en ook soms in den vreemde (internationale programma-uitwisselingen) of... worden er fonoplaten gespeeld.

Met het oog op de regeling van uitzendingen buiten de studio's ging het N. I. R. eene overeenkomst aan met verschillende lyrische schouwburgen, concertverenigingen, directies van dancings enz.

Al deze overeenkomsten veroorzaken natuurlijk geregeld eene belangrijke uitgave. Voor de radio-uitzendingen van een opera of van een concert betaalt het N. I. R. gemiddeld fr. 5.000,-. De voorwaarden zijn natuurlijk minder zwaar wanneer het gaat om de uitzending van kleine orkesten of van orkesten van tweeden rang.

Foto W. Kessels.

Het radio-orkest van het N. I. R. (26 man) geleid door den heer Fr. André.

Het N. I. R. werft jaarlijks tegen een bepaald cachet, talrijke solisten aan en verschillende organismen : militaire muziekkorpsen, koren, instrumentale groepen, enz... om uitvoeringen te komen geven in de studio's.

Verder richt het N. I. R. voor zichzelf en voor de Omroepverenigingen geregeld gala-koncerten in. Daar het aantal muzikanten van het symphonisch orkest onvoldoende is, om deze groote muzikale uitvoeringen mogelijk te maken, werft het N. I. R. alsdan een zeker aantal bijkomende kunstenaars aan, ten einde zijn orkest te volledigen.

Onder deze omstandigheden gebeurt het insgelijks dat het N. I. R. soms een beroep doet op vreemde beroemde orkestleiders. Deze krijgen speciaal de opdracht om de uitvoering van werken hunner landgenooten te leiden, ten einde de luisteraars een volmaakte interpretatie te bieden der in het programma voorkomende nummers.

FONOPLATENDIENST : De samenstelling van de fonoplaten-programma's maakt den aankoop van een groot aantal fonoplaten onontbeerlijk en vergt een organisatie, welke de voorbereiding en de uitzending van deze platen verzekert. De diskothek van het N. I. R. bestaat op dit oogenblik uit ver over de 5.000 platen. Overeenkomsten met de verkoopers van fonoplaten, maken de uitvoering mogelijk van zeer afwisselende fonoprogramma's, waarvoor gemiddeld 3.000 zijden per maand noodig zijn. Onnoodig te zeggen dat, om de hoedanigheid van deze mekanische muziek, op een goed peil te houden, de platen dikwijls dienen vernieuwd te worden.

V. — DE TECHNISCHE DIENST.

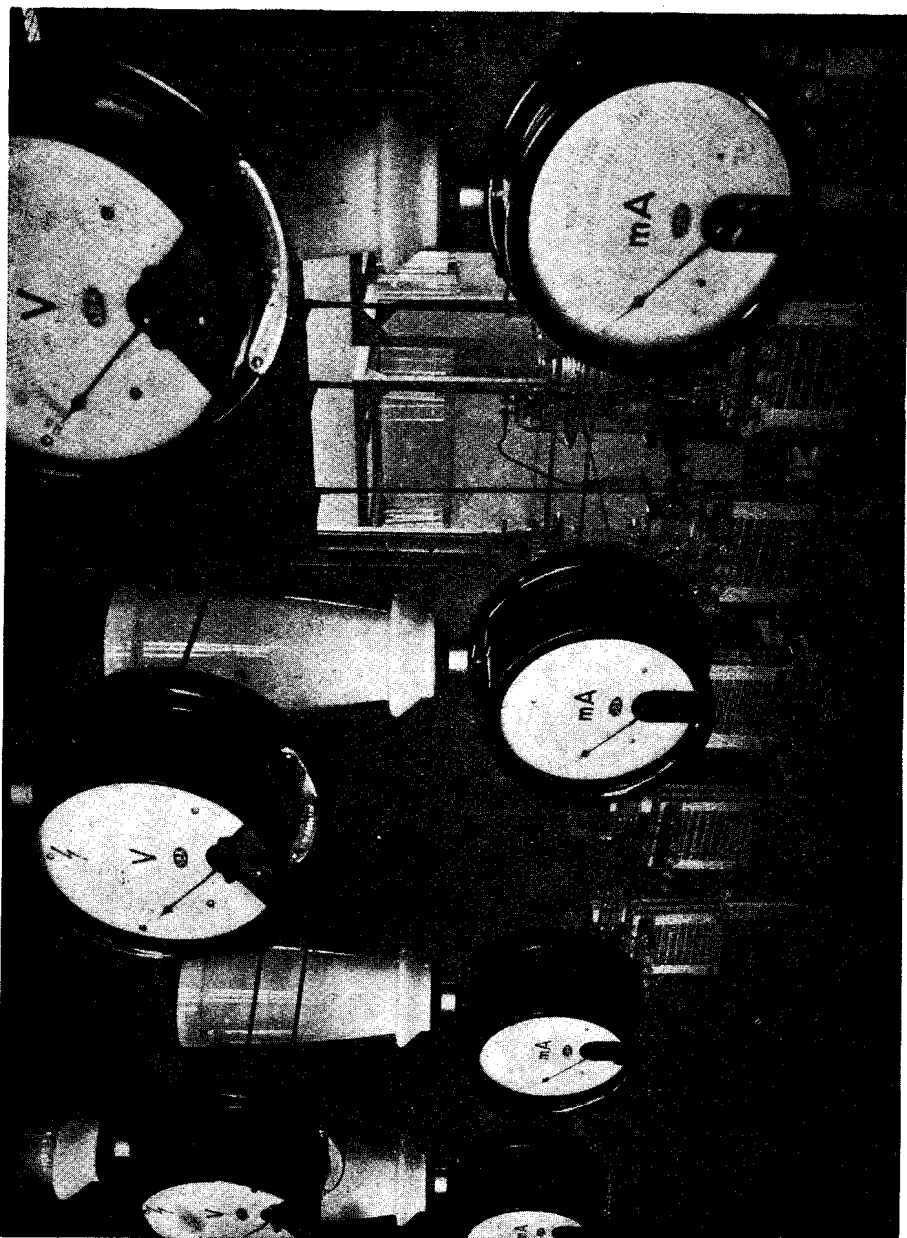
In 1928, vóór de stichting van het N. I. R., had de Minister, welke de P. T. T. onder zijne bevoegdheid heeft, aan de vennootschappen Radio-Belgique en N. V. Radio, de toelating verleend om te Veltem twee zendstations op te richten. Deze zenders zouden met een kracht van 20 Kw uitzenden op de golflengten 508 en 338 meter, door internationale overeenkomsten aan België toegekend. De Minister verleende die toelating onder voorbehoud dat het N. I. R., waarvan de stichting alsdan in het Parlement voorgesteld werd, die stations tegen kostprijs zou kunnen overnemen.

Toen de Beheerraad van het N. I. R., in September 1930, voor het eerst vergaderde, begon men te Veltem met het monteeren der posten. De bouwer (1) liet voorzien dat deze op het einde van 1930 zouden kunnen in werking treden om gedurende een lange periode proefuitzendingen te doen. De Raad duidde bijgevolg een commissie van techniekers aan, welke opdracht kreeg de beide stations te onderzoeken en verslag uit te brengen over hunne waarde. De 1^e Januari 1931 werd vastgesteld als datum van effectieve inwerking-treding. In November 1930 was de Beheerraad nochtans genoodzaakt het begin der uitzendingen uit te stellen tot den 1e Februari.

Begin Januari 1931 bleek het echter dat de zenders niet volledig klaar zouden zijn op 1 Februari. Radio-Belgique en N. V. Radio hadden echter, na het N. I. R. geraadpleegd te hebben, tegen den

(1) Soc. Belge Radioélectrique.

31 en Januari 1931, het personeel, dat den dienst hunner uitzendingen verzekerde, opgezegd. Zoo het Instituut gewacht had om de

In het Zendgebouw te Velthem.

uitzendingen aan te vangen, zou het Belgisch publiek beroofd geweest zijn van de nationale uitzendingen. Onder deze voorwaarden besloot de Beheerraad alles in het werk te stellen om door zijn

zorgen de voorloopige werking der stations te verzekeren. Te dien einde, en wachtend op de beslissing of de stations al dan niet zouden overgenomen worden, nam de Beheerraad ze in huur vanaf den 1 Februari 1931, aanvangsdatum der uitzendingen.

Nooit te voren hadden de stations tegelijkertijd de uitzending verzekerd van volledige programma's, uitgevoerd in de studios te Brussel ; bovendien was de splitsing der modulatiecentrale ; die Radio-Belgique te Brussel geïnstalleerd had om de werking van één station te verzekeren, niet voltooid.

Begin Februari 1931 werden de uitzendingen gedaan bij middel van voorloopige installaties en hun hoedanigheid liet natuurlijk veel te wenschen over.

Het personeel werkte zonder ophouden aan de regeling der installaties. Niettegenstaande de menigvuldige kritieken, welke de uitzendingen te beurt vielen, erkende de Beheerraad in zijn zitting van 9 Februari 1931, de verdiensten van het personeel door het goedkeuren van een dagorde, waarbij het in zijn geheel gelukgewenscht werd voor de gedane krachtsinspanning.

Als technische raadgever bij het N. I. R. werd de heer R. Brailard aangesteld, die door zijn bijzondere functies bij de U. I. R. heel de administratie van onzen nationalen omroep dikwijls van dienst is. Verder worden de technische inrichtingen en controorkamers, versterkers en mikrofonen, beheerd door een ingenieur-dienstoverste, ambt dat zeer wel wordt ter harte genomen door den heer Ferd. Mortiaux.

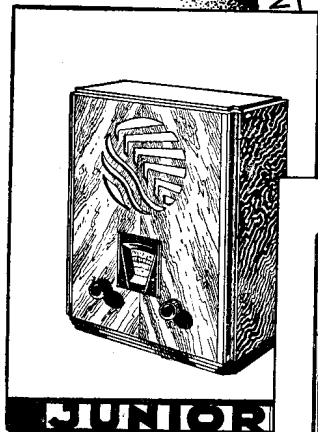
Hij wordt hierin nog bijgestaan door twee andere ingenieurs : de heeren Hansen en Gourski en door een hoofdtechniker, den heer Denis, die bijzonder den technischen dienst te Brussel te verzekeren heeft, samen met twee onderoversten der techniekers, tien techniekers, twee hulptechniekers en een mecanicien.

Van den anderen kant wordt de technische dienst bij de zenders te Veltem, verzekerd door den station-overste, den heer Henri Dammans, bijgestaan door den onderoverste van het station, zes techniekers, twee hulptechniekers, een handwerker en... de concierge.

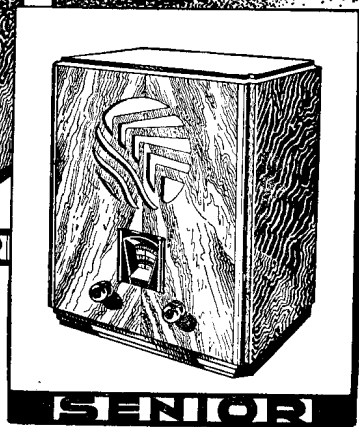
Het technisch personeel moet, voor de twee zenders, instaan voor omstreeks 7.000 uren exploitatie per jaar, 't zij gemiddeld meer dan 9 uren per zender en per dag.

De ondervinding heeft bewezen dat het huidig personeel nog ontoereikend is, en dat alleen een vergrooting ervan de verbetering van de technische hoedanigheid der uitzendingen zou kunnen bevorderen.

N.S.F.

JUNIOR

SENIOR

ALGEMEENE VERDEELER

voor Groot-Antwerpen :

V I R O N . V .

Turnhoutsche baan, 412,
BORGERHOUT.
Telef. : 521.58.

— Carnotstraat, 140,
— **ANTWERPEN.**
Telef. : 550.97.

Er dient inderdaad in aanmerking genomen dat het werk der techniekers zich verdeelt over het dubbele modulatiestation te Brussel en het dubbel zendstation te Veltem.

Alle dagen worden talrijke techniekers van de Brusselsche ploeg van hun gewoon werk afgeleid, ter gelegenheid van heruitzendingen buiten de studio's van het N. I. R. 't zij te Brussel, 't zij in de provincie, 't zij zelfs in den vreemde.

De huidige verdeling van de studio's in afzonderlijke lokalen maakt de taak der techniekers zeer bezwaarlijk ; deze moeten niet alleen instaan voor het geregeld dagelijksch exploitatiewerk, maar insgelijks dienen te zorgen voor de gestadige verbetering der installaties.

VI. — DE DIENST DER BOEKHOUDING.

Wordt verzorgd door een hoofdboekhouder, den heer Jean Heris, door een hulpboekhouder, een kassier en een kantoorklerk.

C. — Het mecanisme van den Radio-Omroep

De technische installaties, noodig voor de uit te zenden programma's, kunnen in twee reeksen ingedeeld worden : de apparaten bestemd om de muziek of het gesproken woord op te vangen, en de zendstations zelf.

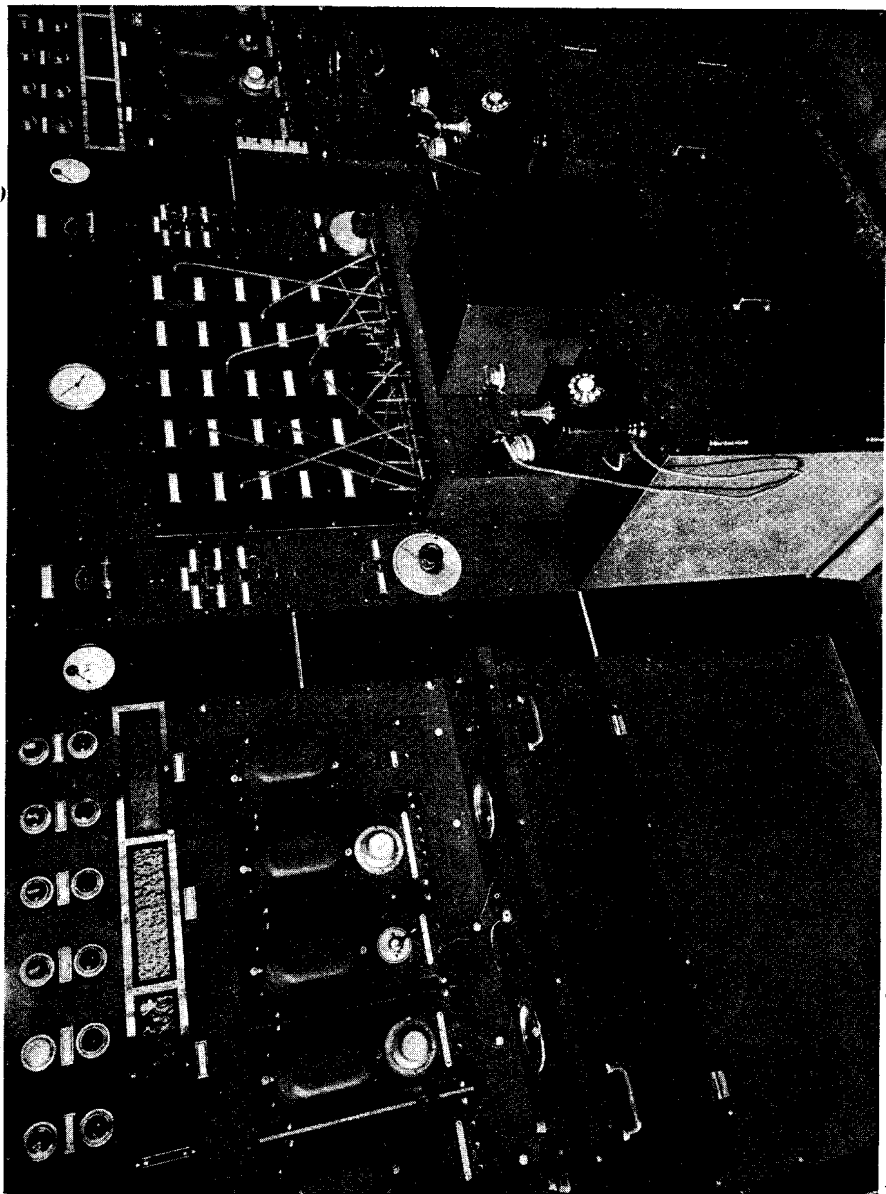
De Fransche en Vlaamsche zenders werden te Velthem opgesteld in éénzelfde gebouw. Ze werken ieder langs zijn kant, op twee verschillende antennes.

Ze zijn met Brussel verbonden bij middel van speciale telefonische kabels. Deze brengen de muziek of het gesproken woord over, dat door de zenders in de ruimte gezonden wordt.

Te Brussel bevinden zich de versterkingsinstallaties, dienend tot voorbereiding van den modulatiestroom, die naar Velthem gestuurd wordt.

De muziek of het gesproken woord, ten gehoor gebracht 't zij in een studio, 't zij in een openbare vergaderplaats te Brussel, in België of in den vreemde, beïnvloedt een of meer mikrofoons, welke ter plaatse opgesteld en met de *modulatie-centrale* verbonden zijn.

Deze centrale ontvangt den stroom, opgenomen door het mikrofoon, controleert, regelt en brengt hem in evenwicht alvorens

Kontroolkamer Brussel.

hem per kabel verder door te geven naar de zendstations te Velthem.

Deze verschillende verrichtingen geschieden zoowel voor de Vlaamsche als voor de Fransche golfengte.

Daardoor komt het dat, voor een normale uitzending, gedurende gansch den tijd der uitvoering van de uit te zenden muziek b. v., verschillende techniekers van dienst zijn, die, ieder op verschillende punten, waken op de hoedanigheid, de intensiteit of de zuiverheid van den overgezonden stroom. Andere techniekers hebben van te voren ter plaatse zelf de installaties in gereedheid gebracht, ten einde een juiste verhouding te bewaren tusschen de verschillende geluiden, en alle schadelijke echo's en iedere storing uit te schakelen.

Dit werk van technische voorbereiding en uitvoering is van overwegend belang. Indien de uitzendingen op technisch gebied te wenschen overlaten, zijn alle pogingen van financiëelen of artistieken aard om behoorlijke programma's samen te stellen en uit te werken, vruchteloos.

Inderdaad, welke ook de hoedanigheid van het uitgevoerde programma moge wezen, dit heeft slechts belang wanneer de luisteraar het in uitstekende voorwaarden kan ontvangen.

INVLOED DER LOKALEN.

Toch hangt de hoedanigheid van een uitzending, niettegenstaande de zorgen en de pogingen der techniekers, vooral af van de wijze waarop de uitgebrachte geluiden door het mikrofoon opgenomen worden.

Het is verloren moeite een concert te willen uitvoeren, dat op kunstgebied alle waarborgen van nauwkeurige uitvoering zou geven, indien de acoustiek, de omvang en de schikking der zaal, waar de uitvoering doorgaat, niet toelaat een behoorlijke geluidregeling te bekomen.

Zoo is men vaak geneigd een orkest te vergrooten om de verschillende instrumentengroepen naar evenredigheid te doen uitkomen. De uitslag echter is niet bevredigend, omdat het lokaal, waarin dit orkest optreedt, te klein is in verhouding met het voortgebrachte klankvolume. De geluiden worden dan weerkaatst, gemengd, en niettegenstaande alle pogingen der technische diensten, de hoedanigheid der gebruikte toestellen, en alle mogelijke onkosten, wordt het mikrofoon overladen door dezen stortvloed van geluiden en bezorgt hij aan de luisteraars slechts een middelmatige ontvangst van het uitgezonden concert.

Toen het N. I. R., in Februari 1931, zijn werkzaamheden inzette, ondervonden degenen, die plotseling de volledige uitzenden-

dingen van twee totaal onafhankelijke zenders : een Vlaamsche en een Fransche, moesten verzekeren, talrijke moeilijkheden.

Radio-Belgique, waarvan het N. I. R. de installaties overnam, beschikte ternauwernood over voldoende lokalen om de rationeële verwezenlijking van zulke uitgebreide programma's uit te werken.

Het N. I. R. werd dra genoodzaakt zijn inrichtingen progressief uit te breiden : eerst in de omgeving van zijn centrum in

Foto W. Kessels.

In het studio: tijdens de opvoering van een luisterspel met muzikale aanpassing.

Bemerk de verwarde « nood » inrichting.

de Bolwerkstraat ; daarna moest het zich allengskens, door den drang der omstandigheden, van dit centrum verwijderen.

Daardoor komt het dat het Instituut slechts beschikt over voorloopige lokalen welke, met het oog op hun nieuwe bestemming, omgevormd werden in de mate van het mogelijke, ofwel over concertzalen, ingericht voor rechtstreeksche auditie. Deze kunnen op acoustisch gebied onmogelijk dezelfde resultaten op-

leveren als deze, welke verwacht worden van de in den vreemde gebouwde modelinstallaties, waar sedert lang reeds de radio, door specialisten aangepaste, studio's in gebruik genomen heeft.

Het N. I. R. moet nochtans, in deze ongunstige voorwaarden, een minimum van 16 uren uitzending per dag waarnemen : 8 uren uitzending op de Fransche en 8 uren op de Vlaamsche golflengte. Bij dit gemiddeld aantal uren moeten echter nog de uren gevoegd worden, voorbehouden aan de uitzendingen voor de scholen, voor duivenliefhebbers, aan zekere buitengewone uitzendingen buiten de studio's, en bovendien de supplementaire uitzending op Zondag morgen.

DE MOEILIKHEDEN DER UITBATING.

Op het huidige oogenblik zendt het N. I. R. gemiddeld meer dan 120 uren per week uit langs de twee zenders.

Voor de muzikale uitzendingen alleen, bezit het N. I. R. tegenwoordig 3 orkesten, waarvan elk 36 uren werk per week presteert, wat ongeveer 16 uren uitvoering uitmaakt voor ieder orkest.

Er dient in aanmerking genomen te worden, dat de repetities bijgevolg tot een minimum herleid zijn, vermits er, in deze raming, voor de herhalingen bijna evenveel tijd voorzien wordt als voor de uitvoeringen.

Hieruit blijkt dat er 3 maal 16, 't is te zeggen 48 uren muzikale uitzendingen per week kunnen gegeven worden door de orkesten van het N. I. R. ; de overige 72 uren worden gevuld met fonoplatenmuziek, kamermuziek, recitals, radioschetsen, gesproken uitzendingen (voordrachten, comedies, spreekbeurten, dagblad).

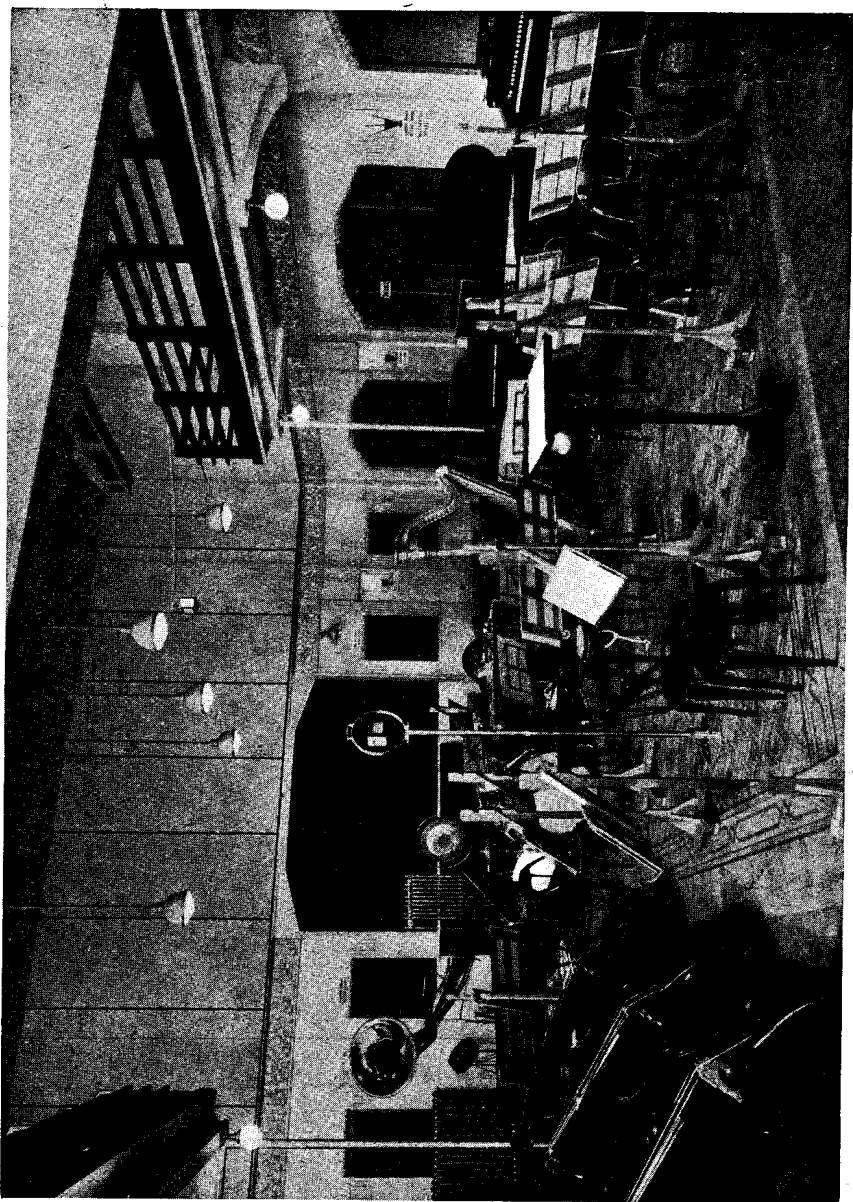
Het muzikale gedeelte in den eigelijken zin van het woord, neemt bijgevolg, op een jaar tijd, meer dan 4.500 uren in, wat ongeveer een gemiddelde uitvoering beteekent van 50.000 verschillende muziekstukken.

Behoudens de twee kleine studio's der gesproken uitzendingen, (Bolwerkstraat, 1a) (1), beschikt het N. I. R. op het oogenblik over vijf auditoria, welke ten dienste zijner muzikanten en kunstenaars kunnen gesteld worden.

Het groot orkest, dat, voor zijn gewone uitvoeringen bestaat

(1) Voor de Vlaamsche gesproken uitzendingen op de tusschenverdieping.
Voor de Fransche gesproken uitzendingen op de derde verdieping.

uit 42 muzikanten, beschikt over de zaal Delgay. (Koninklijke straat).

Studio Abbaye.

Het radio-orkest — 26 muzikanten — beschikt over het studio Abbaye.

Het klein orkest — 12 muzikanten — werkt in het studio Molière.

Voor kamermuziek, verschillende groepen, luisterspelen, enz., blijven dan over : de twee auditoria « Maestricht. » « Aux Caves de Maestricht », Bolwerkstraat.

Voor ieder concert met groot orkest wordt een der concertzalen der Brusselsche agglomeratie gehuurd. Zaal der Union Coloniale, Stassartstraat, Conservatorium, Paleis der schoone Kunsten.

Het springt in het oog dat, wanneer in zulke omstandigheden de orkesten moeten repeteeren, radioschetsen moeten voorbereid, kamermuziek en recitals ingestudeerd, de artisten geauditioneerd vóór hun aanwerving, technische proeven gedaan, de uitzendingen voor de scholen in een studio moeten ondergebracht worden, enz..., het aantal der studio's beslist onvoldoende is om elk der afdeelingen van het N. I. R. te laten werken zonder door de andere in haar arbeid gestoord te worden.

Bovendien, indien rekening gehouden wordt met het feit, dat het hoofdbestuur, de administratieve diensten, de boekhouding, de diensten der gesproken uitzendingen en de dienst der technische modulatie ondergebracht zijn in éénzelfde gebouw, Bolwerkstraat, dat het groote studio ingericht werd in de zaal Delgay, dat de andere zich in verschillende gebouwen bevinden in de omgeving der Naamsche poort, dat een werkhuis ingericht werd in de « rue de la Reine », blijkt het voldoende dat een dergelijke regeling nadeelig inwerkt op den normalen gang der exploitatie van het Instituut, waar verschillende diensten bijna voortdurend in onderlinge overeenkomst en schouder aan schouder werken moeten.

LASTIGE OPLOSSING.

Afgezien van deze beschouwingen, dient er insgelijks rekening gehouden te worden met de talrijke huurkontrakten die het N. I. R. door den aard der zaak heeft moeten aangaan met de eigenaars der verschillende lokalen, met den huurprijs der talrijke telefonische lijnen in omloop, met al de bijkomende onkosten zooals : verwarming, verlichting, belasting, verplaatsing en overbrenging van materieel van allen aard, enz...

Brengt men dit alles in rekening, dan blijkt dat de oplossing, welke tot nogtoe moest toegepast worden, op economisch gebied doorslecht is.

Deze vaststellingen dringen ons het besluit op dat, op het

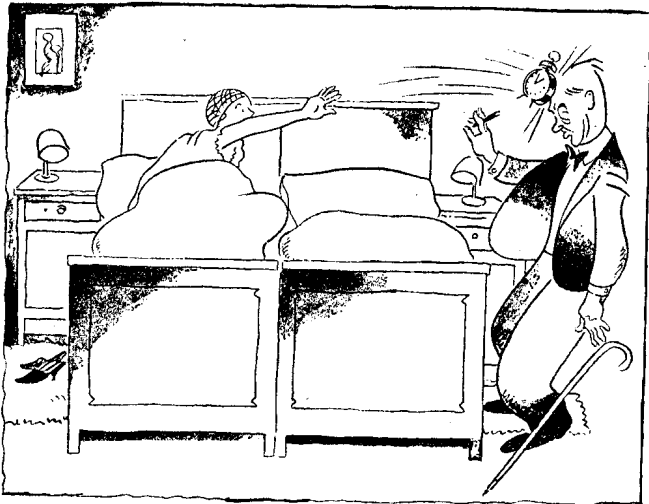
huidige oogenblik, de door het N. I. R. gedane uitgaven, de door het personeel geleverde krachtinspanning, het door de artistieke medewerkers gepresteerde werk op verre na den normalen uitslag niet opleveren, welke er redelijkerwijze mocht van verwacht worden.

D. — Een en ander omtrent de gesproken uit- zending van het N. I. R.

De gesproken uitzendingen van het N. I. R. worden onderverdeeld in twee afdelingen volkomen onafhankelijk van elkander : de vlaamsche dienst is gevestigd in het hoofdgebouw der Bolwerkstraat, 1a (op de tussenverdieping) de Fransche dienst op de derde verdieping. Deze twee diensten zorgen voor een zeer gevarieerd programmadeel, dat evengoed het algemeen nut als de voorlichting en ontspanning der luisteraars voor doel heeft.

I. — UITZENDINGEN VAN ALGEMEEN NUT : Hier-tusschen moeten wij rangschikken :

a) de regelmatige *juiste tijdaangaven* : welke plaats hebben drie maal per dag, namelijk :

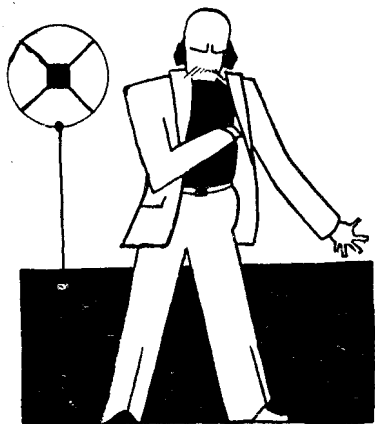

...de juiste tijdsangave...

1) 's middags om 1 uur : er worden 6 tikjes gegeven bij middel van een morse-sleutel : bij het 6 tikje is het juist 13 uur (G. M. T.). Deze juiste tijdaangave heeft plaats van uit de controolkamer.

2) om 8 uur, hoort U de klok slaan, welke in de controolkamer hangt, en geregeld wordt door het Observatorium te Ukkel.

3) eindelijk na het sluiten der avonduitzending, wordt door

... 't wordt een « droevige historie » wanneer de spreker voor het m i k r o f o o n zijn « papieren » vergeet!...

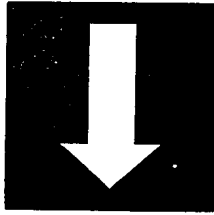
... de beste redenaars kunnen den « trac » hebben voor dat « onzichtbaar » publiek dat achter het m i k r o f o o n schuilt...

het lid der « redaktie » die met de aflezing van het gesproken dagblad gelast is, woordelijk het juiste uur met minuten en seconden aangeven.

Te veel luisteraars waardeeren nog niet voldoende deze uitzendingen, welke nochtans van buitengewoon algemeen nut zijn : het zou Uw gewoonte moeten worden Uw huisklok minstens ééns per dag te regelen op de uuraangaven van Uw nationalen zender !

b) de *S. O. S. berichten* : In Nederland, in Engeland en ook in Duitschland wordt veelvuldig gebruik gemaakt van het om-

**WIE GEMOEDELIJK
FEEST WIL VIEREN
DRINKT**

**VERLINDEN's
WITKAP=PATER
BIEREN**

roepmikrofoon om noodberichten van allen aard uit te zenden.

In Holland wordt zelfs dagelijks het mikrofoon met het politiekantoor verbonden om signalementen en andere berichten rond te zenden. Het is spijtig dat bij ons ook niet meer gebruik wordt gemaakt van dezen dienst, welke voor alle luisteraars openstaat.

Het is echter klaar dat onder S. O. S. bericht niet de eerste de beste dringende mededeelingen moeten verstaan worden : daarom mag iedereen wel telefonisch, telegrafisch of op gelijk welke andere snelle manier aan het N. I. R. mededeelen dat een kind b. v. verloren liep, dat een familielid, om ernstige redenen dringend thuis verwacht wordt, b. v. die familieleden welke anders zeer moeilijk te bereiken zijn : b. v. zij die op schepen varen, enz. — Maar vooraleer de uitzending ervan te doen, zal het N. I. R. zich met de plaatselijke politie telefonisch in verbinding stellen om zich de echtheid en de gegrondheid van het feit reukenschap te geven : vergeet dus niet bij het gebruik maken van dezen dienst tevens de plaatselijke politie te waarschuwen. Deze dienst is heelemaal kosteloos en zou ook meer nog door de algemeenheid moeten gewaardeerd worden. De Radiobladen doen ook goed hunne lezers nu en dan eens aan dien nuttigen kant der radio-uitzendingen te herinneren.

c) *Weerberichten*: Door het observatorium van Ukkel worden voortdurend de weerkundige bulletijns medegedeeld, welke dan in drie « berichten » per dag geconcentreerd worden : de aflezing hiervan heeft plaats telkens bij den aanvang van het gesproken dagblad namelijk te 13 u., te 17 u. 30 en te 22 u. Het hoeft niet herhaald dat deze weerberichten bijzonder voor de landslieden van buitengewoon belang zijn : vermits telkens ook de weersverwachtingen voor 's anderdaags worden medegedeeld. Het is mogelijk dat sommige vreemde uitdrukkingen welke hierin regelmatig voorkomen niet door de algemeenheid worden begrepen ; wij nemen ons voor hierover verderop enkele verklaringen mede te deelen.

II. — UITZENDINGEN TER ALGEMEENE VOORLICHTING :

a) *Het gesproken Dagblad* : Vlaamsche en Fransche dienst der gesproken uitzendingen zorgen ieder voor de uitzending van een gesproken dagblad, dat aan de luisteraars zakelijk en objectief in drie lezingen, te 13 u., te 19u. 30 en te 22 u. de laatste nieuwstijdingen bezorgt.

Wij drukken er hier terloops op dat de dagbladbestuurders zich vergissen, wanneer zij in de ontwikkeling van de radiopers een gevaarlijke concurrentie zien voor de dagbladpers. De dagbladen moesten integendeel inzien dat de uitzending van nieuwsberichten, die noodzakelijkerwijze kort, bondig en zonder om het even welke commentaar dienen te zijn, de aandacht van het publiek opwekt. Dit wordt aldus aangespoord dagbladen te kopen om er het uitvoerig relaas der nieuwstijdingen in te vin-

Foto W. Kessels.

« Hoogspanning »... in het redactie-bureau van het fransche « gesproken dagblad ».

den, welke door de radio meer slechts aangestipt, dan wel medegedeeld werden.

Het belang van het gesproken dagblad zou echter wel meer dan verdubbelen, indien de mogelijkheid werd gevonden, de eerste lezing ervan 's morgens « bij de koffietafel » tusschen 7 en 8 uren te doen plaats vinden, terwijl de tweede lezing 's middags en de derde 's avonds na het avondconcert zou kunnen blijven. Wij hebben hierin een prachtig initiatief aan te stippen van een

onzer regionale zenders (de « Berchemsche Proefzender ») (1) welke 's morgens om 7 uren begon met het lezen van het « morgenblad » nu en dan even opgefrischt door een stukje muziek.

Vroeger werd om de eentonigheid van het aflezen te breken om de beurt door de 3 of 4 leden der redactie voorgedragen en wij zagen die gewoonte wel gaarne terug ingevoerd. Buiten de gewone uitzendingen, mogen belangrijke mededeelingen ook de andere uitzendingen onderbreken : Zóó voor het mededeelen der uitslagen bij algemeene verkiezingen, worden telkens de uitzendingen tot middernacht en later verlengd.

Ziehier nog de inhoud en volgorde der berichten van het gesproken dagblad :

De eerste lezing van 13 u. tot 13 u. 10' omvat de weergave van het weerbericht — een herhaling der voornaamste nieuwsberichten van de vorige avonduitzending en de berichten uit binnen- en buitenland.

De 2^e uitzending van 19 u. 30 tot 20 u. behelst de herhaling der voornaamste berichten van 's middags (een kroniek of een interview gebeurlijk) de sportberichten, de nieuwstijdingen van binnen- en buitenland en het tijdsein.

De 3^e uitzending gaat door van 22 u. tot 22 u. 10 ; en omvat : het weerbericht, de herhaling der voornaamste berichten der vorige uitzendingen, verschillende mededeelingen, de laatste avondberichten en de juiste tijdopgave.

Interessante nieuwsuitzendingen hebben plaats : in de *duit-*sche zenders (o. m. Langenberg : te 6 u. — te 7 u. 15 — te 9 u. — te 12 u. 15 — te 13 u. 30 — te 14 u. 50 — te 17 u. 50 — te 21 u. — te 21 u. 30. — Langs de *Engelsche* zenders : weerbericht te 10 u. 30 — te 18 u. — te 18 u. 50 — te 21 u. en te 22 u. 15. Langs de *fransche* zenders en bijzonder langs Radio Paris : te 7 u. 30 — te 8 u. — beursberichten en marktberichten te 13 u. en te 15 u. 45 — verder te 19 u. 45 — te 20 u. 30. Langs Radio Toulouse voornamelijk te 22 u. 15 en te 24 u.

Uit Nederland kunnen U wellicht de (regelmatig doorheen den dag) doorgegeven, Vaz-Diaz-berichten interesseeren op 1.150 m. (zender van Scheveningen).

b) *Sportberichten* : Zooals reeds meegedeeld worden deze voortdurend door het gesproken dagblad medegedeeld.

(1) Welke echter, spijtig zonder grondige reden en tegen de gezonde rede en gelijkberechtigtheid in, het « etherruim » werd verboden !

Buitendien wordt 's Zondags nog van 17 u. 30 tot 17 u. 40 het vooravondkoncert onderbroken voor de mededeeling der voetbaluitslagen.

Het N. I. R. zou goed doen ook zeker eens volle aandacht te wijden aan de noodzakelijkheid van beurs- en marktberichten, welke zeker voor ons land evenveel belang hebben als voor de andere ons omringende landen, welke deze punten van het begin af in hun programma inlaschten.

Ons dunkens mag een zoogezegde publicitaire kant van zulke uitzendingen niet als reden gelden om ons deze langer te ontzeggen !

Zoo ook wat de regelmatige dagelijksche morgenuitzendingen betreft van geleide lichaamsoefeningen, welke in de vreemde, en bijzonder in Duitschland (en nu ook langs Radio Paris) zoo veel succes hebben. Ons insziens konden in ruil daarvoor heel gemakkelijk de vooravonduitzendingen gedurende een half uur geschorst worden.

Vermelden wij ook nog de mededeelingen voor de duivenliefhebbers.

c) *Reportages* : In 1933 werden een tiental vlaamsche gesproken reportages ingericht : vastenavond te Binche, de aankomst van den wielervedstrijd Parijs-Brussel, het wereldcriterium der wielrenners te Brasschaet ; de voetbalwedstrijden : België der wielrenners te Brasschaet, de voetbalwedstrijden : België-Frankrijk, Roode Duivels-Londen, België-Oostenrijk ; de IJzerbedevaart te Dixmuide ; de inhuldiging der Scheldetunnels, enz. en de meeste dezer zullen regelmatig ieder jaar terugkeeren.

Zooals wij reeds elders deden opmerken zou het wenschelijk zijn dat de meeste conferenties, en bijzonder deze van wetenschappelijken of technischen aard, door een gesproken reportage worden « geïllustreerd ». Wij merkten ook op dat de franse uitzendingen heel wat rijker zijn aan dergelijke aktueele uitzendingen, waartusschen nog voornamelijk op te merken voor de sportliefhebbers : de autowedstrijden te Francorchamps.

d) *Kronieken* : De kronieken (er waren er 364 in 1932) worden regelmatig over de week verdeeld als volgt :

Op Zondag : de muziekkroniek door de heeren Gilson, Ontrop en Van Durme (bijzonder over het muziekleven te Brussel en te Antwerpen) worden gewoonlijk 's avonds even voor 8 uren gelezen door een lid der redaktie.

Op Maandag : te 19 u. 30 « *de 5 minuten van Pirreke Pirrewit* ».

Wij mogen wel zeggen dat deze wijsgeerige ontboezemingen over volksche vragen van den dag, zich in een buitengewone populariteit mogen verheugen en wij betreuren het, met veel luisteraars, dat, daar waar deze « 5 minuten » gedurende enkele maanden tot een kwartier aandikten, nu weer den laatsten tijd, terug worden « geknipt ». Het zal de meeste lezers zeker wel interesseeren eens « achter de schermen » te loeren naar de werkelijke « ensceneering » van dit gezond levensspel : de tekst voor deze 5 minuten wordt opgesteld door de heer Johan De Maeght van het « Laatste Nieuws » te Brussel en wij mogen er den heer De Maeght zeker om geluk wenschen dat hij zoo goed (tot hiertoe) iedere confessioneele en politieke overtuiging heeft weten te eerbiedigen.

De bijzonderste « rollen » der 5 minuten worden vertolkt als volgt :

Pirreke Pirrewit : Mon De Goeyse

Teppe Tantefeer : Frans Dierickx

Sylvanus Silverbeksken : Van den Kerckhove

Polydoor Perpioenen : Servotte

Free Frankentoten of «de Chef» : Gust De Muynck

Verder hebben wij nog de « stille » rollen : Matante Sandrina Toernemine, bij wie Pirreke Pirrewit, als « jonggezel » inwoont, Treezeke Tantefeer, Teppe's vrouw en Toontje zijn zoontje.

Wij mogen gerust zeggen dat deze « 5 minuten » een flinken hoeksteen vormt van den « eigen stijl » onzer Vlaamsche N. I. R. uitzendingen.

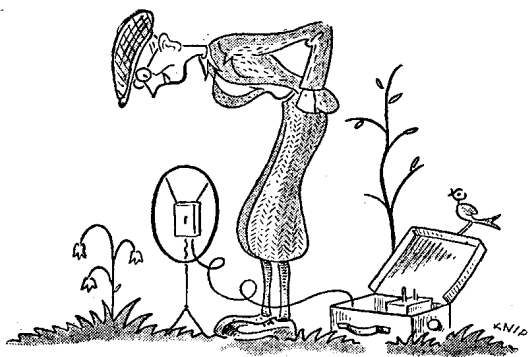
Op Dinsdag : krijgen wij : gedurende het eerste deel van het jaar : de *sportkroniek*, verzorgd door Karel Van Wijnendaele ; gedurende de tweede jaarhelft, krijgen wij de twee-maandelijksche *kroniek over toerisme*, welke meestal wordt verzorgd door den heer Luyten van den Vlaamschen Toeristenbond.

Op Woensdag : krijgen wij afwisselend een *tooneelkroniek* ; het *buitenlandsch politiek overzicht* van Gust De Muynck en nu en dan de *tuinbouwkroniek* verzorgd door den heer A. Buysens.

Op Donderdag : is de *kroniek voor de Vrouw en het Gezin* aan de beurt opgesteld door Mevrouw De Muynck, alias Yvonne De Man.

Op Vrijdag : krijgen wij beurtelings : *Wat is er in de Natuur te zien ?* van den heer Havermans, de *radiokroniek* (of liever radioberichten) opgesteld door den heer Frans Dierickx en de *technische « radiokroniek »* verzorgd door de heer P. H. Brans, hoofdsteller van « Radio Revue ».

Op Zaterdag : eindelijk worden voor het mikrofoon gelezen : het *land- en tuinbouw praatje* van den Belgischen Boerenbond en de *filmkroniek* verzorgd door den heer Karel de Keukeleire, onze welbekende Vlaamsche kineast.

Radio-reportage in de vrije natuur...

Wee U wanneer U een hoestbui overvalt... voor het mikrofoon!

Op de Fransche golf, krijgen wij ook heel belangrijke kronieken te hooren, zooals b. v. :

Op Zondag : de *kroniek van het N. I. R.*, verzorgd door den heer Poupeye en de *muziekkroniek* van den heer Paul Gilson.

Op Maandag : de *tooneel-* en de *filmkroniek* opgesteld : de eerste door den heer Cam. Poupeye, de tweede door den heer P. Bourgeois.

Op Dinsdag : volgt de *kroniek voor de Vrouw*, van Mevrouw Berthe Labille, ook zeer ernstig ter harte genomen, en met een hoofdzakelijk « sociaal » karakter.

Op Woensdag : verzorgt het Roode Kruis van België, bijzonder door monde van de heeren Dr. Delattre en Dr. De Bock

de zeer nuttige *geneeskundige kroniek*, welke wij ook wel gaarne voor onze Vlaamsche luisteraars zagen verzorgd, met de medewerking b. v. van het Vlaamsche Kruis.

Op Donderdag : hoort men beurtelings de *radiokroniek van het N. I. R.* of de *sportkroniek* verzorgd door den heer Werrie.

Op Vrijdag : volgt de *letterkundige kroniek*, welk opgesteld

Foto W. Kessels.

Men voert een Vlaamsch luisterspel op: (Centrale hier!) U bemerkt vooraan: Jenny Van Santvoort — Frans Dierickx — Piet Seelens — Mon De Goeyse Renaat Grassin en Ida Wasserman.

wordt door de heeren G. Reney, C. Demey en Fr. Denis, terwijl :

Op Zaterdag : eindelijk het Fransche *Buitenlandsche overzicht*, dat verzorgd wordt door den heer H. Masson.

Vermelden wij hierbij nog de meer onregelmatig voorkomende :

e) *Interviews*, welke altijd tot een duur van 5 minuten beperkt

worden, over de meest verscheiden onderwerpen handelen meestal van bijzonder aktueel belang, en waarin personen van alle nationaliteiten aan het woord worden gelaten.

f) *De spreekbeurten en lezingen*, worden geregeld in het programma ingelascht voor de Vlaamsche Golf om 18 u. 15 om 19 u. 15 en om 20 u. 45 ; voor de Fransche Golf om 18 u. en om 19 u. 15 en om 20 u. 45.

Al deze spreekbeurten mogen ten hoogste 15 minuten duren,

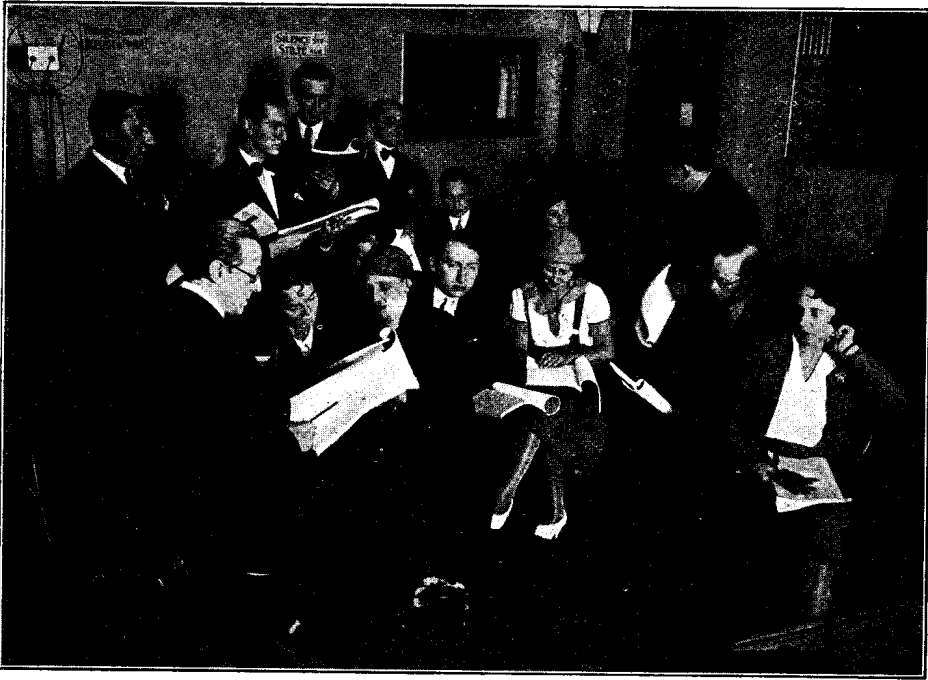

Foto W. Kessels.

Kijkjes in het studio: tijdens de opvoering van een « radio-sketch » van den heer Th. Fleishman. Bemerkt op den achtergrond het kleine raam, waarachter zich de « speaker » schuil houdt.

hetgeen voor de meeste onderwerpen nog te lang is ! Ingewikkelde onderwerpen dienden meer onder den vorm van vragen en antwoorden, van interviews en van reportage behandeld.

Deze lezingen handelen over de meest uiteenlopende onderwerpen : sport — toerisme — geschiedenis — letterkunde — film-opvoedkunde — folklore — sterrekunde — televisie — werkliedenbelangen — beroepsziekten — ambachten, enz.

De sprekers ontvangen een matig cachet van fr. 200,— (plus reisonkosten naar Brussel weg en weer) dat terzelvertijd een vergoeding uitmaakt voor de voorbereiding, het opstellen en de lezing der spreekbeurt.

Bij uitzondering wordt dit honorarium verhoogd tot fr. 300,— wanneer de spreker kommentaar levert op een letterkundig of muzikaal werk, waarvan de lezing voor het mikrofoon de 15 minuten overschrijdt en de aanwezigheid van den spreker gedurende 30 tot 45 minuten noodig maakt.

Het is niet van belang ontbloot deze cijfers te vergelijken met de cachetten welke, onder dezelfde omstandigheden in zekere naburige landen uitbetaald worden, waar de sprekers vaak een vergoeding opstrijken van 600 tot 1800 frank per spreekbeurt.

g) *Verschillende uitzendingen* : Deze bestaan uit besprekingen van boeken en tooneelwerken, lezingen van gedichten enz. Er werden er zóó 196 gehouden in den loop van 1932 (langs de vlaamsche golf alleen !)

III. — TER ONTSPANNING dienen : de luisterspelen en radio-schetsen : als voorname luisterspelen werden in 1933 voor het Vlaamsche mikrofoon opgevoerd :

Het Pad der Glorie (naar het Engelsch).

Centrale hier !

Brigade Telefoon.

Het Vergaan van den Titanic.

Reynaert De Vos, enz. alle spelen welke meermalen door de luisteraars werden teruggevraagd.

Voor het Fransche mikrofoon, hadden heel veel succes :

Faut-il tuer le Mandarin ?

Soleil de Minuit.

L'Appel des Ailes, enz.

terwijl verderop nog voor het seizoen worden voorzien :

Promethée van Jacques Prieux,

waarvoor de heer R. Barbier een bijzondere muziekaanpassing componeerde ; verder ook nog een nieuw stuk van de duitsche schrijfster Hermina Zur Muhlen en enkele spaansche successtukken, waarvan het N. I. R. de exclusiviteit der fransche aanpassing heeft weten los te maken.

Buitendien zien wij nog op het programma der fransche uitzendingen voor het loopende seizoen vermeld :

het integraal opvoeren in het studio, van : « Britannicus »

van Racine en « Cinna » van Corneille, terwijl in September 1933 in dienzelfden geest reeds aan de beurt kwam :

« Le Cid » van Corneille, met de medewerking van verschillende fransche artisten.

Verder krijgen wij nog volgende klassieke stukken : « Andromaque » — « Athalie » — « Phèdre » en gedeeltelijke opvoeringen van « Tartuffe » — « Le Malade Imaginaire » — « l'Avare » enz. en een Shakespeare-cyclus : met fonografische weergave van « Hamlet » — « Julius Cesar » enz.

Verder nog « sensationeele » opvoeringen in den aard van « Peer Gynt » welke wij op 28 Oktober 1933 voor het mikrofoon kregen : o. m. « Poil de Carotte » — « Polyphème » enz.

RADIO-HUMOR.

Wanneer de praatjes « voor de vrouw en het gezin » te interessant worden... of... wanneer oude « jonge dochters » naar de « m'amour » uitzendingen van Radio-Toulouse luisteren.

8. — De vijf minuten van Pirreke Pirrewit

Ontstaan, doel en verloop.

Zoo een jaar of twee geleden, op een ochtend van Februari, stond daar plots een meneer voor mij, gelijk uit de lucht gevallen — in onzen tijd is zoiets dagelijks de gewoonte — en zei :

— Ik ben Gust de Muynck, geef mij de hand.

— Ik ben Pirreke Pirrewit, zei ik en gaf hem de hand.

— Dat weet ik, zei hij, het staat op uw gezicht geschreven, en zeg Gust, zei hij nog.

Ik zei :

— Gust !

Want het beste wat een mensch kan doen is te gehoorzamen, leerde mijn oude meester mij, dan pas zijt ge ook geroepen om te bevelen.

— Of ge, vroeg Gust, niet om de veertien dagen zoo iets zoudt willen komen zeggen, voor de Radio, dat op iets trekt, en dat zou zijn gelijk een blommeke in 't programma van het Instituut, voor 's avonds, als de menschen thuis zijn, en hun zorgen een beetje willen vergeten, eer de kleine kinderen moeten slapen gaan.

Dat zei Gust zeer muzikaal, en ik zei :

— Een slaapsermoen ?

— Vooral dat niet, schrok hij... En hoe zult ge 't noemen ? 't Mag maar vijf minuten duren. Peins er eens over. We beginnen er al de volgende week mede... Dag !

— Maar Gust, zei ik, ik...

Ik sprak tegen een vliedende gestalte, die mij aan mijn onvoltooide gepeinzen overliet. Het moet schoon geweest zijn om te zien, komisch en triestig, hoe ik daar stond, met die opdracht. Er sloeg beneden een deur dicht.

En de week daarop meldde de « speaker » op de vlaamsche golflengte voor de eerste maal : « Nu volgen de Vijf Minuten van Pirreke Pirrewit. » Het eerste onderwerp liep over de vijfduizend dwaasheden welke een mensch in vijf minuten kan zeggen, doen of laten doen.

De hoorders waren toegevend, en de Vijf Minuten keerden om de veertien dagen terug. Daar de menschen dachten dat ze in

hun leven nog grooter dwaasheden hadden vernomen, vroegen zij dat Pirreke Pirrewit om de week zou optreden. Wat hij deed. Er kwamen brieven uit alle hoeken en kanten en van over de grens, de eene voor en de andere tegen Pirreke Pirrewit, gelijk dat gaat, en ze waren allemaal even welkom.

— 't Is zagerij ! zegden de eene.

— We kunnen het niet meer missen ! zegden de andere.

Pirreke Pirrewit stoorde zich aan de eerste noch aan de tweede en ging zijn gang. Hij ondervond gauw dat hij hulp noodig had. Buur Teppe Tantafair kwam er bij : wat hebben de lusterlaars last gehad met dien eerlijken naam. Daarna volgde de Chef Free Franckentote, Poledoer Perpioene en Sylvanus Sylverbekske : een heel gezelschap werd het.

Er kwamen brieven van vaders en moeders, van heerkes en van schoone meiskes, van blinden en zienden, van onderwijzers en geestelijken, van schrijvers en spotters, van schoon volk, van minder schoon volk en van schooner volk. Van menschen uit winkels en uit herbergen, uit vroolijke en uit triestige windstreken, uit scholen, uit kazernen, uit booten, uit hutten. Alleen uit kasteelen kwamen er geen. Wel uit trein en tram, uit bergland en vlak land, uit plezante, blijde, zure, grove en fijne pen-
nen ; uit Brabant, Vlaanderen, Limburg, Antwerpen, Zeeland en nog hooger op. Er kwam dank en het omgekeerde van dank.

Pirreke beleefde daar zeer veel plezier aan, evenveel plezier als aan zijn Vijf Minuten zelf, het was een schoone tijd, en hij deed voort.

't Duurde maanden. Hij zei wat hij te zeggen had, maar liever over goed dan kwaad, met veel geloof, hoop en liefde voor schoonheid, goedheid en waarheid. Hij sprak voor vrede, voor tevredenheid met weinig, voor blijheid met meer, voor gehechtheid aan de innigheid van eigen streek, voor toegevendheid en vertrouwen onder de menschen die van goeden wil zijn en de anderen. 't Gebeurde dat hij stommiteiten zei, maar wie zegt er geen in zijn leven ?

't Duurde zoolang het duren moest. Zekeren avond voelde Pirreke Pirrewit zich een beetje moe, nadat hij zijn 140^e Vijf Minuten gezegd had en gaf zijn lantaarnken over aan den Spijtigen Duivel, met het verzoek : schrijf gij mij Avondbrieven.

En zoo zijn de Vijf Minuten van Pirreke Pirrewit geworden de Avondbrieven van den Spijtigen Duivel aan Pirreke Pirrewit.

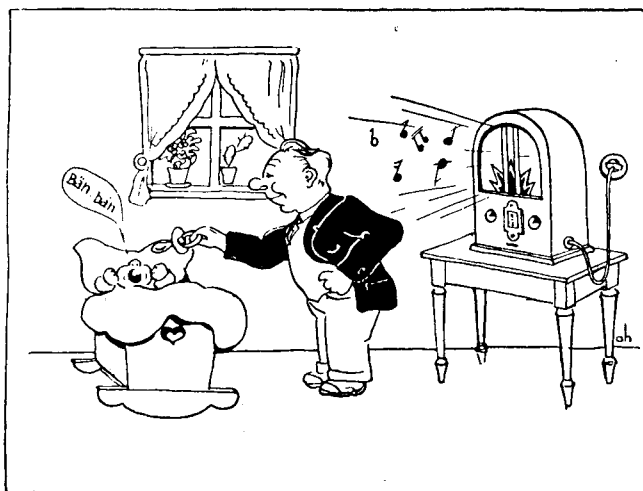
Wie nu Pirreke Pirrewit en wie Spijtige Duivel is ? Zijn zij

één of meer uit de vijf plezante kameraden : Gust de Mynck, die scherp en open van durf en daad is ; Mon de Goeyse, die zalvend is, rond en fluweelachtig van stem ; Frans Dirickx, realistisch, oolijk en precies van geluid ; Jos. Servotte, donker, vinnig en zeker ; en Bert Van Kerckhoven, blond, dienstvaardig en stil, die vijf zielen van onze Vlaamsche Radio, die zóo schoon zijn best doet ? Of zijn zij één of meer onbekende filozofen, die zitten te peinzen ergens onder een pannendak in Vlaanderen, uilen met kaars en bril ?

Wat geeft het ! Het komt niet aan op iemand zijn naam, wel op iemand zijn daad of woord.

PIRREKE PIRREWIT.

RADIO-HUMOR.

De rol van « Papa » in den strijd tegen de storingen.

uit « Die Antenne ».

UWE GEZONDHEID

GEBIEDT U EEN CROSLEY KOELKAST TE KOOPEN

WANT WEET U DAT :

4

J
A
A
R

W
A
A
R
B
O
R
G
!

vele spijzen, die gezond en onschadelijk schijnen : zooals visch, schaaldieren, varkenspastei, wild, worsten, melk, kaas, kroom, gebak, enz. zeer gevaarlijke kiemen bevatten, welke tijdens een onweerachtige en zwoele nacht op buitengewone wijze ontwikkelen en vermenigvuldigen, en dan bij het eten niet zelden, in gevoelige magen en darmen doodelijke vergiftigingen veroorzaken !

U KUNT DIT VERHINDEREN !

Een goede ijskast vraagt U geen groote uitgaven, als U ten minste een CROSLEY koopt : het zijn de beste — de zekerste en de sterkste.

VRAAG ONZE BESTE VOORWAARDEN VOOR
TERMIJNBETALING.

V. I. R. O. N. V.

Turnhoutsche baan, 412 — Carnotstraat, 140,
ANTWERPEN.

F. — Algemeene opmerkingen

I. — De radio-omroep moet nationaal zijn.

Dit werd onvermijdelijk de formule, waartoe men in alle landen, om wille van den socialen rol dien de radio-omroep te vervullen heeft en de technische begrenzing van het gebruik van den ether, zijn toevlucht moest nemen. Volgens dit principe worden de voor den radio-omroep noodige geldmiddelen opgebracht door een verplichte bijdrage van de luisteraars.

Slechts in twee belangrijke landen heeft de radio-omroep dit duidelijk nationale karakter niet :

- a) — In de Vereenigde Staten, waar hij het karakter heeft van een handelsonderneming met publicitairen grondslag, en waar men er in geslaagd is twee of drie feitelijke monopolien te scheppen, ten voordeele van groote trusts ;
- b) — In Nederland, waar de radio-omroep in handen is van politieke of confessioneele vereenigingen.

Deze systemen geven, in beide landen, aanleiding tot heftige kritiek vanwege een groot deel van het publiek.

2. — De radio-omroep moet beschouwd worden als een publieke dienst.

Deze eigenschappen : de publieke dienst van den radio-omroep, wordt overal eensgezind erkend. In deze hoedanigheid heeft de radio in alle landen de waakzame en werkzame aandacht der regeeringen op zich getrokken.

De groote internationale radio-conferenties (Madrid, Lucerne) hebben het thema ontwikkeld : aan ieder land toelaten een doeltreffende en nationale radio-omroepdienst in te richten.

De begrensde technische mogelijkheden (zeer beperkt aantal golflengten voor elk land) sluiten de gedeeltelijke oplossing uit, en maken een centrale organisatie noodzakelijk.

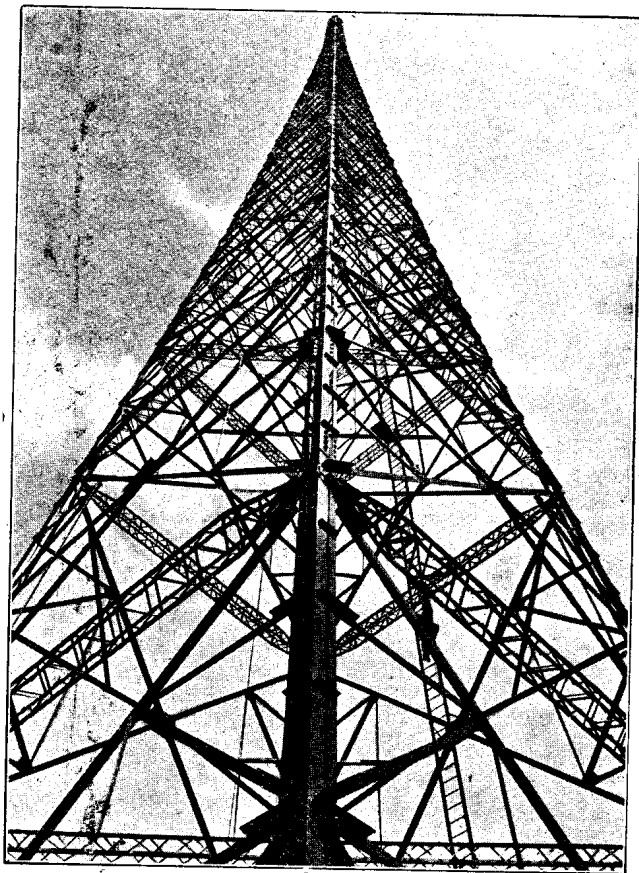
3. — In ieder land is de radio-omroep een belangrijk element geworden voor de intellectueele en economische ontwikkeling.

Een eenvoudige lezing der statistieken en zelfs der dagbladen is voldoende om zich daar rekenschap van te geven.

In Denemarken hebben de twee derden der huisgezinnen op dit oogenblik hun radio-toestel.

In Europa alleen is het totaal aantal ontvangtoestellen, in den loop van verleden jaar, gestegen van 15 tot 17 millioen.

In Duitschland en in Groot-Brittanie vertegenwoordigde de ra-

Aan den voet van een der antennepijlers te Veltem.

dio-elektrische nijverheid in 1932 meer dan 10 milliard Fr. voor deze twee landen.

Tijdens de 12 verlopen maanden werden er in België meer dan 120.000 ontvangtoestellen verkocht. Wanneer men hierbij de lampen, luidsprekers en andere onderdeelen rekent, overtreft het zakkencijfer wis en zeker de 350 millioen Fr.

Op deze som heeft de Staat een zeker belangrijk gedeelte geïnd onder vorm van belastingen, overdracht- en weeldetaxe, belastingen op dividenden, enz... enz...

Van 1927 af overtrof, in de Vereenigde Staten, de radio-nijverheid in belangrijkheid de nijverheid van het spoorwegmaterieel. Bij gunstige voorwaarden is dergelijke ontwikkeling ook in België in de toekomst denkbaar.

Het economisch belang van den radio-omroep valt bijgevolg niet te betwisten. Wat zijn intellectuele en opvoedende belangrijkheid betreft, deze kan evenmin redelijkerwijze ontkend worden, tenzij door een kleinen kring eclecticische intellectuelen welke de groote steden bewonen ; deze belangrijkheid is echter onbetwistbaar voor de groote massa van het volk dat binnen de landsgrenzen huist.

Hier dient bovendien bijgevoegd dat de Belgische programma's altijd zeer gegeerd worden en steeds gegeerd blijven in den vreemde. De experten der andere landen drukken hieromtrent hun verwondering uit, wanneer ze de betrekkelijk geringe materiële en financiële hulpmiddelen, waarover het N. I. R. beschikt, vergelijken met degene waarover soortgelijke organismen beschikken in Groot-Brittanië, Duitschland, Denemarken, Oostenrijk, enz...enz...

4. — Het beheer van het N. I. R. is economisch.

Men dient geen kritieken van algemeenen aard te rechtvaardigen door enkele details van bijkomend belang, voortspruitend uit bijzondere omstandigheden. Zodoende zou geen enkele onderneming, geen enkele regeering, geen enkel dagblad, zelfs geen enkel partikulier ontsnappen aan kritieken van dezen aard. Laten wij liever redeneeren bij middel van vergelijkingen.

Het wettelijk statuut van het N. I. R. staat sterk onder den invloed van het statuut van The British Broadcasting Corporation (B. B. C.) die algemeen als model-organisatie beschouwd wordt. De B. B. C. exploiteert 15 zenders en geeft 4 tot 5 verschillende programma's. De laatste begrooting van de B. B. C. bedroeg bij de 200 millioen Fr. De uitvoering der programma's geeft voornamelijk aanleiding tot de hoogste uitgaven bij de exploitatie.

Het N. I. R. exploiteert 2 zenders en geeft 2 verschillende programma's in 2 verschillende talen. Zijn begrooting bedraagt 20 millioen Fr., waarvan een gedeelte dient afgehouden voor de samenstelling van het kapitaal en voor de oprichting van nieuwe installaties, terwijl de B. B. C., na 11 jaar exploitatie, reeds volledig ingericht is.

Het technisch personeel van de B. B. C. bestaat uit ongeveer 800 ingenieurs en techniekers.

Het technisch personeel van het N. I. R. bestaat uit 33 ingenieurs en techniekers.

GISTEREN, KONDEN SLECHTS
DE BEVOORRECHTEN OVER-
GAAN TOT DEN AANKOOP
■ ■ ■ ■ VAN EEN ■ ■ ■ ■

minerva

HEDEN IS DE NIEUWE ●

4 cyl. **minerva**

● BINNEN IEDERS BEREIK

Maak een proefrit, vraag cata-
logus bij de Gewestelijke Agent.

N. V. Minerva Motors == ANTWERPEN

De centrale diensten te Londen, van waar 2 programma's uitgezonden worden, tellen ongeveer 900 personen.

De centrale diensten van het N. I. R., die insgelijks 2 programma's in verschillende talen uitzenden, tellen 183 personen.

Dezelfde vergelijkingen zouden kunnen gemaakt worden met Duitschland, Denemarken, Oostenrijk, Tchecho-Slowakijë, enz...

5. — De technische uitrusting van het N. I. R. dient nog verbeterd.

Zonder goede techniek zijn er geen goede uitzendingen te verwachten.

Zonder goede uitzendingen groeit het aantal luisteraars niet aan.

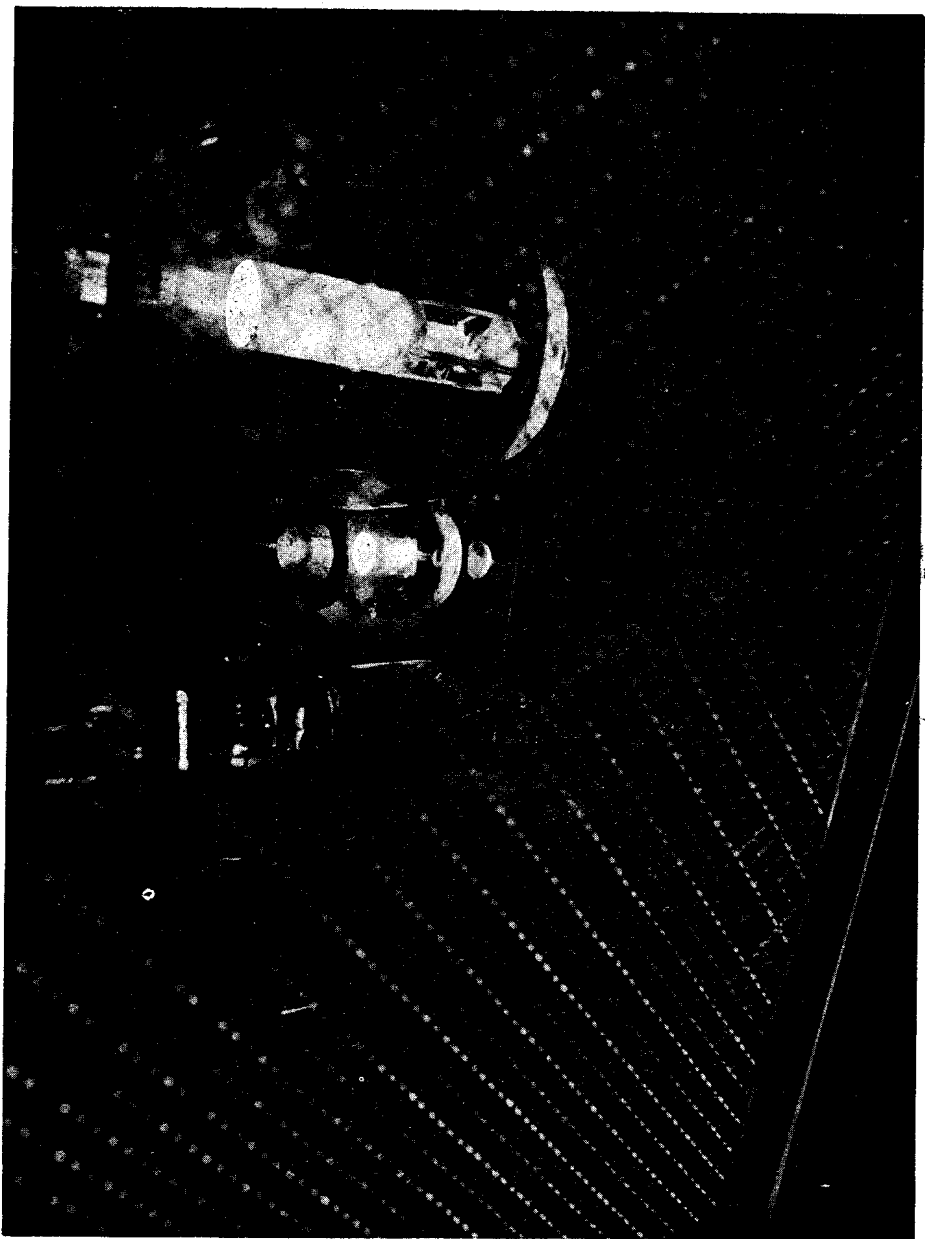
Bijgevolg dient het N. I. R. :

a) De zendkracht der stations te Velthem - tot 75 Kw. - te verhoogten ten einde, eensdeels een werkelijk doeltreffenden omroepdienst in te richten over heel het land, dat op het oogenblik slechts gedeeltelijk de uitzendingen ontvangt, en anderdeels rekening te houden met de verhooging van de zendkracht der buitenlandsche stations (Weenen : 120 Kw., Budapest : 120 Kw., Praag : 120 Kw., Rijssel : 100 Kw., Langenberg, Mühlacker, Hamburg : 100 Kw., enz... enz...) Wordt deze verhooging van zendkracht niet vlug doorgedreven, dan mag men er zich aan verwachten dat de uitzendingen der Belgische stations uit den ether weggevaagd worden, met het gevolg dat niemand in geheel het land er nog zal kunnen naar luisteren.

b) Een Centraal gebouw op te richten met studio's, aangepaste electro-acoustische uitrusting, want de tegenwoordige installaties zijn geheel onvoldoende : de exploitatie ervan is moeilijk en duur, de technische hoedanigheid onvoldoende en de hygiënische voorwaarden laten vaak te wenschen over. We mogen er ons terecht aan verwachten, dat de verwezenlijking dezer installaties met de verbeteringen die er voor de hoedanigheid der Belgische uitzendingen onvermijdelijk moeten uit voortspruiten, het aantal luisteraars snel zal doen aangroeien (zie Engelsche, Duitse, Tchechische, Poolsche, statistieken, enz...)

6. — De radio-omroep is een groote bron van inkomsten voor den Staat.

Het aandeel in de ontvangsten voortkomende van de luisteraars dat den Staat reeds ten goede kwam, maakt slechts een klein gedeel-

Brandende zendlamp.

te uit van de inkomsten die deze verwezenlijkt ten gevolge van de ontwikkeling van den radio-omroep ; de taxen, belastingen, douanerechten, enz... geïnd op den radio-electrischen handel en nijverheid bedragen het mooie sommetje van ongeveer 40 tot 50 millioen Fr.

Alles wat bijdraagt tot de verbetering van de hoedanigheid van den nationalen radio-omroep draagt dus onrechtstreeks bij tot de vermeerdering der inkomsten van den Staat en de vermindering van de werkloosheid.

Het tegenovergestelde is even waar, en mag, om wille van zijn belangrijkheid, nooit uit het oog verloren worden.

Het N. I. R. is niet ten laste van den Staat. De wettelijke toelage van het N. I. R. is alleen samengesteld uit :

a) de taxen op de ontvangtoestellen ;

b) de weelde-taxen op de radio-lampen.

In België is de door de luisteraars betaalde taxe de laagste.

7. — Beheer van het N. I. R.

De begrooting van het N. I. R. voor 1933, met 4.266.870 Fr. verminderd ten voordeele van den Staat, beliep 17.874.930 Fr.

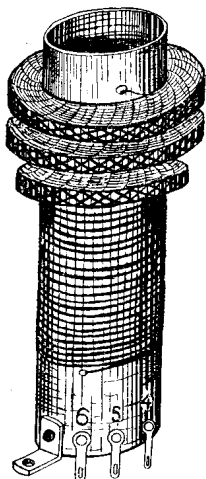
Met deze begrooting zendt het N. I. R. over zijn twee zenders twee verschillende programma's uit, in twee verschillende talen.

Ter vergelijking : de begrooting van de British Broadcasting Corporation (B. B. C.) beloopt 200 millioen ; de B. B. C. geeft 4 of 5 verschillende programma's, maar in dezelfde taal ; deze worden uitgezonden door 15 zenders, waarvan 4 of 5 hoofdzenders en de andere relaiszenders zijn.

De maxima eereloonen uitbetaald aan dramatische en lyrische kunstenaars, sprekers, enz..., die niet tot het bestendig personeel van het N. I. R. behooren, worden berekend volgens de belangrijkheid en de hoedanigheid van de uitvoeringen. Ze zijn gering en ver beneden de gewone eereloonen welke door zekere artistieke uitbatingen (schouwburgen, concerten, casino's enz...) toegekend worden.

* Niettegenstaande de geringheid dezer eereloonen, genieten de Belgische programma's in het buitenland grooten bijval.

De hoogste eereloonen, door den muziekdienst uitbetaald, bedroegen 5.000 Fr. en uitzonderlijk 7.000 Fr. In zulk geval gaat het om de aanwerving van groote vreemde orkestleiders, wier prestaties - behoudens de verplaatsing - verscheidene dagen werk te Brussel vergen.

CONSTRUCTEURS en VOORTVERKOOPERS

Koopt Uwe onderdelen in het gekende huis

JEAN VAN PE
32, Albertstraat,
ZUEN, bij BRUSSEL.

Telef. : Brussel 21.91.83.

Alle oude en nieuwe stukken in voorraad.

Alle spoelen en spoelcombinaties.

Chassis en schermbussen.

Het best gekend huis van het land voor zijn matige prijzen.

GEEN KLEINVERKOOP.

H. MELLEEN

STEENKOLEN -

COKES -

ANTRACIETEN -

Telefoneer : 964.69

of 988.73

15, Duifstraat 15, Antwerpen

Gekend voor Goede STEENKOLEN!

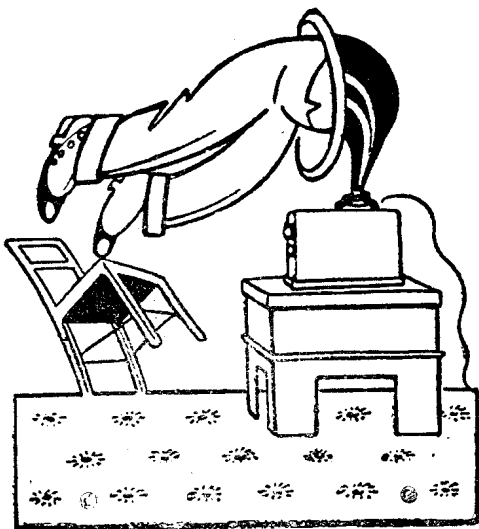
Wat de hoogst betaalde zangers betreft, deze ontvingen nooit een eerloon dat de 1.000 Fr. overtrof.

Voor recitals of concerten wordt aan de kunstenaars 250, 350 of 500 Fr. betaald, naar gelang hun waarde.

De hoogste eereloonen, door de gesproken diensten uitbetaald, bedragen 1.400 Fr. en worden slechts toegekend aan kunstenaars van eersten rang (Comédie Française) die uit den vreemde komen en in deze som niet alleen de vergoeding van hun prestaties, maar tevens ook hun reis- en verblijfkosten te Brussel moeten vinden.

Ten slotte hebben de Belgische sprekers nooit een eerloon boven de 200 Fr. ontvangen. Deze som dekt de voorbereiding, het opstellen en de lezing voor de mikrofoon van het N. I. R. Zulk maximum laat niet toe beroep te doen op groote redenaars, noch zelfs hun een eventueële medewerking voor te stellen. In den vreemde zijn de eereloonen veel hooger en bedragen soms, voor redenaars, het tiendubbele van de onze.

Men verwijt aan het N. I. R. de wedden toegekend aan het personeel der uitzendingen. Er wordt al te dikwijls uit het oog verloren dat het N. I. R. dag op dag uitzendingen moet inrichten en zich hiervoor de medewerking heeft moeten verzekeren van personen, welke door een lange praktijk de noodige ondervinding op radiogebied opgedaan hebben. De toegekende wedden mogen dus niet als aanvangswedden beschouwd worden.

Indien de luisteraars den spreker konden bereiken...

zouden er veel radio-drama's voorkomen !

Bij het critiseeren der wedden van het personeel van het N. I. R. vergeet men doorgaans op te merken dat dit personeel geen wet-
telijk statuut heeft. De Raad was van plan het te behandelen, niet
als beroepsambtenaren, maar volgens de gebruiken van de priva-
atnijverheid. Het Comité voor betwiste administratieve zaken, af-
hangende van de departementen van Binnenlandsche Zaken en van
P. T. T., en samengesteld uit rechters van het Verbrekingshof,
werd over het karakter van het statuut voor het personeel van het
N. I. R. geraadpleegd ; het heeft de stellige meening uitgedrukt
dat dit statuut hetzelfde mocht zijn als dat der private onder-
nemingen ; het personeel van het N. I. R. heeft dus geen vaste
betrekking en geen regelmatige verhoogingen.

De openbare meening werd hierover nooit ingelicht.

Naar aanleiding van de eereloonen, voor uitzonderlijke presta-
ties aan het personeel van het N. I. R. toegekend, heeft men de
uitbetaalde sommen aanzienlijk verhoogd en de openbare meening
op een dwaalspoor gebracht.

Tijdens muziekkuitzendingen dient trouwens aan kunstenaars,
deel uitmakend van het vaste personeel van het N. I. R. de gelegen-
heid gegeven zich als solist te laten hooren. Dit werk eischt echter
een ernstige persoonlijke en bijkomende inspanning.

8. — Politieke uitzendingen.

Wat de zoogezegde censuur betreft, het is waar dat het N. I. R.
hiertoe door de wet verplicht, enkele sprekers verzocht heeft zekere
passussen van hun tekst, die andersdenkenden konden kwetsen of
strijdig waren met de wet, te wijzigen of zelfs te laten wegvallen.
Deze maatregelen werden steeds getroffen in overeenstemming
met den spreker en de algemeene zin van de spreekbeurt werd er
nooit door gewijzigd.

De politieke uitzendingen van het N. I. R., die reeds veel stof tot
kritiek gaven, werden in feite bij de wet aan het N. I. R. opgelegd.

De Raad van Beheer van het N. I. R. kan dus niet verantwoor-
delijk worden gesteld voor den aldus geschapen toestand.

Om ze af te schaffen zou een akkoord der partijen noodig zijn.

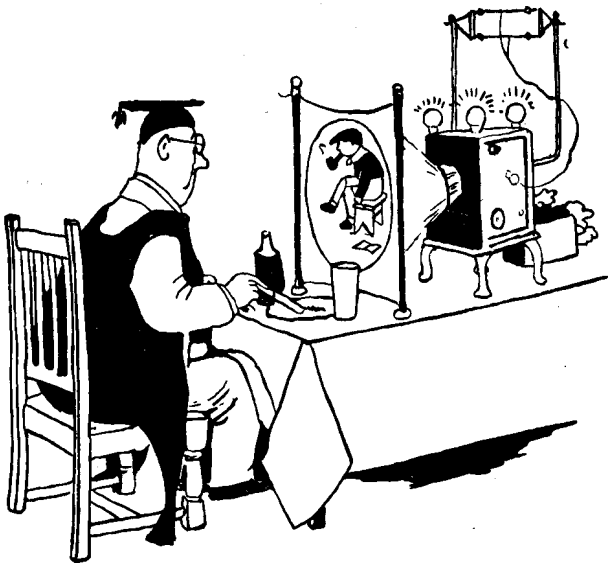
Alleen de parlementairen zijn bevoegd om eventueel in dezen
zin op te treden.

Tijdens de kiesperiode richtte het N. I. R., volgens het systeem
dat in verscheidene landen in voege is, derwijze de politieke uitzen-
dingen in, dat de spreektijd, gedurende de week vóór de verkie-
zingen, gelijkmatig verdeeld werd tusschen de leiders der verschil-

lende partijen. Dit regime heeft het voordeel ernstige waarborgen te bieden betreffende de keus der sprekers en de hoedanigheid der uitzendingen. Het waarborgt bovendien de vrije uiting van elke politieke meening, een principe dat in ons land steeds in eere gehouden en door het Belgische Parlement immer warm verdedigd werd.

De teksten werden trouwens aan den Minister van P. T. T. voorgelegd, telkens hij dit verlangde.

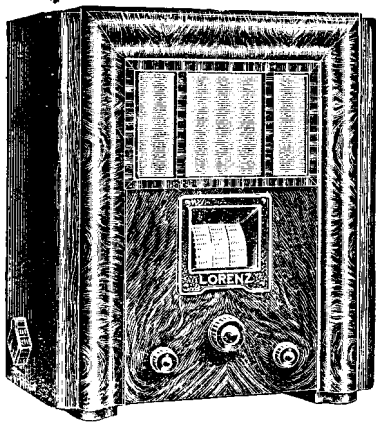
RADIO-HUMOR.

Hoe de televisie aan leeraars en « surveillantens » toelaat ten minste in vrede hun « beafsteak » te verorberen, terwijl zij toch een wakend oog houden op hun « rakkers ».

LORENZ RADIO

SUPERCELOHET

5 LAMPEN } 2 hexode
1 binode
1 pentode
1 gelijkrichter

3 GOLFLENGTEN } lange
korte
ultra korte

Afdoende anti fading en anti storing.
Electro dynamische luidspreker LORENZ.

Aftakking voor Pick-Up

Debiet 3 1/2 W.

Schaal met namen der zenders en verlicht
verdeelstelsel.

Voor wissel- en gelijkstroom
2975. — Fr.

L 434 LW

4 LAMPEN } 2 pentodes HF
1 pentode LF
1 gelijkrichter

3 KRINGEN

3 GOLFLENGTEN } lange
korte
ultra korte

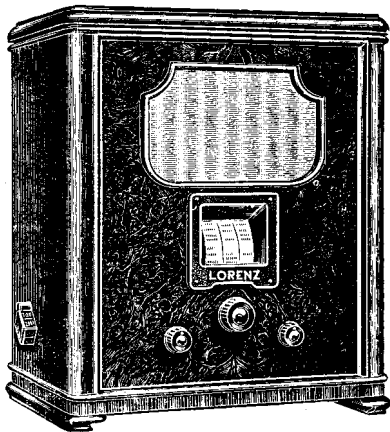
Electro dynamische luidspreker LORENZ.

Aftakking voor Pick-Up.

Debiet 3 1/2 W.

Schaal met namen der zenders en verlicht
verdeelstelsel.

Voor wissel- en gelijkstroom
2575. — Fr.

Algemeene Agenten voor België :

Vve F. BRANT = GRAINDORGE Succrs

3, Minderbroederstraat

tel. 259.49 (3 lijnen) ANTWERPEN.

G. — Enkele belangrijke uitbatingsstatistieken

VOOR HET JAAR 1932

TECHNISCHE DIENST.

Totaal aantal uren uitzending langs de twee zenders : 6.582 uren.

Antenne-kracht per zender : 15 Kw.

Kilowatts, gedurende het jaar verbruikt door de twee zenders :
1.100.000 Kw.

Aantal gebruikte versterkers : 25.

Aantal uitzendingen buiten de studio : 680.

% der uitzendingen buiten de studio : 15,37 %.

Aantal internationale relais : 30.

Aantal uren uitzendingen voor duivenliefhebbers : 28 u. 40.

Aantal uren uitzendingen voor de scholen : 65 u. 20.

MUZIKALE DIENST.

Aantal muzikanten : 80 — symfonisch orkest : 42.

radio orkest : 26.

klein orkest : 12.

Aantal buitengewone groote concerten van het N. I. R. : 19.

Aantal zijden der uitgezonden fonoplaten per maand : gemiddeld 3.000.

% fonoplatenmuziek : 23,11 %.

Tooneelwerken : 37, waarvan 24 van Belgische schrijvers.

Belgische muziek : 247 concerten.

Kamermuziek : meer dan 100 concerten.

Belgische kunstenaars aangeworven voor de concerten : 241.

Recitals van Belgische kunstenaars : 74.

FRANSCHES GESPROKEN UITZENDINGEN.

% tijd, voorbehouden aan spreekbeurten, voordrachten, lezingen, enz. 8,58 %.

Uitzendingen ingericht door het N. I. R. :

Gesproken Dagblad : 313 uren

Gesproken Reportages : 16

Interviews : 70

Spreekbeurten : 319

Kronieken : 402

Luisterspelen en radioschetsen : 93

Verscheidene : 250

Er worden nog andere gesproken uitzendingen ingericht door de erkende vereenigingen voor radio-omroep.

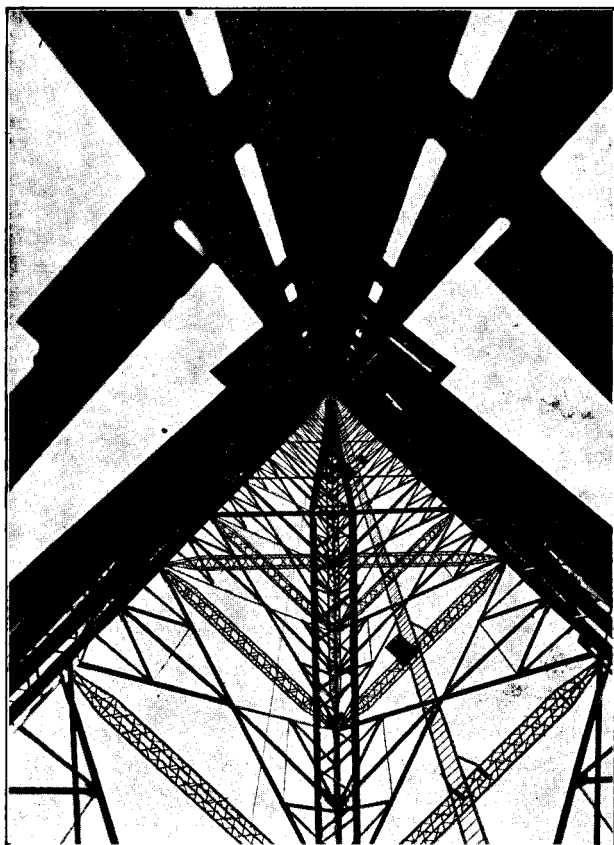
VLAAMSCHE GESPROKEN UITZENDINGEN.

% tijd, voorbehouden aan spreekbeurten, voordrachten, lezingen, enz. 8,58 %.

Uitzendingen ingericht door het N. I. R. :

Gesproken dagblad :	313 uren
Gesproken Reportages :	9
Spreekbeurten :	330
Luisterspelen en radioschetsen :	69
Verscheidene :	220

Er worden nog andere gesproken uitzendingen ingericht door de erkende vereenigingen voor radio-omroep.

De « poezie » van een radio-pijler.

ZENDSTATION 509 m.
(Fransche golflengte)

	Zendtijd in minuten	%
Gesproken woord Omroepverenigingen	6.149'	3.50
Gesproken woord N. I. R.	25.637'	14.58
Klassieke muziek	38.599'	21.95
Lichte muziek	40.979'	23.30
Fonomuziek	50.315'	28.61
Voordrachten, reportages, kommentaar, schetsen	10.527'	5.98
Uitzendingen voor duivenliefhebbers (in twee talen)	1.940'	1.10
	<hr/>	<hr/>
	175.880'	100.—

Op een totaal van 175.880 minuten zendtijd bedroeg de tijd, voorbehouden aan de O. V. (gesproken woord inbegrepen) 54.632 minuten, 't zij 31.06 p. c.

Op een zelfde totaal beliepen de schorsingen wegens defecten slechts 609 minuten, 't zij 0,35 p. c.

ZENDSTATION 337.80 m.
(Vlaamsche golflengte)

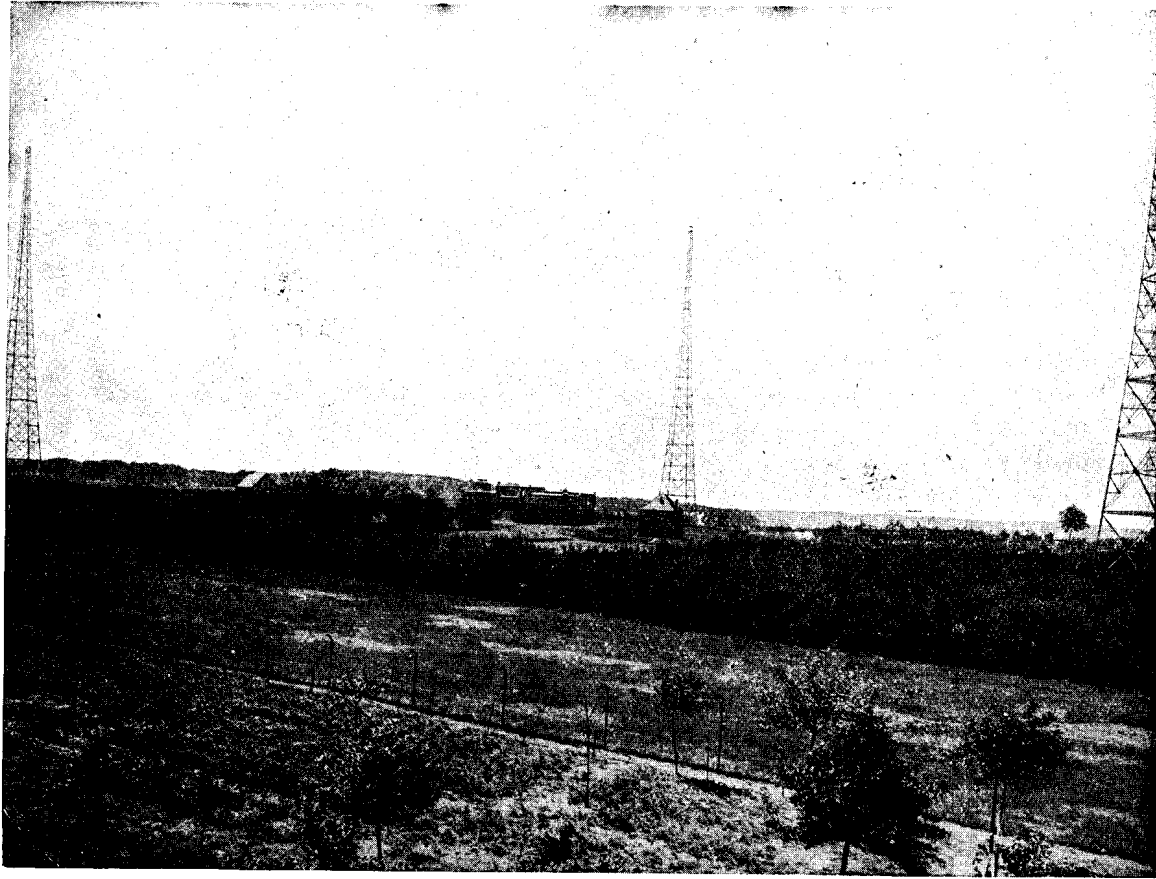
Gesproken woord Omroepverenigingen	13.025'	7.47
Gesproken woord N. I. R.	28.917'	16.57
Klassieke muziek	28.202'	16.16
Lichte muziek	52.949'	30.35
Fonomuziek	48.092'	27.56
Voordrachten, reportages, kommentaar, schetsen	1.310'	0.75
Schoolradio-uitzendingen	1.981'	1.14
	<hr/>	<hr/>
	174.476'	100.—

Op een totaal van 174.476 minuten zendtijd bedroeg de tijd, voorbehouden aan de O. V. (gesproken woord inbegrepen) 58.096 minuten, 't zij 33.30 p. c.

Op een zelfde totaal beliepen de schorsingen wegens defecten slechts 728 minuten, 't zij 0.42 p. c.

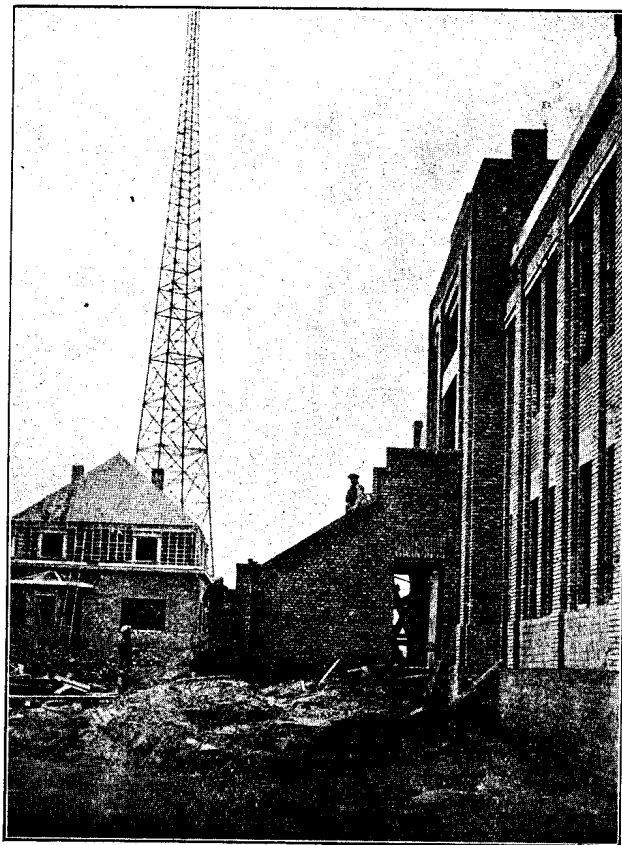
DE TECHNISCHE INRICHTING DER ZENDERS

Het bouwen, opstellen, in werking stellen van onze twee nationale zenders werd toevertrouwd aan de « Société Belge Radio-Electrique » te Brussel.

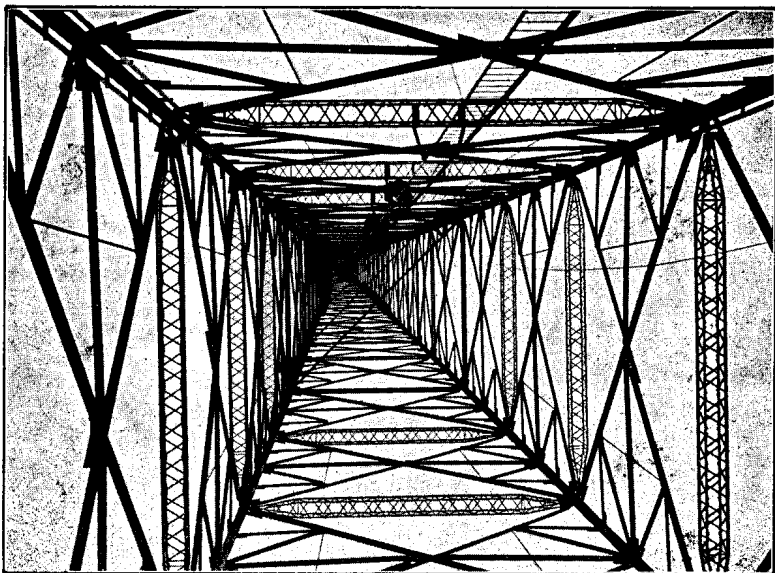

DE ANTENNEMASTEN TE VELTEM.

In het midden der foto, schuin vóór de middenste antenne-pijler ziet U het zendgebouw. Aan weerszijden bevinden zich twee woningen, waarvan het eene links als woonhuis voor den post-overste dient, en het andere voor de concierge.

Het zendstation te Veltem, in opbouw.

Binnenzicht in één der 100 meter hooge pylonen van den Veltem-zender.

Sedert 1 Februari 1931 werken deze twee zenders regelmatig.

Zij zijn opgesteld op den top van een heuvel, genaamd « de Bovenberg » op het grondgebied der gemeente Velthem, op ongeveer 6 Km. van Leuven.

Voor elken zender bereikt de uitgestraalde sterkte ongeveer 15 Kw. met een modulatie diepte van 75 %.

De onderdeelen van den zender zijn aldus gebouwd dat men zonder moeite of belangrijke werken en zonder onderbreking van den dienst, de uitgestraalde antennekracht kan brengen op ; 50 Kw.

De gebouwen van het zendstation werden opgetrokken te midden van een driehoek waarvan de punten aangeduid zijn door de masten die de twee antennes ophouden.

Deze twee antennes worden gevoed door feeders die elk een honderdtal meter lengte hebben.

De gebouwen bestaan uit een ondergronds gedeelte en een gedeelte dat gelijkvloers ligt. In de kelders staan de transformatiecabine, de machinezaal, de kabien der hoog-spanning, de akkumulatorenzalen, de magazijnen en de rustplaatsen voor het personeel.

Op het gelijkvloers zijn ondergebracht de zendzalen, de versterkingszalen, de bureelen en het meet-laboratorium.

De antennes worden gedragen door metalen pylonen 100 meter hoog en bestaan uit een vertikaal zeppelinge gedeelte van 85 meter lengte op 3 M. doormeter. Voor den zender 508,5 meter heeft de antenne nog een horizontale zeppelin van 60 meter lang ongeveer (30 van weerszijden van de vertikale) en zes meter doormeter.

De antennes zijn beide van het type « $1/4 \lambda$ » en hebben respectievelijk 350 et 360 m. eigen golflengte.

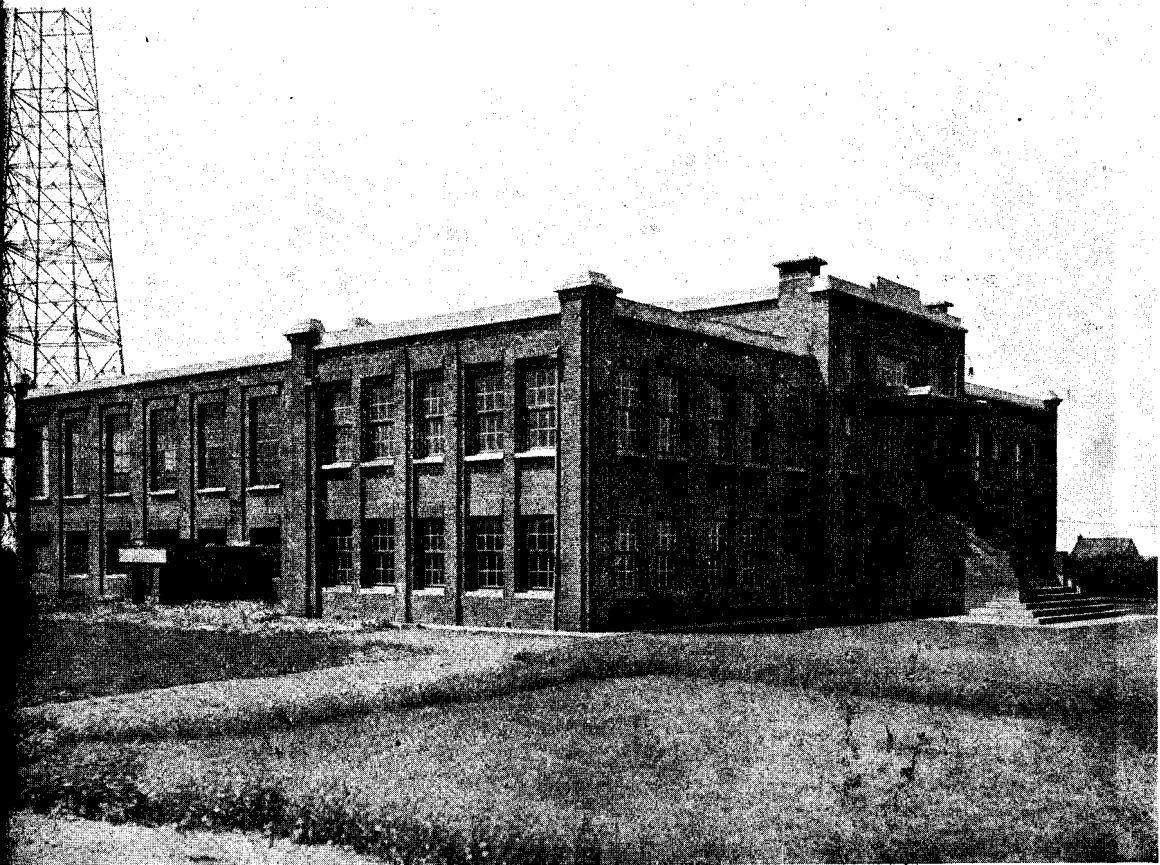
Langs de onderzijde komen ze beide terecht in een afstemcabine waar ze gekoppeld zijn met de feeders.

Als aardleider werd voor elken zender een net van koperdraden gebezigd, in den grond gegraven in alle richtingen en rond elke cabine (4 Km. draad).

Bovendien, werden onder de feedercabine en onder de fundering der masten, koperen platen van 1 mm. dikte, ingegraven ; deze hebben een oppervlakte van 40 M² per zender.

De aardleidingen zijn onderling verbonden onder den gemeenzamen mast.

Een bijzondere aardleiding werd aangebracht onder gansch de fundeering der gebouwen ; zij bestaat uit rood-koperen banden van 10×1 mm. Deze aardleiding dient om al de elementen van den zender te verbinden en om aldus een gemeenschappelijk potentiaal te bezorgen.

HET VOORNAAMSTE GEBOUW TE VELTEM.

De elektrische energie wordt in het station gebracht als drie-fasenstroom 6.000 v./ 50 per. langs een onderaardschen kabel, voorzien voor een sterkte van 450 K. V. A.

In het ondergrondse staat een transformatiecabine bestaande uit drie transformatoren (een voor elken zender en een als reserve) 6000/220 v./150 K. V. A. en een transformator 6000/220 v./30 K. V. A. voor verlichting, en het huishoudelijk gebruik van het station.

AUTO CARROSSERIE

**V. DENIL
EN ZONEN**

**Van Trierstraat, 35-41
ANTWERPEN-ZUID**

Handelsregister Antwerpen 13002. — Telef. 769 13.

**Carrosseries voor Pracht en Handel
— Herstellingen en Schilderen —**

SPOEDIGE BEDIENING

MATIGE PRIJZEN

Deze cabine voedt gansch het station onder een spanning van 220 volt. Een laag-spannings-schakelbord scheidt deze cabine van de machinezaal.

De machinezaal bevat al de bijkomende machines, lucht- en waterpompen, noodig voor de akkubatterijen, de laad- en ontlaadtafel dezer batterijen alsook de krachttransformator voor 't gelijkrichten van den stroom noodig om 10.000 tot 12.000 v. gelijkstroom te bekomen, selfinduktiespoelen en de filtreercapaciteiten voor dezen stroom. Een inductieregelaar zorgt voor de regeling van de hoog-spanning van de gelijkgerichte stroom, door de spanning van de driefasestroom te regelen die de krachttransformator voedt.

Al deze machines zijn in dubbel opgesteld voor elk der twee zenders, dit om gebeurlijke onderbrekingen tot een minimum te herleiden.

De akkumulatorenbatterijen van elke batterijzaal voeden een zender. Deze batterijen zijn de volgende

een batterij van 22 volt met een capaciteit van 1100 ampere-uren ontlading in 10 uren, voor de spanning van de gloeidraden van de eerste trappen van elken zender ;

een batterij van 600 volt met een capaciteit van 3 ampère-uren, ontlading in 10 uren, om de negatieve roosterspanningen te leveren van sommige zendlampen ;

de gloeistroombatterijen en de anode-spanningen voor de versterkingslampen.

De hoog-spannings-gelijkstroomen om de anoden te voeden van de verschillende trappen van den zender, worden geleverd door thermo-ionische lampen opgesteld in de zendzaal.

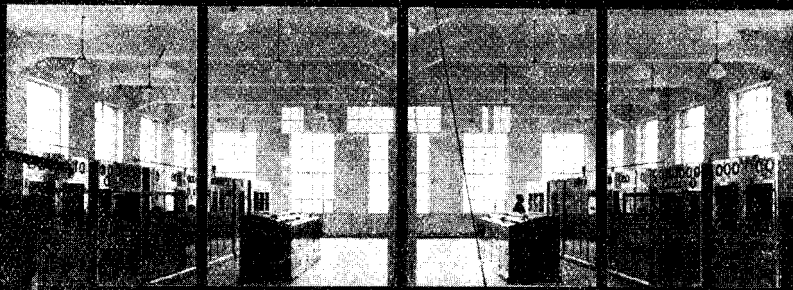
Deze gelijkrichters zijn ten getalle van drie : twee zesphasige gelijkrichters, elk zes Marconi-M. R. I. lampen bezigend en kunnende een gelijkstroom leveren van 300 milli-ampère onder 3000 volt. Deze twee gelijkrichters bevatten behalve de lampen, de gloeistroomtransformatoren van die lampen en de $3 \times$ hexafasen-transformatoren voor hoogspanning, de self-inductiespoelen en de noodige flitreerkondensatoren.

Een driefasen-gelijkrichting telt 6 Marconi-C. A. R.2 (2 lampen per phase), kunnende afleveren 6 ampères onder 10.000 à 12.000 volt. Deze lampen zijn ingesloten in een cabine die zich in de zendzaal bevindt, en zijn gevoed door een wisselstroom onder 20 volt, voortgebracht door een phasentransformatoren 220 v/20 v. opgesteld in de hoogspanningscabine van de machinezaal.

De anoden van deze C.A.R.2 worden door een waterstroom afgekoeld.

In de derde cabine zijn ondergebracht een hexaphasengelijkrichter, bestaande uit 6 Marconi U 3, met transformator voor de voeding der gloeidraden.

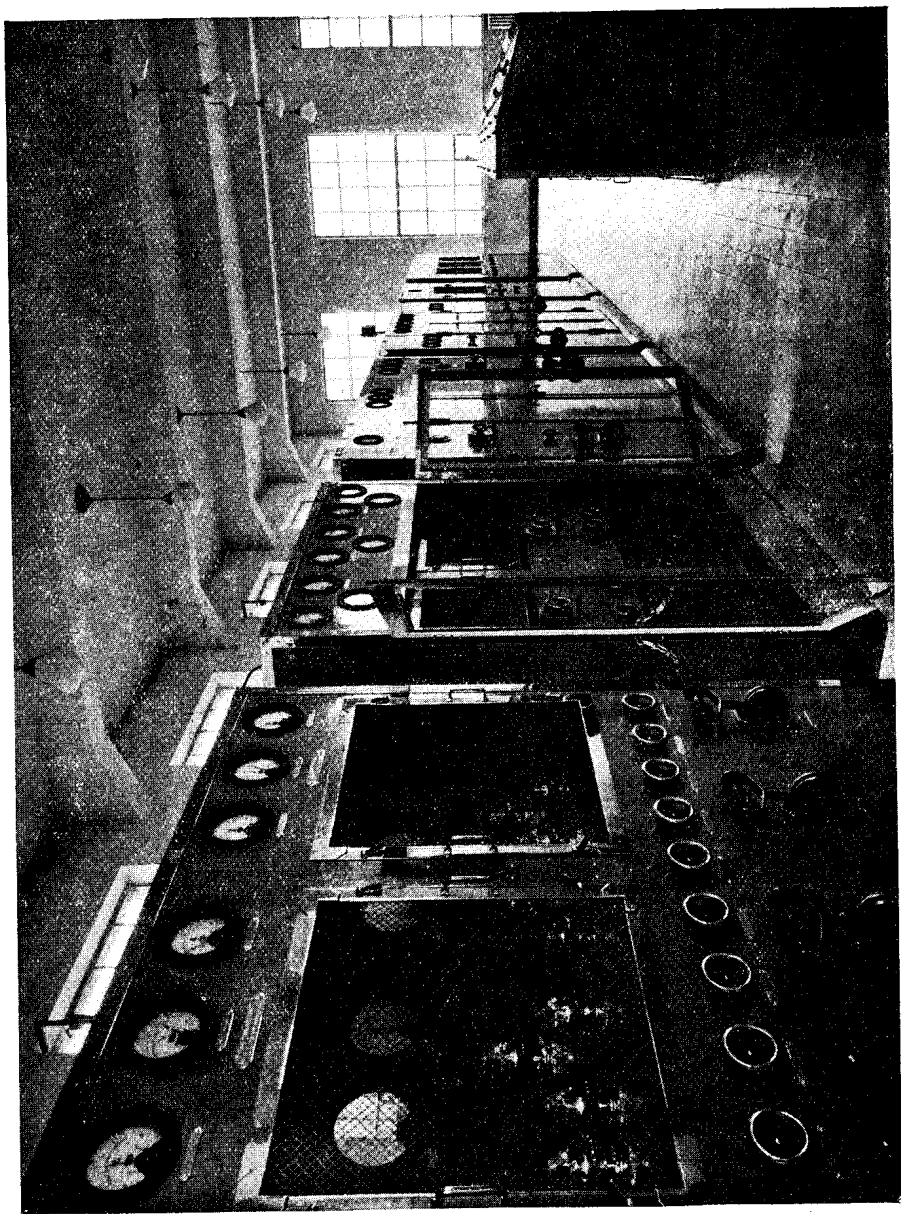
Deze gelijkrichting moet de negatieve roosterspanning leve-

HOE DE TWEE ZENDERS ER VAN UIT DE KONTROOLZAAL
UITZIEN.

ren, ongeveer 1500v. voor het rooster der hoogfrequent-versterkingslamp.

Elke uitzender bestaat uit 4 kasten waarin de oscillatorlampen, de modulatielampen en de hoogfrequent-versterkingslampen opgesteld zijn, alsook de afstemkringen en de feederverbinding.

UITZICHT DER PANEELN VAN EEN DER ZENDERS.

Voor den eenen zender zijn al de kringen afgestemd op de golflengte 509.0 M ; en voor den anderen op 338.2 M.

De eerste cabine van elken zender bevat : de master-oscillator met een Marconi T 250, geplaatst in een kring afgestemd op de juist verlangde golflengte.

De tweede cabine bevat een hoogfrequent-versterkingslamp Marconi C.A.M. 3 met waterafkoeling voor de anode en voor de rooster- en anodekring van deze lamp, elk in een vakje met metalen wanden gesloten om de volledige elektrische afscherming te verzekeren.

En de derde cabine bevat 4 hoogfrequent-versterkingslampen Marconi C. A. T. 6 met waterafkoeling. Deze lampen zijn parallel geschakeld en de roosters zijn electrisch gekoppeld met de anode van de voorgaande lamp C.A.M. 3. De anodestroom van deze vier lampen is 4.8 ampère onder 10.000 v. (48 Kw.).

In de vierde en laatste cabine zijn ondergebracht de anode-oscilla'or-kringen der 4 lampen.

Met dezen kring is inductief gekoppeld de antenne-voedingsfeeder. Deze feeder, bestaande uit twee draden op isolatoren gevestigd, gedragen door metalen paaltjes, voert de hoogfrequentstroom naar de antenne. De feeder is nu op zijn beurt electrisch, langs een condensator met de antenne gekoppeld.

Het in werking brengen van den zender, alsook het uitschakelen wordt automatisch bewerkt op een schakelbord.

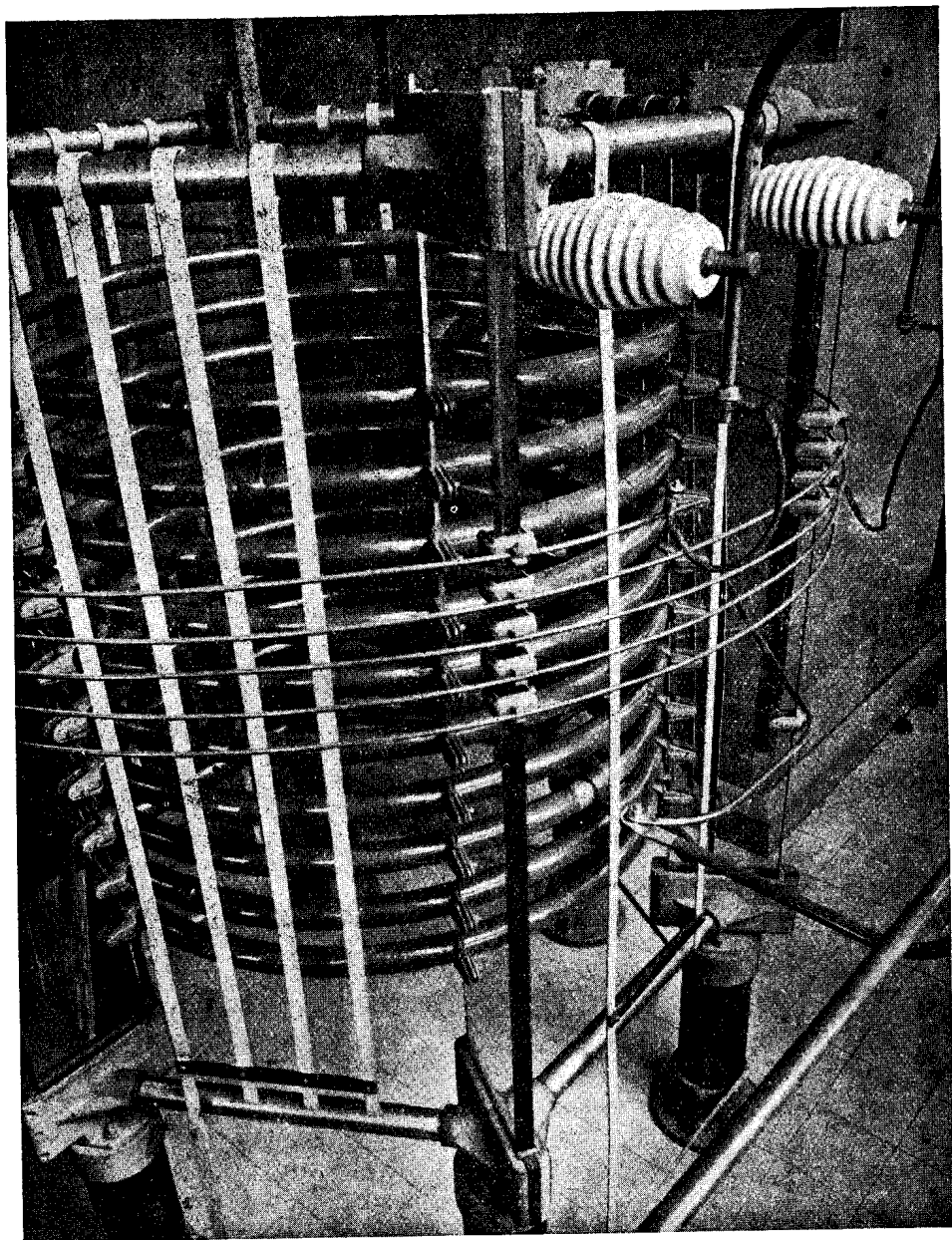
Het drukken op een knop doet achtereenvolgens in een logische orde de verbindingen tot stand komen met de tusschenpozen bepaald door den noodigen verwarmingsduur.

Aldus is elke missing vanwege het personeel uitgesloten. Lampjes op het schakelbord aangebracht laten de controle toe over de ingangzijnde verbinding.

Het stilleggen van den zender gebeurt insgelijks door het drukken op een knopje.

Al de deuren, die toegang geven tot elementen onder hooge spanning, zijn voorzien van veiligheidstoestellen, die bij het openen automatisch de spanning uitschakelen. Deze elementen kunnen maar terug onder spanning komen, als al de deuren gesloten zijn.

De zenders ontvangen de microphonische stroompjes (woord en muziek) langs een speciale telefoonlijn die Veltem verbindt met Brussel (telefooncentrale van de Stroostraat). Deze lijnen zijn speciaal verzorgd om elke vermindering van den stroom

EEN DER GROOTE ANTENNE-SPOELEN.

■ ■ ■ ■ **BUS** ■ ■ ■ ■

TRANSFORMATOREN

Transformatoren

voor Radiotoestellen —
versterkers en zenders

Smooerspoulen voor filters

Gelijkrichters

Akkuladers

Anti = storingssmooerspoulen

Spanningsregelaars

L. P. BUS

St Bartholomeusstraat, 23,

Telef. 590.52.

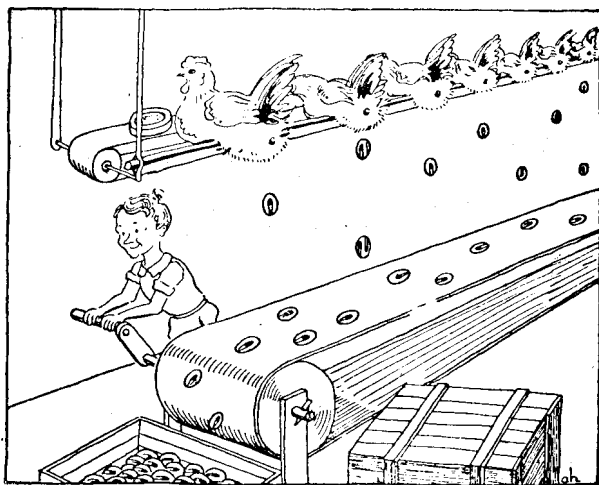
MERXEM.

van 30 tot 10.000 perioden per seconde te voorkomen en om een overbrengen zonder vervorming van woord en muziek te waarborgen.

Om alle elektrische inducties te voorkomen, zijn deze stroomkringen ook nog gefaradiseerd.

Bij aankomst op het station te Veltem, worden de microfonische stroompjes versterkt door middel van de versterkers in de amplificatiezaal, waar de operatoren de modulatie nazien.

RADIO-HUMOR.

Hoe « Slimmeke » zich de rationeele fabricatie van ei-isolatoren voorstelt.

uit « Die Antenne ».

Ingenieur Raymond BRAILLARD

Wij mogen hier wel in 't kort den kranigen werker voorstellen, in wiens handen om zeggens, op dit oogenblik, heel de internationale regeling der golf-lengten berust, en wiens naam ook zoo innig verbonden is met de ontwikkeling en met de voorgeschiedenis zelfs van onzen eigen omroep.

De heer Raymond Brillard werd geboren te Mans in de Jura (Frankrijk) den 11 Mei 1888. Hij studeerde aan de Ecole des Arts et Métiers te Cluny waar hij in 1906 zijn ingenieursdiploma behaalde. Hij studeerde verder in het bijzonder de radiotechniek aan de Ecole supérieure d'Electricité te Parijs, welke hem het volgende jaar (in 1907) het bijkomend diploma van radio-ingenieur afleverde.

Verder noteren wij in 't kort uit zijn zeer bedrijvige loopbaan :

Na de eerste twee jaar van zijn « werkdadig » leven in de elektrische nijverheid te hebben doorgebracht, wijdde hij zich heelemaal verder uitsluitend aan de Radiotechnische nijverheid.

Van af 1907 reeds, zien wij hem in nauwe samenwerking met generaal Ferrié, van 1910 tot 1911 was hij overste van de Eiffeltoren zender.

Daarna vertrekt hij naar Belgisch Kongo als hoofdingenieur van den radiodienst (1912 tot 1924).

Tusschenin gedurende den oorlog zien wij hem werkzaam in in de legerradio.

Van 1919 tot 1929, neemt hij het technisch bestuur over der société Indépendante de T. S. F. en daarna van de Société Belge Radioélectrique (S. B. R.).

Sedert 1925 was hij tot voorzitter gekozen van de Technische Kommissie van de Union Internationale de Radiodiffusion en tot bestuurder van het Kontroollaboratorium te Ukkel.

Verder vermelden wij nog tusschen zijn bevoegheden en eereambten : hij is lesgever aan de Universiteit te Brussel en aan de Ecole Supérieure d'Electricité te Parijs. — Technisch Raadgever van het N. I. R. — en van verschillende vreemde omroeporganismen. — Lid van het Koninklijk Belgisch Koloniaal Instituut, enz.

Wij brengen hier gaarne hulde aan de heer R. Brailard, als een der technische pioniers van onzen nationalen omroep en radio-nijverheid.

J. G. R. VAN DIJCK, Ing.

VIOOLLESSEN LANGS HET MIKROFOON.

De bestuurder der muziekafdeeling van de Universiteit van Michigan, Dr. Jozef Mady, heeft een viool-kursus ingericht voor het mikrofoon. Hiervoor heeft hij een speciale methode uitgedacht. Hij zit voor het mikrofoon, in een afzonderlijk hokje, en kan van daar uit een zeker aantal leerlingen volgen, die zich in het belnclende studio bevinden, deze hooren door toedoen van een luidspreker, de aanwijzingen, welke hun door hun leeraar worden gegeven ; Dr. Mady slaat zoo al zijn leerlingen in het studio gade en verbetert hunne foutieve houdingen, verkeerde strijkbewegingen, enz. en zóó totdat de leerlingen voor hem, naar wensch spelen. Dr. Mady is van oordeel dat de fouten welke door deze kleine groep leerlingen worden begaan, in 't algemeen ook deze zijn, welke door de leerlingen-luisteraars zullen worden begaan, zoodat dus zijn aanwijzingen ook toepasselijk zijn voor de leerlingen welke hem langs hun radiotoestel volgen.

De omrcepmaatschappij levert de noodige muziekstukken en de ingekomen aanvragen geven een idee van de belangstelling welke dergelijke methodologie heeft verwekt.

Het Internationaal Kontroollaboratorium te Brussel

Het zal vele lezers en inzonderheid de technici wel interesseeren hier een korte zakelijke beschrijving te vinden van het internationaal controlecentrum te Brussel, « het centraal politiekantoor van den ether » dat in gevolge de

Algemeen zicht op het Controle-centrum te Ukkel, (Floridalaan, 128). Bemerkt de hooge antennemast.

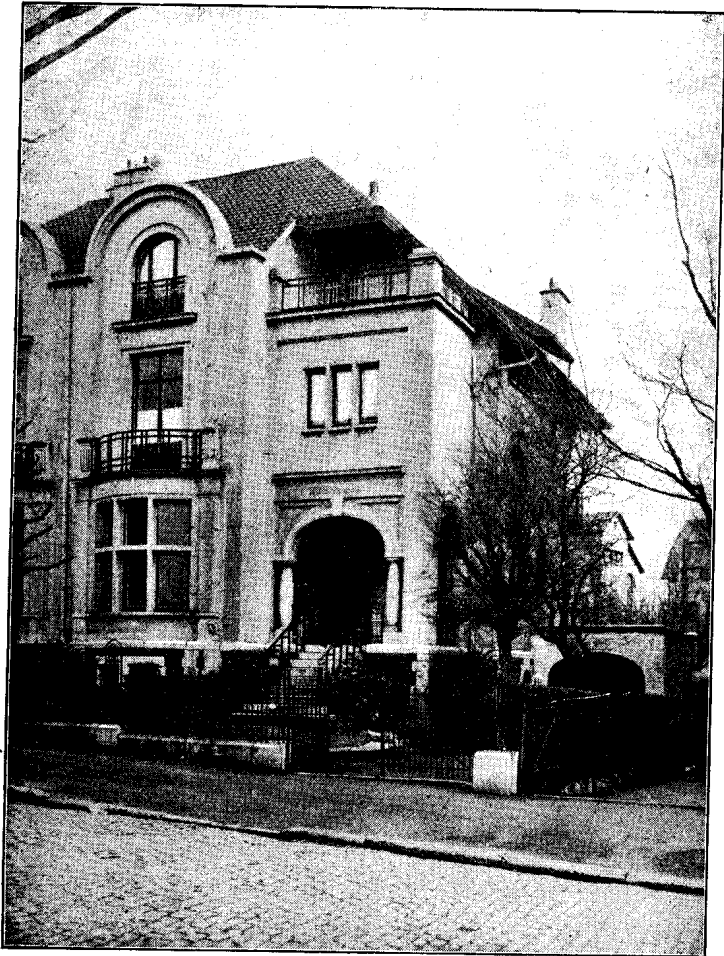
beslissing der conferentie van Praag (April 1929) werd opgericht en dat nu weer bij het begin van het jaar 1934 zoo'n belangrijke rol heeft te spelen bij de plotse golflengtenwisseling in den nacht van 14 tot 15 Januari.

Wij danken deze gegevens grootendeels aan de bereidwilligheid van den heer R. Braillard, (tijdens onze verschillende bezoeken aldaar) en aan de technische beschrijving van Prof. Edm. Divoire, leeraar aan de Brusselsche Hoogeschool (1), welke ons welwillend werd medegedeeld.

(1) Dit artikel verscheen in n° 2 der « Publications Techniques de l'U. I. R. (1932) » (Floridalaan 128, Brussel).

WELKE BIJZONDERE METINGEN MOETEN IN HET KONTROOL-CENTRUM WORDEN UITGEVOERD ?

1) De meting op afstand der door de verschillende radio-zenders, uitgezonden frekwentie, ten einde na te gaan of deze zenders zich wel regelmatig houden aan de hun opgelegde draaggolflengte.

De Hoofdingang van het Kontrol-centrum.

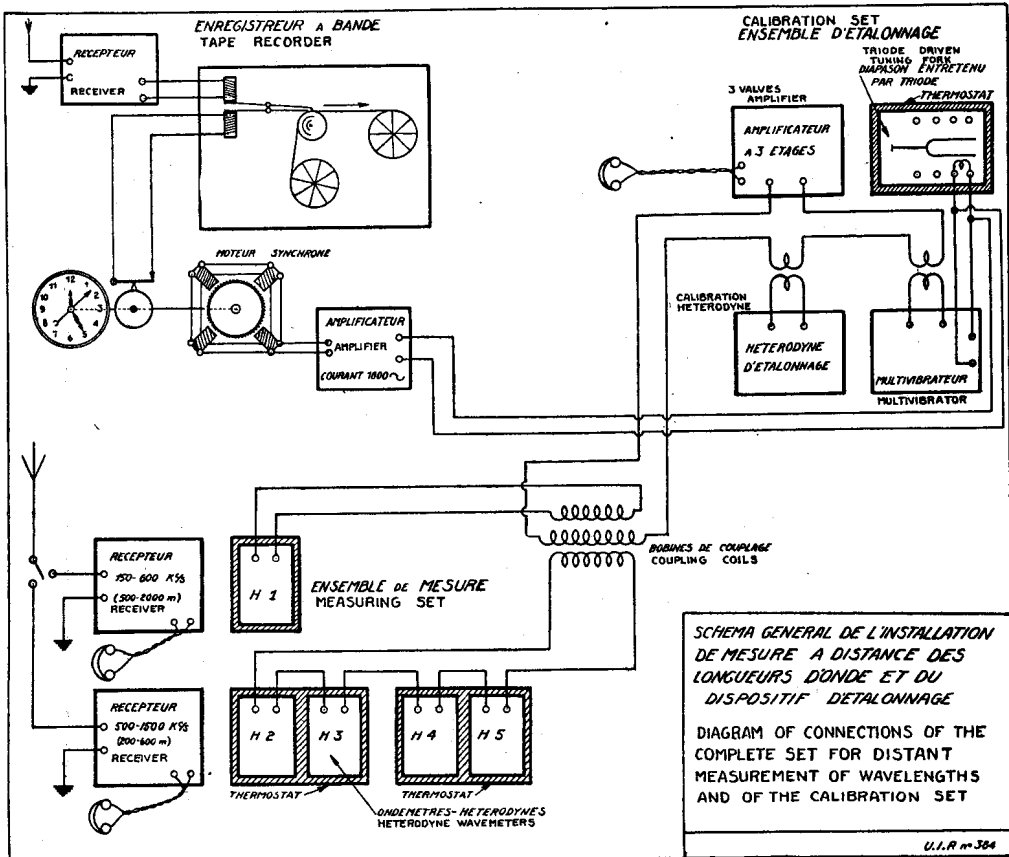
2) het nagaan der stabiliteit der uitzendingen. Alhoewel deze twee punten in schijn gelijkaardig zijn, valt er toch op te merken dat de gemiddelde frekwentie van een zender wel kan beantwoorden aan de normaal opgelegde, maar dat integendeel momentaneele afwijkingen kunnen worden waargenomen welke met andere golven interfereeren.

3) de meting van het elektro-magnetisch veld, door de zenders op afstand ontwikkeld, heeft wellicht eerder meer een wetenschappelijk uiterlijk, maar heeft een enorm belang bij de studie der golven-voortplanting.

4) Het nagaan van de modulatie op afstand en dezes invloed op de ontvangstoestellen, is een zeer ingewikkelde vraag, waarvan meer en meer het belang wordt gewaardeerd.

KORTE BESCHRIJVING DER INRICHTINGEN :

a) Het meten der frekwenties : Hiervoor komt het er op aan met groote zekerheid en juistheid frekwentiever schillen van ongeveer 1/1000 te meten en

Principeschakeling der toestellen dienende voor het meten der frekwenties.

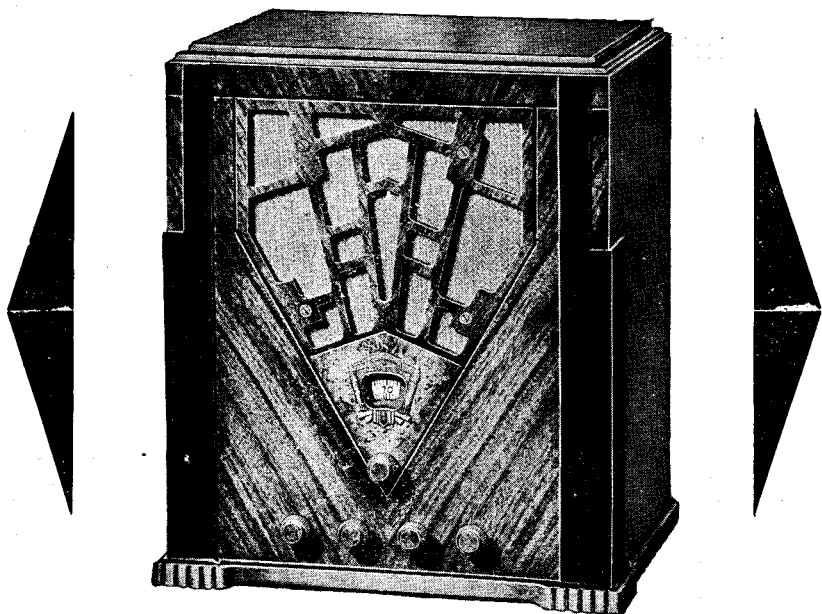
zal het wenschelijk zijn zelfs dat deze juistheid doorgedreven wordt tot 1/10/000 en minder.

De hiertoe nu gevolgde methode berust in feite op het volgend beginsel :

Men ontvangt de bepaalde golf bij middel van een krachtig en selectief toestel en men doet deze signalen dan interfereeren met een plaatselijk-opgewekte frekwentie, voortgebracht door een golfmeter-heterodyne, welke zeer nauwkeurig geijkt is.

Op het oogenblik dat de zwevingsfrekwentie ophoudt, duidt de aanwijzing

CROSLEY = MAESTRO

het toestel dat geen concurrentie vreest !

krachtig!
selektief!
en bijzonder trouw van weergave!!!
regelbare fading-compensatie.
schaal-indeeling in Kilocycles.

HANDELAARS vraag onze zeer gunstige
bijzondere voorwaarden!

Algem. Vertegenw. voor België:

CROSLEY-RADIO

Koninklijke straat

Brussel

Voor Vlaamsch België:

VIRO N.V.

Turnhoutschebaan, 412

Carnotstraat, 140

Antwerpen.

van de golf-meter-heterodyne de juiste golflengte van de gecontroleerde uitzending aan.

Natuurlijk moeten vele voorzorgen worden in acht genomen om de betrouwbaarheid van dergelijke metingen te verzekeren, (voor verdere bijzonderheden hieromtrent verwijzen wij naar het aangehaalde artikel van Prof. Divoire).

De toegepaste schakeling wordt hierbij weergegeven : men bemerkt hierop de afzonderlijke ontvangers voor het golfbereik 200-600 m. en 500-2000 m., verder de reeks golfmeters-heterodynes, welke eveneens voor deze twee golfbereiken zijn voorzien, verder nog de ijk-inrichting, welke benevens de ijktoonvork, nog enkele andere belangrijke toestellen : heterodynes-versterkers en multivibrateurs, omvat.

De aangeduide *ontvangstfoestellen* vertoonen geen bijzondere kenmerken.

Wat de *golfmeter-heterodynes* aangaan, deze werden eerst na vele en langdurige proefnemingen definitief in gebruik gesteld.

De elektrische konstanten der afgestemde kringen werden met buitengewone juistheid berekend, om te verzekeren dat zij slechts in zeer geringe mate zouden afhankelijk zijn van de karakteristieken der als generator gebedigde lampen. Als voorzorgen van mechanischen aard worden hier alleen aangeduid b. v. de reglbare condensatoren, uit cilindrische elektroden in gegoten aluminium, terwijl de self-indukties zijn gewonden op pyrex-buizen van schroefdraad voorzien, zoodat de windingen zeer juist op den gewenschten afstand van elkander gehouden worden.

Verder zijn de apparaten nog ingesloten in een dichte kast met dubbele wanden, waarin de temperatuur door kwik-regelaars konstant wordt gehouden.

Een ontduubeling van 1/25 laat toe de condensatoren met de noodige juistheid in te stellen. De fijn-verdeelde schaal voorzien van een kleine lens en van een « vernier » laat toe tot 1/20 graad nauwkeurig af te lezen.

De *golfmeters-heterodynes* voor de frekwenties van 500 tot 1500 Kc./sec. omvatten 4 golfbereiken welke ieder ongeveer 100 kc. beheerschen. Daardoor worden de metingen met eene juistheid van 2 tot $8 \cdot 10^{-5}$ uitgevoerd (naa rgelang de frekwentie).

In het golfbereik 150 tot 500 Kc/sec. is de aflezing op 1/10.000 juist.

Wat de IJK-INRICHTING aangaat :

De secundaire maatstaf wordt gegeven door een toonvork waarvan de trillingen door een drie-elektrodenlamp worden onderhouden ; de frekwentie hiervan is 1000 per sec. Deze frekwentie wordt medegedeeld aan een « multivibrateur » (een kleine generator voor relaxatie-trillingen, welke veelvuldige harmonischen van de hoofdfrekwentie voortbrengt). Deze harmonischen worden afgezonderd met behulp van een heterodyne welke op de schakeling als « hétérodyne intermédiaire » staat aangeschreven. (frekwenties 100.000 tot 300.000).

Deze harmonischen dienen op hun beurt voor het ijken der golfmeters-heterodynes.

Men doet de te meten zendgolf interfereeren met deze van de golfmeter-heterodyne, en men regelt zoodanig dat men, niet het opheffen der zwevingsfrekwentie bekommt, doch een muzikale frekwentie van 1000 per. (waarvoor het oor buitengewoon gevoelig is). Men kan ten andere heel gemakkelijk deze, alzóó bekomen toon vergelijken met den toon voortgebracht door den toonvork. Men meet zóó de frekwentie $f + 1000$ en $f - 1000$, volgens het beoogde geval en men leidt er f uit af.

De gebezigde toonvork is uit elinuaire-legering samengesteld, waarvan de warmte-uitzettingscoëfficiënt zeer klein is. Toch moet de ijking van dezen toonvork regelmatig nu en dan worden herhaald. Als ijkinstrument wordt gebruik gemaakt van een astronomische klok, waarvan de gang met juistheid gekend is. Daarbij werd in het Observatorium te Ukkel een kleine zender opgesteld, welke, iedere seconde een zeer kort signaal geeft, automatisch uitgezonden door een kontakt dat door den slinger der klok regelmatig gesloten wordt.

Deze « tikken » worden in het Kontrol-Centrum opgevangen door een bijzonder type van ontvanger.

b) *Veld-sterkte-metingen.*

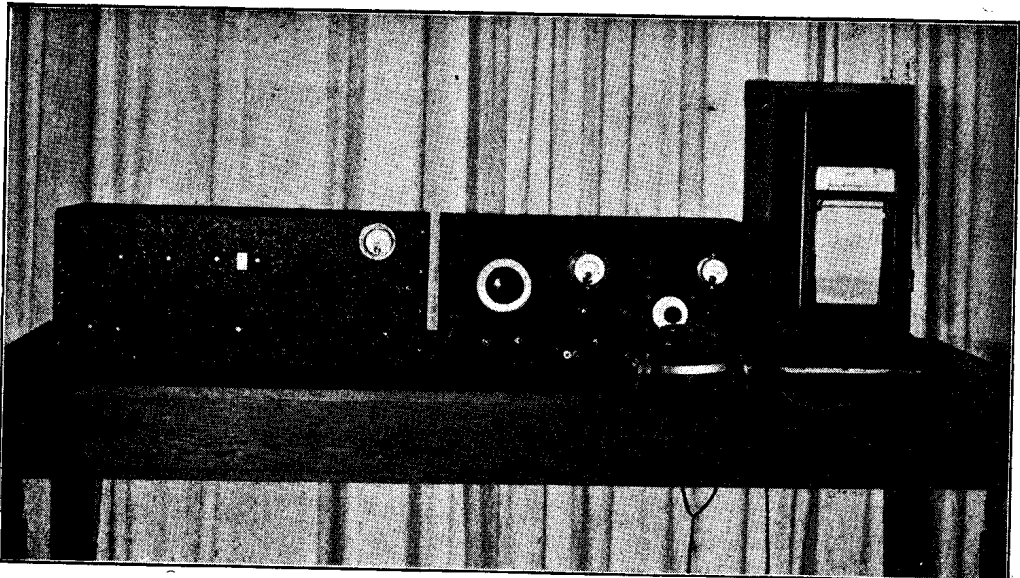
De hiertoe gebezigde toestellen werden in het kontrolcentrum zelf gebouwd en berusten op eene klassieke methode : Een superheterodyne-toestel met draai-bare raam-antenne, ontvangt de signalen, en deze worden na tweede detektie opgeteekend door toedoen van een enregistreer-milliamperè meter.

De ijking van het toestel wordt regelmatig bij middel van een bijzondere heterodyne uitgevoerd, welke in de raam-antenne een signaal opwekt met een bekende elektromotorische kracht.

Twee zulke apparaten staan opgesteld, ten einde het gelijktijdig enregistree-ren toe te laten van de veldsterkte van twee verschillende zenders.

c) *Modulatie-meting.*

Hiervoor heeft men zich bijzonder gebaseerd op de inrichtingen welke door

Algemeen zicht der toestellen, dienend voor het meten op afstand der modulatie-diepte.
Links : de bijzondere ontvanger ; *in 't midden* : de modulometer ; *rechts* : de zelf-registreerende milliamperemeter.

de ingenieurs der B. B. C. daartoe gebezigd worden : deze toestellen laten toe op afstand de juiste waarde aan te geven van de modulatie-diepte der zenders.

Deze metingen worden nu ook regelmatig gepubliceerd.

Wij hebben vroeger reeds gewezen op het nut van al deze metingen en op de noodzakelijkheid van het daar zijn van een dergelijk controlecentrum voor den omroep zonder hetwelk anders noch de huidige zend-sterkten en golven-menigte in den ether zou mogelijk zijn geweest, noch de streng geregelde tucht zou hebben bestaan, waarvan de omroepgolven-organisatie thans getuigt, en wij kunnen dan ook niet anders dan ziel en hart van dit centraal ether-politiebureau, in den persoon van de heeren R. Braillard en Edm. Divoire, van harte geluk wenschen.

DE « ELEKTRONEN-WORM ».

In Duitschland werden reeds verschillende houten antennenpijlers opgetrokken. Den laatsten tijd echter ontdekte men in deze pijlers een nieuwe worm, welke zeer veel schade dreigen aan te richten aan deze torens. Deze wormen doen zich in twee variëteiten voor : de eene graaft zig-zagvormige gangen, terwijl de andere soort meer een sinus-vorm aan zijn gangen geeft. De vermenigvuldiging dezer wormen schijnt zeer sterk beïnvloed te worden door elektrische velden, zooals deze zich rond zenders voordoen. De lengte der wormen is zeer verscheiden en in het Internationale Worm-Studie-Instituut is men tot de eigenaardige bevinding gekomen, dat er eene bepaalde verhouding bestaat tusschen de normale lengte dezer zoogenaamde « elektronen-wormen » en de golflengte van den zender, in welks « veld » zij werden aangetroffen.

Praktische raadgevingen voor het uitroeien dezer wormensoort worden gaarne ingewacht door de Reichsrundfunkgesellschaft te Berlijn, of door het Internationaal Instituut voor Wormstudie, Afdeling A, te Berlijn.

Zou men niet aan een radio-Aprilgrap denken ?

RADIO... EN WERKLOOSHEID.

Om de werkeloosheid te keer te gaan, worden door de Japansche regeering regelmatig langs den omroepzender van Tokio, de openstaande betrekkingen aangekondigd, hetgeen reeds sedert jaren een gunstigen uitslag schijnt te hebben.

IETS OVER RADIO-PATENTEN

Er wordt wel eens beweerd dat de vooruitgang der beschaving steeds een zeker « aan banden leggen » der individueele vrijheid met zich brengt, en wel bijzonder voor wat de technische vooruitgang betreft, moet men ondervinden dat, langs een omweg, aan allen, die op eenige manier deze technische vooruitgang uitbaten, een zekere « geldelijke verplichting » wordt opgelegd.

De wet, namelijk, omtrent de uitvindingsbrevetten, ligt ten grondslag voor de uitbatingsrechten, welke voor genoemde technische vooruitgang moeten betaald worden. — Deze wet, immers staat aan den uitvinder alleen, het recht toe om het patent uit te baten en toe te passen, en dit op grond van de internationale brevetten-overeenkomst. Ten andere zijn er vele maatschappijen, welke hun bestaansrecht en bestaansmogelijkheid te danken hebben aan deze internationale overeenkomsten en aan de bijzondere wetten welke de brevetten kwestie, in ieder land regelen.

De radiofonie mag wel zeker eene der grootste uitvindingen der twintigste eeuw worden genoemd. Maar, zoo wij heden eene intensieve nijverheids- en handelsuitbating, welke om zeggens tot een model-uitbating volgroeide, voor heel het radio-bedrijf kennen, dan moeten wij ook hierbij onthouden, dat de vooruitgang in de radiotechniek nog niet van dien aard is geweest, als men dit had mogen verhoppen, om wille der eenvoudige samenstelling in feite, zoowel van onze moderne ontvangst- als zend-apparaten.

Een der bijzonderste uitvinders, Marconi, en wij mogen hier wel bijvoegen ; een der meest vernuftige handelsgeesten, nam reeds zeer belangrijke patenten in 1897, terwijl hij, op grond hiervan, reeds in 1898, een financieel sterke, engelsche maatschappij kon oprichten : namelijk de « Marconi's Wireless Telegraph Cy. » — Deze maatschappij begreep van af het eerste begin, de enorme mogelijkheden der uitvinding van Marconi, zonder dat er werkelijk reeds op dat oogenblik sprake kon van zijn : eene nijverheids- en handelsuitbating dezer uitvinding in 't leven te roepen.

Eerst in 1905, werd een der bijzonderste hoofdpatenten in zake radiofonie, aangevraagd : het geldt hier namelijk de uit-

FERROCART=GÖRLER

DE NIEUWE EN MEEST GEBRUIKTE
BOUWSTOF !

voor

ALLE BIJZONDERE SPOELEN :

bandzeven,
smoorspoelen,
preselector en zeefkringen,
oscillatoren,
transformatoren.

Onze schakelingen voor 3-4-5-7 lampen laten U toe
wonderlijke toestellen te verwezenlijken, zoo voor wat
de selektiviteit betreft als de muzikale weergave.

FERROCART=GÖRLER

LOUIS MOYERSON,

NAVEZSTRAAT, 39,

Telef. : 15.90.40.

BRUSSEL.

vinding van Dr Fleming (belgisch patent n° 185359), waarvan het uitbatingsrecht ook door de Marconi's Wireless Telegraphy Cy werd verkregen. Het voorwerp dezer uitvinding was een toestel voor het omvormen van wisselstroom in gelijkstroom. Dit toestel bestond hoofdzakelijk uit een lichtledige ruimte, waarin zich twee geleiders bevinden en hetwelk de eigenschap bezat dat : bij het tot gloeihitte brengen van één dezer geleiders er ééne éenzijdige geleiding ontstond (doorheen die lichtledige ruimte) voor den elektrischen stroom : de « negatieve elektriciteit » namelijk kon van den warmen geleider overgaan naar den kouden geleider, doch niet in tegenovergestelde richting.

Dit brevet is de grondslag geweest voor de verdere ontwikkeling der drie-elektrodenlamp zooals deze nu nog steeds, in de radio zend- en ontvangstapparaten wordt gebezigd, maar dat eerste toestel is natuurlijk nog meerdere malen door specialisten verbeterd geworden : zooals *Von Lieben*, *Lee de Forest* *Langmuir* en anderen. Doch U verstaat dat dit toestel alleen niet de oplossing voor het vraagstuk der radiofonie bracht. Eerst het jaar 1914 bracht ons andere hoofdbrevetten, namelijk deze, welke bekend staan onder den naam van « Meissner-patenten », en waarvan het uitbatingsrecht voor België, werd gegeven aan de duitsche maatschappij : *Telefunken Gesellschaft für Drahtlose Telegraphie*, te Berlijn. Deze belgische brevetten zijn genummerd : 263703 en 263704 en dagteekenen van 12 Januari 1914. — Deze uitvindingen gaven het schakelingsbeginsel voor de detektie en de versterking, en ook de hoofdzakelijke combinatie voor het opstellen van zend-stations. De belangrijkheid dezer beide patenten was zelfs van dien aard, dat het verdrag van Versailles, deze uitvindingsrechten verbeurd verklaarde, omdat Frankrijk de eigendom dezer brevetten opeischte, zonder eenige verplichting te aanvaarden tegenover de eerste bezitters dezer patenten. België volgde dit fransche voorbeeld niet, en liet zoodoende de engelsche Marconi-maatschappij, vrij deze belgische brevetten aan te koopen, om ze te voegen bij dezès machtig patentenbezit, hetwelk op dit oogenblik meer dan 300 nummers omvat.

Men mag wel zeggen dat vele radiotoestellen, zoo zenders als ontvangers, werden verwezenlijkt naar de principiësbrevetten van Fleming en Meissner ; maar wij mogen er toch bijvoegen dat vele verbeteringen, zelfs van zeer doorslagenden aard hieraan werden toegevoegd, zoodat deze nieuwe nijverheidstak

ZIE HIER DE DUBBEL DIODE-TRIODE

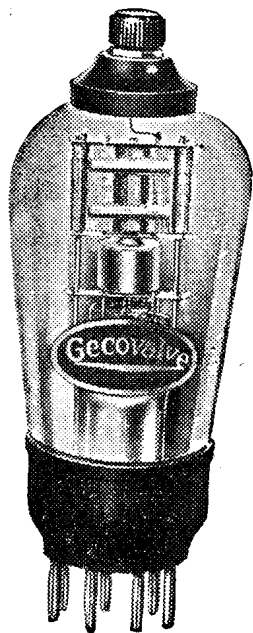
Gecovalve M H D 4

De volmaakte detectorlamp.

De Radiolamp die detecteert, versterkt en de geluidsterkte van het radioapparaat, ondanks het fadingsverschijnsel, op gelijk peil houdt.

De Radiolamp wier anodemodulatie rechstreeks door middel van een eenvoudige weerstandkoppeling de GECOVALVE eindlampen $P \times 4$ van 12 watt behoorlijk drijft.

De Radiolamp die elf verschillende schakelingen detectie, versterking en automatische geluidsterkteregeling voorziet.

KARAKTERISTIEKEN.

Gloeidraadspanning	4 volt.
Gloeidraadstroom	1 amp.
Anodespanning	200 volt.
Versterkingscijfer	40
Steilheid	2,2 ma/V.
Weerstand	18.200 ohm.
Eveneens voor onrechtstreeksche verhitting door gelijkstroom voorradig.	

IN IEDERE RADIOHANDEL VOORRADIG !

op dit oogenblik meer dan 1000 speciale patenten omvat, in ieder land. De meeste van deze verbeteringen zijn gepatenteerd geworden na den oorlog en wel voornamelijk, tusschen 1920 en 1923, en zijn voor een deel van belang voor de uitzending, terwijl het grootste deel de ontvangstapparaten betreft.

Reeds van in den beginne gaf men er zich rekenschap van dat alleen sterke financieele en industriele groepeerings in staat waren om deze veelvuldige brevetten te beheeren, er de noodige uitwisseling tusschen de verschillende voortbrengers van te verzorgen, alsmede het noodige verband tusschen deze laatste, en tusschen de verbruikers en de internationale overeenkomsten inzake radio-uitzendingen.

Zodoende vormden zich achtereenvolgens : de Marconi Wireless Telegraph Cy te Londen — de International General Electric Incorporated te New-York — de Radio Corporation of America — de Westinghouse Electric and Manufacturing Co, de duitsche Telefunken Gesellschaft für Drahtlose Telegraphie, en andere. In België ontstond de Société Belge Radio Electrique, te Brussel, welke evengoed voor de uitzending als voor de ontvangst, het uitbatingsrecht voor België beheert, van eene groote hoeveelheid eigen en vreemde patenten, waarvan er vele in de meest moderne radiotoestellen worden toegepast. De belgische groepeerings bezit 187 belgische brevetten welke, ontegensprekelijk, de voornaamste technische vorderingen beheerschen, welke sedert 1905, in zake radiofonie werden geboekt.

Een uitvinder, die nu nog eene bijzondere verbetering in zake Radio zou ontdekken, ondervindt buitengewone moeilijkheden om zijn patent met een zekere winst uit te baten, omdat hij zich verplicht ziet, voorafgaandelijk een akkoord te sluiten voor het toepassen der noodzakelijke hoofdprinciepen, welke door nog geldende patenten beschermd worden.

Indien zijn uitvinding werkelijk waarde heeft, dan kan de uitvinder al niet beter doen, dan zich richten tot de groepeerings welke de princip-brevetten beheeren, ten einde met deze eene overeenkomst te sluiten, om door het gezamenlijk uitbaten, een zekere vergoeding te bekomen. Deze groepeerings, ten andere, zijn om zeggens alleen in staat om de mogelijkheden en de werkelijke waarde van een uitvinding te beoordeelen.

Van den anderen kant is het ook duidelijk dat S. B. R. voor de 187 patenten, welke zij controleert het recht heeft eene uitbatingsvergoeding te eischen, zegge dat zij, in toepassing van de wet opbrevetten, een vergunningstaks mag eischen telkens

een harer patenten toegepast wordt, en dit zoowel voor de toestellen welke in België worden vervaardigd, als voor deze, welke uit het buitenland worden ingevoerd, om in België te worden verkocht en gebruikt.

Daarom moet het U ook niet verwonderen, dat niettegenstaande de moderne radiotoestellen, buitengewoon eenvoudig van bouw zijn geworden toch een hooge handelswaarde hebben, welke sterk beïnvloed wordt ten andere door het totaal der vergunningsrechten, welke voor de erin toegepaste brevetten te betalen zijn ; en dit wel hoofdzakelijk aan S. B. R. voor hare 187 patenten, waarvoor zij ook een internationale overeenkomst met de vreemde groepeeringsen heeft moeten aangaan.

Het brevet Fleming n° 185659, hetwelk het principieel beheerscht der drie-elektrodenlamp is in het publiek domein vervallen sedert einde 1932, waaruit dan ook, sedert dien tijd een sterke prijsvermindering der radiolampen is gevolgd, omdat dus voor dit principieel patent, sedert dien tijd, door de fabrikanten geen vergunningsrecht meer te betalen is.

In andere landen, was dit brevet reeds enkele jaren vroeger vervallen, zoodat de konkurrentie in die landen dus lampen op de markt kon brengen, aan veel lageren prijs. Door het feit zelfs, dat een brevet in België langer van kracht blijft, als in den vreemde, (namelijk twintig jaar) moest dit dus noodzakelijkerwijze minder voordeelig zijn voor den verbruiker, hier te lande. Daarbij doen zich nog andere patenten gelden, welke zelfs geen direkte betrekking hebben met de radiofonie, maar welke b. v. het gebruik van wolfram-gloeidraden, de gasvulling van sommige lampentypen, enz. beschermen. Intusschen zijn er nog andere belangrijke nieuwe brevetten toegekend voor de thermo-ionische lampen, b. v. omtrent het gebruik van meerdere elektroden, de bijzondere vorm dezer laatste en de grondstoffen waaruit deze samengesteld zijn, zoodat zelfs voor de nieuwste toestellen nog altijd vergunningsrechten hoeven betaald, voor tamelijk recente lampenbrevetten.

Daarbij zijn de Meissnerbrevetten nog steeds van kracht, en worden er hiervoor nog de noodige vergunningsrechten geheven.

Tusschen de uitvinders, aan wie, van 1907 tot op heden, de bijzonderste brevetten werden toegekend, kunnen wij noemen : Marconi — Franklin — Round — de Forest — Mathieu — Siemens & Halske — Langmuir, enz.

De Société Belge Radio électrique (S. B. R.) heeft alleen het recht aan de fabrikanten en aan de verdeelers van vreemde toestellen, vergunningsrechten toe te staan : deze vergunningsrechten slaan ook op toestellen, gebruikt in Congo en in het Groot-Hertogdom Luxemburg. De werkelijke waarde en geldigheid dezer brevetten kan moeilijk in twijfel worden getrokken. Immers deze groepeerings bezit een internationaal karakter en men moet aannemen dat alle maatregelen door deze machtige maatschappij werden getroffen om zich van de echtheid en de waarde dier uitvindingen te vergewissen.

In beginsel staat de S. B. R. het vergunningsrecht toe voor het geheele ontvangsttoestel, met uitzondering der meer-elektrodenlampen, daar de vervaardiging dezer laatste beheerd wordt door totaal onafhankelijke brevetten en voor bijzondere toepassingen, zoodat men voor het vervaardigen der lampen, zich moet verstaan door een afzonderlijk kontrakt, met andere groepeerings, welke titularis zijn der hoofdpatenten in deze kwestie. Duiden wij hier bijzonder aan : de Société d'Electricité et de Mécanique (S. E. M.) te Brussel, welke vele brevetten kwestie lampenfabrikatie bezit. (1)

De S. B. R. beperkt zijn vergunningsrechten bij die toestellen welke voor het publiek bestemd zijn, maar deze vergunning wordt niet geëischt voor de radiotelegrafische en radiofonische toestellen, welke in de luchtvaart, in de scheepvaart, voor militaire en andere doeleinden worden gebruikt.

Het vergunningsrecht voor ingevoerde toestellen wordt berekend op de verkoopprijs, en schommelt tusschen de 5 en 20 %. Voor de andere toestellen wordt een recht geheven in verhouding tot het aantal gebezigde lampen, volgens een bijzonder tarief.

In zake luidsprekers nu, in combinatie met ontvangsttoestellen, bezit S. B. R. ook verschillende patenten voor deze bijkomende apparaten, zoodat in bepaalde gevallen een overeenkomst kan worden bereikt voor het invoeren dezer gebreveteerde luidsprekers, voor zoover deze vergunningsrechten een zekeren invloed zouden kunnen uitoefenen op den prijs van het volledige toestel.

Bijzondere overeenkomsten kunnen met de S. B. R. worden gesloten, voor het aanbrengen van zekere fabrieksmerken en

(1) Dit legt U uit waarom de radiolampen steeds een stempel dragen vermeldend : « Licence S. E. M.-S. B. R.

bepaalde vergunningsteekens, zoodat een kontrol voor beide partijen gemakkelijk en afdoend wordt.

Wij moeten hier ook nog bijvoegen dat de zóó toegepaste vergunningsrechten, niets gemeens hebben met de vaste omroep-taks, welke door den Staat (voor het N. I. R.) van iederen toestelbezitter geëischt wordt, en welke op dit oogenblik 60 fr. bedraagt en totaal onafhankelijk is van den prijs van het toestel.

Ten einde het internationaal karakter der brevettengroeperingen, duidelijk aan te toonen, kunnen wij mededeelen dat de S. B. R. op haar beurt vergunningsrecht te betalen heeft aan den groep Marconi, voor 85 brevetten, terwijl de amerikaansche en fransche groepen, uitbatingsrecht eischen voor 74 patenten. De S. B. R. is daarnaast nog licence-recht verschuldigd aan de duitsche groep Telefunken voor 17 patenten terwijl zij zelf eigenares is van 11 belgische patenten.

Het is bijgevolg volstrekt normaal dat deze vergunningsrechten in zekeren zin, den prijs onzer moderne toestellen beïnvloeden en dat eigenlijk de prijs van het toestel niet zoo zeer door de stoffelijke samenstelling bepaald wordt, dan wel door den uitvindingsgeest en de soms jaren-lange opzoekingen van enkelen, die op amper 25 jaar, deze wondere techniek en nijverheid hebben tot stand gebracht.

Het zal wellicht voor velen onzer lezers van belang zijn de nummers te kennen der bijzonderste radio-patenten, ten einde gebeurlijk de volledige dokumenten hieromtrent, of de fotokopij ervan te kunnen raadplegen, hetzij in het Officieel Brevetten-bureel te Brussel, 't zij in de private brevetten-agentschappen.

De patenten voor den groep Marconi, dragen volgende nummers en data :

n° 202.805 (25- 9-1907)	n° 288.637 (5- 7-1920)
n° 212.083 (19-11-1908)	n° 290.244 (14- 8-1920)
n° 274.984 (8- 6-1915)	n° 290.847 (17- 9-1920)
n° 275.607 (11- 4-1916)	n° 291.065 (30- 9-1920)
n° 275.608 (11- 4-1916)	n° 292.090 (15-11-1920)
n° 275.609 (11- 4-1916)	n° 304.238 (22- 6-1922)
n° 275.775 (16- 6-1916)	n° 309.484 (17- 3-1923)
n° 279.046 (21- 2-1919)	n° 311.895 (12- 7-1923)
n° 284.990 (12- 2-1920)	n° 318.766 (21- 6-1924)
n° 286.048 (2- 4-1920)	n° 324.146 (2- 2-1925)
n° 288.634 (5- 7-1920)	n° 325.632 (7- 4-1925)

n° 327.111 (12- 6-1925)	n° 358.039 (9- 2-1929)
n° 327.112 (27- 6-1925)	n° 358.668 (5- 3-1929)
n° 327.780 (14- 7-1925)	n° 359.209 (22- 3-1929)
n° 328.407 (3- 8-1925)	n° 360.842 (16- 7-1929)
n° 332.346 (24- 2-1926)	n° 362.345 (16- 7-1929)
n° 333.017 (6- 3-1926)	n° 362.346 (16- 7-1929)
n° 335.026 (28- 6-1926)	n° 363.829 (18- 9-1929)
n° 335.660 (28- 6-1926)	n° 366.119 (12-12-1929)
n° 335.661 (3- 7-1926)	n° 373.207 (4- 9-1930)
n° 336.790 (14- 8-1926)	n° 373.231 (5- 9-1930)
n° 337.389 (7-10-1926)	n° 376.789 (24- 1-1931)
n° 340.136 (9- 2-1927)	n° 378.890 (8- 4-1931)
n° 340.137 (24- 2-1927)	n° 379.627 (7- 5-1931)
n° 340.873 (4- 3-1927)	n° 380.058 (23- 5-1931)
n° 341.616 (29- 4-1927)	n° 380.510 (12- 6-1931)
n° 343.100 (1- 6-1927)	n° 381.601 (25- 7-1931)
n° 345.172 (7- 9-1927)	n° 381.749 (1- 8-1931)
n° 345.852 (1-10-1927)	n° 383.564 (20-10-1931)
n° 345.854 (4-10-1927)	n° 384.633 (1-12-1931)
n° 345.855 (11-10-1927)	n° 385.184 (23-12-1931)
n° 345.856 (11-10-1927)	n° 386.501 (16- 2-1932)
n° 346.597 (19-11-1927)	n° 387.351 (23- 3-1932)
n° 347.809 (6- 1-1928)	n° 387.458 (26- 3-1932)
n° 348.092 (17- 1-1928)	n° 387.667 (6- 4-1932)
n° 349.088 (22- 2-1928)	n° 388.150 (27- 4-1932)
n° 352.103 (15- 6-1928)	n° 388.639 (20- 5-1932)
n° 354.311 (19- 9-1928)	n° 305.503 (23- 7-1932)
n° 355.138 (22-10-1928)	n° 305.569 (27- 7-1932)
n° 355.591 (9-11-1928)	n° 306.186 (10- 9-1932)
n° 355.892 (17-11-1928)	n° 306.930 (29-10-1932)
n° 356.938 (27-12-1928)	n° 307.482 (2-12-1932)
n° 357.262 (11- 1-1929)	

Andere internationale nijverheidsgroeperingen kontroleeren volgende patenten :

n° 276.010 (14- 9-1916)	n° 291.227 (1-10-1920)
n° 277.546 (11- 2-1918)	n° 291.265 (4-10-1920)
n° 280.980 (27- 6-1919)	n° 291.377 (11-10-1920)
n° 282.198 (1- 9-1919)	n° 292.604 (7-12-1920)
n° 282.541 (1- 9-1919)	n° 295.461 (1- 4-1921)
n° 290.937 (23- 9-1920)	n° 301.239 (18- 1-1922)

Aan al de Zelfbouwers wordt de **Gecovalve**

Hoog-Frequent Pentode VP 21, voor batterijvoeding, aangeboden

Deze lamp is de éénige Hoogfrequentpentode met veranderlijke steilheid en batterijvoeding, tenonzent verkrijgbaar.

Verhoog de selectiviteit, de zuiverheid en de klanksterkte van Uw batterijtoestel door de vervanging van de gewone schermroosterlampen met een GECOVALVE VP 21.

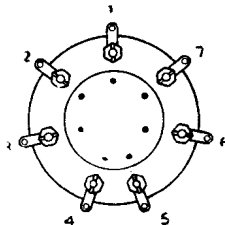

KARAKTERISTIEKEN.

Gloeispanning	2 volt
Gloeistroom	0,2 amp.
Anodespanning	150 volt
Schermspanning	60 volt
Steilheid met 0 v. polarisatie	1,1 ma V
Steilheid met 9 volt polarisatie	0,008 ma/V.

Stekkerverbindingen

1. Metallisatie.
2. Stuurrooster.
3. Demprooster.
4. Gloeidraad.

5. Gloeidraad.
 6. Niet verbonden.
 7. Schermrooster.
- Topschroef. - Anode.

N. B. — Wil men de VP 21 door een viervoltaccu voeden dan schakele men een draadweerstandje van 10 ohm in serie met den gloeidraad van de lamp.

n° 302.368 (18- 1-1922)	n° 382.946 (26- 9-1931)
n° 334.349 (11- 5-1926)	n° 382.996 (27- 9-1931)
n° 281.281 (8- 7-1919)	n° 382.997 (29- 9-1931)
n° 337.377 (30-10-1926)	n° 382.999 (29- 9-1931)
n° 348.688 (3- 2-1928)	n° 383.221 (7-10-1931)
n° 352.803 (12- 7-1928)	n° 383.222 (7-10-1931)
n° 354.709 (4-10-1928)	n° 383.548 (20-10-1931)
n° 355.807 (15-11-1928)	n° 383.817 (30-10-1931)
n° 355.808 (15-11-1928)	n° 384.113 (12-11-1931)
n° 355.809 (15-11-1928)	n° 384.350 (21-11-1931)
n° 356.804 (21-12-1928)	n° 384.744 (5-12-1932)
n° 358.135 (13- 2-1929)	n° 385.539 (9- 1-1932)
n° 358.260 (19- 2-1929)	n° 385.446 (6- 1-1932)
n° 358.619 (2- 3-1929)	n° 386.014 (28- 1-1932)
n° 358.912 (13- 3-1929)	n° 387.095 (12- 3-1932)
n° 359.005 (15- 3-1929)	n° 303.160 (20- 2-1932)
n° 359.347 (27- 3-1929)	n° 304.025 (15- 4-1932)
n° 359.528 (3- 4-1929)	n° 304.265 (30- 4-1932)
n° 359.529 (3- 4-1929)	n° 304.921 (11- 6-1932)
n° 359.760 (11- 4-1929)	n° 305.086 (24- 6-1932)
n° 360.292 (1- 5-1929)	n° 305.184 (1- 7-1932)
n° 360.637 (15- 5-1929)	n° 306.687 (15-10-1932)
n° 360.638 (15- 5-1929)	n° 307.495 (3-12-1932)
n° 361.786 (25- 6-1929)	n° 332.992 (2- 3-1926)
n° 368.113 (27- 2-1930)	n° 338.048 (9-11-1926)
n° 295.307 (12-12-1930)	n° 342.384 (11- 5-1927)
n° 379.136 (17- 4-1931)	n° 351.730 (1- 6-1928)
n° 381.996 (14- 8-1931)	n° 351.731 (1- 6-1928)
n° 382.077 (19- 8-1931)	n° 352.898 (17- 7-1928)
n° 382.251 (26- 8-1931)	n° 354.951 (15-10-1928)
n° 382.535 (8- 9-1931)	n° 356.547 (12-12-1928)

De duitshé groep TELEFUNKEN, ALLGEMEINE ELEK-
TRICITATS GESELLSCHAFT & SIEMENS und HALSKE
bracht daarbij volgende patenten in :

n° 206.703 (12- 1-1914)	n° 362.016 (3- 7-1929)
n° 355.222 (24-10-1928)	n° 287.738 (18- 6-1920)
n° 358.632 (2- 3-1929)	n° 320.005 (30- 8-1924)
n° 359.468 (30- 3-1929)	n° 347.639 (30-12-1927)
n° 361.619 (19- 6-1929)	n° 362.784 (2- 8-1928)
n° 361.620 (19- 6-1929)	n° 289.340 (10- 7-1920)

n° 304.431 (12- 5-1932)
n° 304.839 (6- 6-1932)
n° 305.735 (9- 8-1932)
n° 307.315 (23-11-1932)
n° 308.508 (4- 2-1933)

n° 277.598 (26- 2-1918)
n° 302.392 (4- 3-1922)
n° 302.393 (4- 3-1922)
n° 307.668 (11-12-1922)

De Société Belge Radio  lectrique is daarbij persoonlijk houder van volgende patenten :

n° 290.538 (10- 8-1920)
n° 326.369 (26- 5-1925)
n° 329.687 (10-10-1925)
n° 333.731 (24- 4-1926)

n° 340.151 (9- 2-1927)
n° 341.633 (30- 4-1927)
n° 350.152 (31- 3-1928)

Medegedeeld door :

J. GEVERS & Co,

Almoezenierstraat, 70. Antwerpen.

MACHTVERSTERKERS.

Welke eindsterkte behoeft men voor een bepaalde zaalgrootte ?

Getal plaatsen in de zaal	In doorsnee noodige geluidsterkte
300	0,3 Watts
500	0,5
1000	1,0
1500	1,5
2000	2,0
2500	2,5
3000	3,0

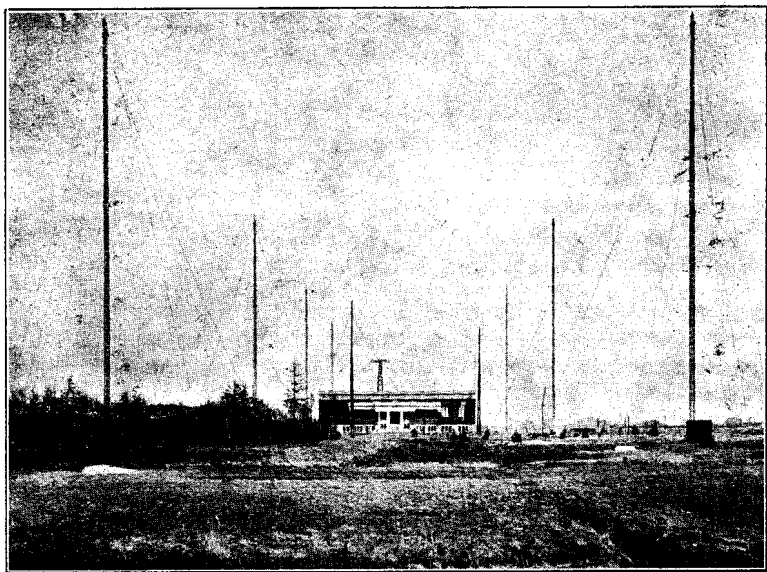
En vermits de akoestische werkingsgraad van een goeden elektrodynamische luidspreker begrepen is tusschen 3 % en 20 %, moeten de hierboven aangegeven Watts-waarden of de uitgangsterkte van den versterker 5 tot 33 maal grooter worden genomen, om over een voldoende geluidreserve te beschikken.

De Intercontinentale Zenders te Ruysselede

« VIA BELRADIO »

Algemeene inlichtingen

De nationale telegrafische weg *Belradio*, welke door de Regie van Telegraaf en Telefoon uitgebaat wordt, verzekert rechtstreeksche verbindingen met de verschillende werelddeelen.

De antenne-masten te Ruysselede.

Om de telegrammen rechtstreeks van België naar Spanje, Belgisch Congo en de belendende landen, Noord-Amerika, Mid-den-Amerika, de Antillen, Zuid-Amerika, Japan, China, Neder-landsch Indië, de Philippijnsche eilanden en Oceanie te doen zenden volstaat het dat de afzender er de niet getakseerde mel-ding « VIA BELRADIO » opschrijve.

Het op de volgende bladzijden omstandig uiteengezette tarief langs dezen weg is hetzelfde als dat der kabels ; nochtans is het gebruik van den weg « Belradio » voor ons land, een niet te verwaarloozen bron van inkomsten. Inderdaad, bij het verzen-den der telegrammen langs Belradio komt aan België een be-

langrijk deel der taks toe wijl dit deel zeer klein is bij het gebruik van ieder anderen weg.

Ieder belgisch afzender die zich tot den weg « Belradio » wendt steunt een nationaal werk dat in alle opzichten kan wedijveren met om 't even welke andere uitbating.

Benevens de radiotelegrafische verbindingen worden door de *nationale weg Belradio* ook nog *rechtstreeksche* radiotelefonische verbindingen met Belgisch Congo en Zuid-Amerika uitgebraat.

Alle abonneuten van het belgisch telefoonnet kunnen een gesprek voeren met deze welke verbonden zijn aan de netten van Leopoldville of Matadi.

De taks bedraagt fr. 390 voor een gesprek van 3 minuten met Leopoldville, en 400 fr. met Inkisi, Madimba, Matadi, Songo-lolo en Thysville.

Werking van de inrichting BELRADIO

De installaties van onze radioelectrische verbindingen zijn in drie centruns verdeeld : het radio-middenkantoor (B. C. R.), te Brussel, dat de zendstations van het centrum Ruysselede (gelegen tusschen Gent en Brugge) en tevens de ontvangsttoestellen van het centrum Liedekerke (bij Denderleeuw) bestuurt.

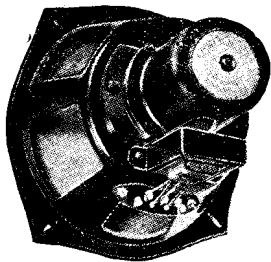
De telegrammen welke uit de verschillende punten van het land op het radio-middenkantoor toekomen worden *onmiddellijk en zonder tusschenposten* door de zendnetten van Ruysselede uitgestraald en op het zelfde oogenblik opgenomen door de registreertoestellen van de radio-middenkantoren te New-York, Madrid, Buenos-Aires, Léopoldville of Beyrouth. Op dezelfde wijze worden de telegrammen van die vreemde zenders *rechtstreeks* op de registreertoestellen van het radio-middenkantoor, via het ontvangstcentrum van Liedekerke, opgenomen.

Zulks duidt aan dat onderweg geen voortseinen gebeurt, zelfs niet te Ruysselede of te Liedekerke. Aldus is alle mogelijkheid van vertraging of missing uitgesloten.

Door de samenvoeging van lange-golvenzenders en gerichte korte-golvenzenders kan Belradio ten allen tijde buitengewoon snelle verbindingen met haar correspondenten verzekeren. De uitbatingsmethodes van de inrichting zijn zóó dat zij de gewenschte geheimhouding der telegrammen waarborgen.

SONOCHORDE

LUIDSPREKERS

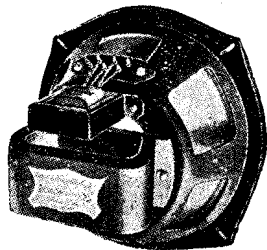

STANDARD. D. C. model

De laag voor laag gewonden en met katoen geïsoleerde bekrachtigingspoel sluiten alle mogelijkheid uit voor kortsluiting en verzekeren eene standvastige weerstandswaarde.

Kegeldoormeter : 17 cm. 8 - diepte : 12 cm. 7.

Type	Weerstand	D.C. spanning	Oe.dstroom
SF. 2500	2500 ohm.	110-190 v.	40-75 mA.
SF. 4700	4700 ohm.	140-200 v.	30-53 mA.
SF. 6500	6500 ohm.	190-250 v.	25-33 mA.

STANDARD. P. M. model

De kobaltstaalmagneet geeft een veld-dichtheid van 6500 lijnen.

Dit type is te verkrijgen met universele of speciale « Class B »-transformator. Op den transformator werden klemmen voorzien om eene gemakkelijke aansluiting mogelijk te maken.

Dit is een type voor diegenen die de beste weergave wenschen, en slechts een gematigde prijs kunnen besteden.

JUNIOR P. M. model

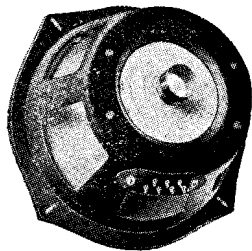
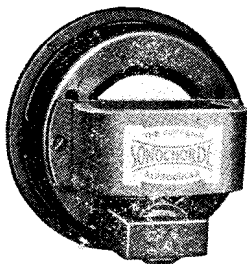
De speciaal hiervoor berekende kobaltstaalmagneet, brengt een zeer sterk nuttig veld teweeg met minimum verlies.

Geen enkele andere Zweefspoel-luidspreker van de Junior-klasse kan

zulk een rendement verzekeren.

Bijzonder als tweede luidspreker is deze bij ieder installatie aan te bevelen. Hij is te verkrijgen met universele of met « Class B » transformator.

Kegeldoormeter : 15 cm. 2 — Diepte : 11 cm. 5.

VOOR HET GROOT : L. T. Sherman & Co
5, Arenbergstraat, 5, Antwerpen

Bijzondere schikkingen

Het telegraafkantoor van Brussel-centrum dat in de onmiddellijke nabijheid van het radio-middenkantoor gelegen is, beschikt over rechtstreeksche en snelle draadverbindingen met al de belangrijke centra van het land. Hierdoor wordt de onvertraagde behandeling der telegrammen zoowel bij aankomst als bij vertrek verzekerd.

Tusschen het telegraafkantoor van Antwerpen-midden en het radio-middenkantoor te Brussel werden bijzonder snelle verbindingen aangebracht zoodat Antwerpen om zoo te zeggen als een tweede radio-middenkantoor kan worden beschouwd.

Te Brussel en te Antwerpen werden bovendien alle noodige schikkingen getroffen om een onmiddellijke en vlugge ontvangst of voortseining der telegrammen per telefoon te verzekeren zoo zulks door de afzenders of de bestemmingen gewenscht wordt.

De weg Belradio biedt dus voor wat snelheid, nauwkeurigheid, regelmatigheid en geheimhouding betreft alle mogelijke waarborgen zonder rekening te houden met de belangrijke economische voordeelen welke, voor het land, uit zijn gebruik spruiten.

Daarom twijfelen wij er niet aan dat de afzenders er zullen aan houden hun telegrammen uit België langs Belradio te verzenden. Wij vragen hun tevens dat zij hun correspondenten in vreemde landen zouden uitnoodigen om op hun telegrammen de volgende meldingen te schrijven :

« VIA RCA », voor deze welke zich in de Vereenigde Staten van Amerika bevinden of in een land dat langs daar bereikt wordt ;

« VIA TRANSRADIO », voor deze welke zich in Argentinië (Republiek), Brazilië, Bolivia, Chili, Paraguay, Peru of Uruguay bevinden ;

« VIA BELRADIO », voor deze welke Belgisch Congo (het grondgebied van Ruandi-Urundi inbegrepen) of een der belendende landen bewonen ;

« VIA TRANSRADIO », voor deze welke zich in Spanje bevinden ;

« VIA RADIO DIRECTA », indien zij zich in Portugal of eene Portugeesche bezitting (Angola uitgezonderd) bevinden.

De « Radio Corporation of America », (R. C. A.) beschikt, behalve de menigvuldige verbindingen met de belangrijkste centra van Noord-Amerika, over *rechtstreeksche* aansluitingen met Canada, Zuid-Amerika (Bogota : Republiek Colombië ; Maracaibo en Maracay : Venezuela ; Paramaribo : Surinam) ; met de Antillen (Cuba, Porto Rico, Curaçao, Dominikaansche Republiek) ; met Midden-Amerika (Panama) ; met Nederlandsch Indië ; de Philippijnsche eilanden ; Japan ; de Hawaiï eilanden (Honolulu) ; Fransch Indo-China ; Siam ; enz.

De « Transradio Internacional Compania Radio-telegrafica Argentina, S. A. », (Transradio), is insgelijks rechtstreeks verbonden met Brazilië, Bolivia, Chili, Paraguay, Peru en Uruguay.

Voor Congo en de belendende landen worden de telegrammen langs het nieuwe radiostation voor gerichte korte golven van Leopoldville gezonden. Dit zeer modern station is ingericht zoals dit van Ruysselede-Liedekerke.

DE INRICHTINGEN

Het uitzendingscentrum te Ruysselede

Lange golvenzenders. — Een antenne van 1400 meters lengte, gedragen door 8 pijlers van 284 meters hoogte, wordt gevoed

Ontvangst-centrum te Liedekerke.

door hoogfrequent alternatoren met een arbeidsvermogen van 250 kW. (De pijlers van het zendstation te Ruysselede zijn de hoogste der wereld.)

De uit te zenden telegrammen worden door het radio-middenkantoor *rechtstreeks* aan de correspondenten overgeseind. Gezien de groote snelheid met dewelke kan worden geseind kan men in duplex, t.t.z. met gelijktijdige seining en ontvangst, 1000 letters of cijfers per minuut bereiken.

Korte golvenzenders. — a) Een krachtige zender, type SBR-Marconi, voorzien van de laatste technische verbeteringen, verzekert, op korte golf, de radiotelegrafische en radiotelefonische verbindingen op zeer grooten afstand. De zender bestaat uit 8 trappen die samen 56 lampen groepeeren. Het totale voedingsvermogen is 70.000 W.

Door het gebruik van gerichte zendnetten van groote afmeting, gedragen door 4 pijlers van 61 meters, wordt al de uitgestraalde energie in een hoek van ongeveer 10° saamgetrokken. Deze energie wordt alleen uitgestraald in de richting der vreemde correspondenten Léopoldville, Buenos-Aires, Rio-de-Janeiro, Tokio, enz.

De telegrammen worden rechtstreeks door het Radio-middenkantoor van Brussel geseind. De seinsnelheid in korte golven kan 200 woorden of, in duplex, 2000 letters of cijfers per minuut bereiken.

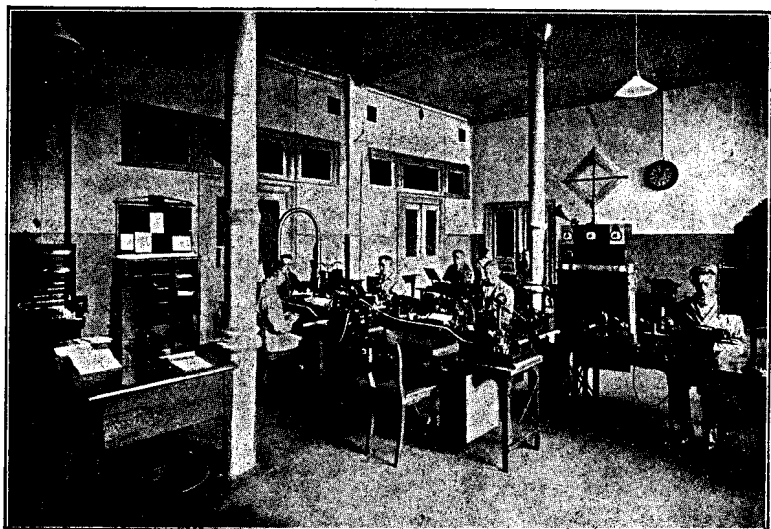
b) Twee andere sterke korte-golvenzenders verhoogden nog de middelen waarover Belradio beschikt om het vlugge verkeer met de verschillende correspondenten te verzekeren.

Ontvangst-centrum van Liedekerke

Ten einde alle stoornissen en vooral nijverheidsstoornissen te voorkomen, werd het ontvangstcentrum te Liedekerke, in open veld, opgesteld. Het centrum bezit een pijler van 90 meters hoogte. Deze draagt de raamantenne voor de ontvangst der lange golven. Aan 4 pijlers van 61 meters hoogte, werden de groote gerichte ontvangstnetten voor korte golven met hunne reflectors opgehangen.

De inrichtingen bestaan uit 4 stellen voor lange-golvenontvangst en 5 stellen voor korte-golvenontvangst. Al deze toestellen werden volgens de laatste technische verbeteringen gebouwd en verzekeren ontvangststopname met groote snelheid.

De seintekens welke door Liedekerke worden opgevangen worden rechtstreeks op de papierstrook van het registreertoe-

Radio-Middenkantoor (Brussel).

stel met ondulator in het radio-middenkantoor te Brussel overgebracht.

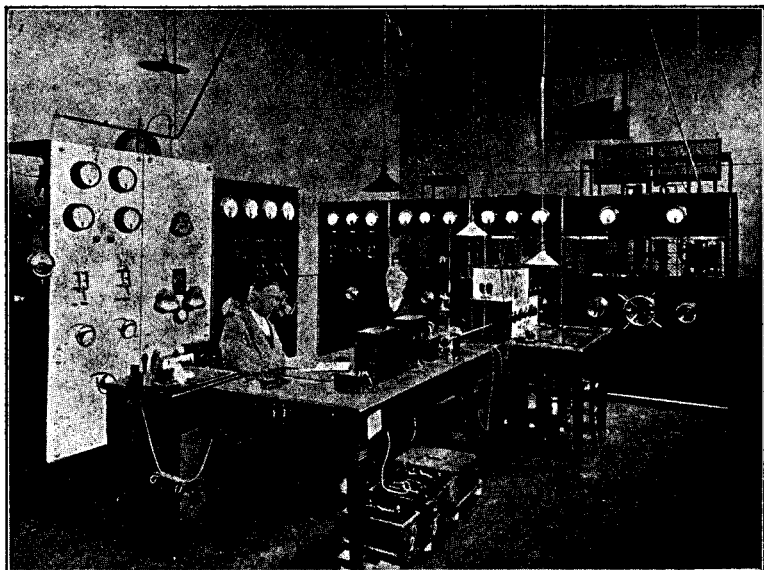
Radio-Middenkantoor Brussel

Het radio-middenkantoor, dat om zoo te zeggen het brein van de Belradio-inrichting vormt, bevindt zich te Brussel in het gebouw van Posterijen en Telegrafen, naast het telegraaf-middenkantoor waarmee het door zuigtoestellen verbonden is. Anderzijds is het radio-middenkantoor met Antwerpen verbonden bij middel van telegraaf-toestellen voor groote snelheid en beschikt over veelvoudige telefooninrichtingen, enz.

Met een doordrukmachine, waarvan het klavier hetzelfde is als dit van een schrijfmachine doorboort de operator een papieren strook op dewelke het telegram in morsetekens wordt vertaald. De strook wordt daarna met groote snelheid door een automatisch seintoestel gevoerd dat dan verder de seintekens onder vorm van vlug op elkaar volgende impulsies langs een onderaardsche lijn naar Ruysselede zendt.

In het uitzendingscentrum worden deze impulsies onmiddellijk omgezet in sterke radioseinen welke door de antenne worden uitgestraald.

Bij de ontvangst worden de seintekens der vreemde stations door de antennes van Liedekerke opgenomen, door de ont-

De zender O. S. A. (te Antwerpen).

vangsttoestellen afgescheiden en verder, immer met groote snelheid, op de registreertoestellen van het radiomiddenkantoor ontvangen. Elke strook loopt vooruit onder het oog van een operator die het telegram met een schrijfmachine op een formulier overschrijft.

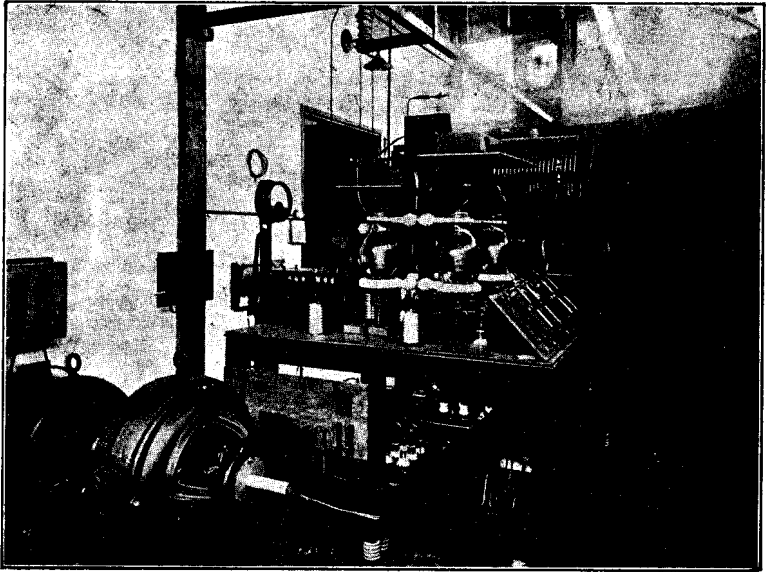
Al deze bewerkingen geschieden onder nauwkeurig en werkdadig toezicht.

De uitrusting van het radio-middenkantoor behelst talrijke sein- en ontvangsttoestellen welke een immer stijgend verkeer met de correspondenten van Belradio toelaten.

Kuststations

Deze dienen om de radiotelegrafische verbinding te bewerken met de schepen ter zee : België bezit twee kustposten : O. S. T. (Oostende) en Antwerpen (O. S. A.) welke beide thans met telegrafie en telefonie op ongedempte golven zijn uitgerust. Oostende dient in 't bijzonder voor het verkeer met de schepen, welke zich in de belgische wateren bevinden, op gemiddelde af-

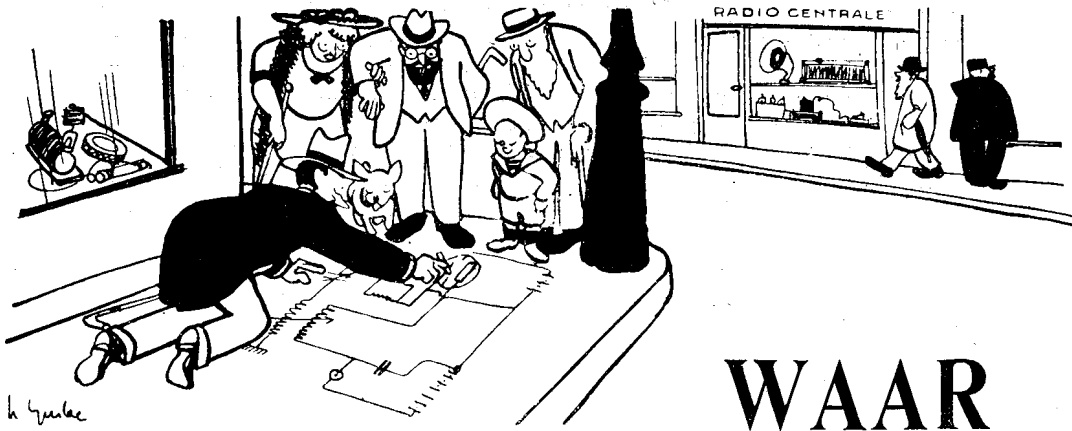
standen. Antwerpen is aangewezen voor den dienst der Schelde en voor de groote afstanden (op lange golven).

De zender O. S. T. (Oostende).

Daar het telegraafverkeer moeilijk is aan boord van sleepbooten en kleine visscherssloepen, werden te Oostende en te Antwerpen : zend-ontvangposten voor radiotelefonie opgesteld, langs dewelke de reeders gesprekken kunnen voeren met hunne booten, door tusschenkomst van het publiek telefoonnet. Deze organisatie werd onlangs uitgebreid tot al de abonneuten van het belgisch telefoonnet, die zoowel de sleepbooten, en visscherssloepen als de maalbooten Oostende-Dover kunnen bereiken.

De dienst werd in beide inrichtingen geopend op 30 Oktober 1933. Door toedoen van die kleine zend-ontvangposten voor radiotelefonie kunnen de sleepbooten ook onderling « een praatje » voeren en niet zelden hoort men dan ook, bij afstemming van het radiotoestel rond de 196 m. de sappige sinjorentaal der sleepbootkapiteins van de Schelde. Maar... zeg niet voort, wat gij hoort ! De wet van 14 Mei 1930 verbiedt zulks !... het zijn immers partikuliere mededeelingen, niet « tot allen gericht » (Q. S. T.).

WAAR kunt U meer over Radio leren en een bekwaam vakman worden ?

Het is werkelijk een te betreuren feit dat op dit oogenblik nog de beste plaatsen in onze radonijverheid ingenomen worden door vreemden en dat in de officieele inrichtingen (N. I. R. kustzenders, enz.) slechts met veel moeite een voldoende onderlegd personeel kan worden aangeworven. Hoe kan dit anders, wanneer wij moeten vaststellen dat hier te lande nog zoo weinig werd gedaan aan het onderwijs in de radio-techniek.

In de vakscholen is de radio nog niet in het programma opgenomen. In onze colleges en middelbare onderwijsgestichten kon de radio slechts even (als het gebeurt !?) in de lessen van proefondervindelijke natuurkunde worden aangeraakt.

Aan onze hoogeschole zelf was er tot voor een paar jaren nog geen gelegenheid om zich volledig in de hogere Radiotechniek te bekwaamen.

Wel werd er door de wet van 25 Oktober 1926, een *praktische interministerieele school voor Radiotelegrafie* opgericht, welke voor doel heeft de vorming der radiotelegrafisten en het technisch personeel voor de luchtvaart — en kustzenders, voor de radiodiensten in Congo, alsmede de vorming der kandidaat-onderofficieren voor de overzeiningstroepen.

Wij mogen veronderstellen dat deze kursussen natuurlijk nog uitsluitend in het fransch worden gegeven en dat onze vlaamsche jongens daar weinig baat zullen halen. Diezelfde opmerking moeten wij ook maken voor de *Ecole Professionnelle de Radiotélégraphie et de Radiotéléphonie*, aangenomen door staat, de provincie Brabant en de stad Brussel, en gevestigd in de « Middelbare school, Ernest Allardstraat, te Brussel. Deze school (welke reeds sedert 1 December 1926 werd opgericht en onder leiding staat van den heer Willy Montag, technisch bestuurder bij de Firma Tungsram, te Brussel) omvat twee sekties : a) voor radiotelegrafie, bijzonder dus bedoeld voor de vorming van scheeps- en kusttele-

grafisten en *b*) voor radiotelefonie, waar monteurs en technici worden gevormd voor de nijverheid. De lessen worden gegeven iederen avond (behalve Zaterdag en Zondag) van 19 u. tot 21 u. 30. De lessen zijn gratis. Alleen wordt een inschrijvingsrecht gevraagd van 5 fr. per leerling, en deze worden op het einde van het jaar teruggegeven. De volledige leergang in de twee sekties omvat twee studie jaren van ieder 32 weken.

— Het ware zeker te wenschen dat dergelijk initiatief in de bijzonderste steden van het Vlaamsche land ook vanwege staat, provincie en stad

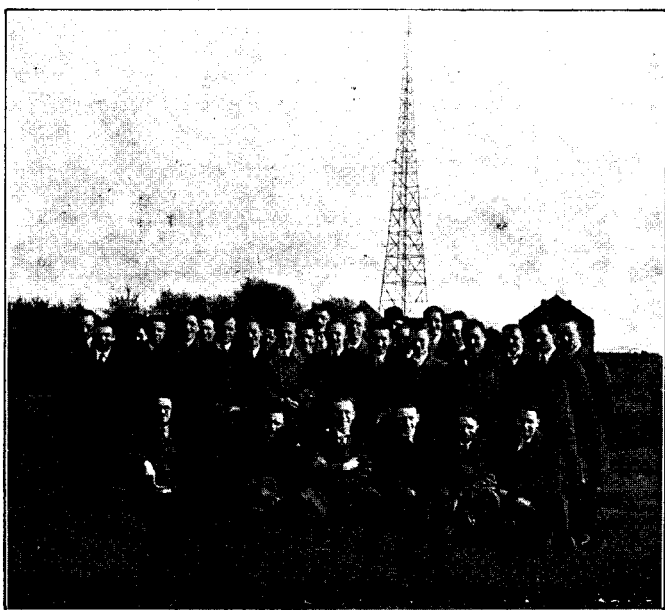

Foto J. VAN DIJCK.

De studenten in « Radiotechniek » van de K. Vl. Volkshoogeschool te Antwerpen, op bezoek te Veltem (onder leiding van Ing. Van Dijk).

op den noodigen steun mochte rekenen. Er is hierin nog heel veel goed te maken voor het Vlaamsche land !

Te Antwerpen hebben wij verschillende flinke initiatieven in dien zin te begroeten.

■ *Katholieke Vlaamsche Volkshoogeschool, St Jorisvest, 50 te Antwerpen :*

Deze inrichting, onder het Bestuur der Kath. Vlaamsche Hoogeschool-uitbreiding, heeft sedert drie jaren een volledige driejarige lessencyklus ingericht, welke voert tot het diploma van Radiotechnicus K. V. V. H. en welke tevens voorbereidt tot het examen voor het wettelijk getuigschrift van privaten radio-telegrafist of van Radio-Omroepoperator. (Naar de voorwaarden vermeld in het Belgisch Staatsblad van 22 Okt. 1931).

Deze lessencyklus omvat voor het 1° studiejaar de volgende vakken : elektriciteit (I) moraalfilosofie — Anorganische scheikunde — stekunde — meetkunde — Radiotechniek I en Radiopraktijk A. — Voor het tweede studiejaar : stekunde (II) proefonderv.natuurkunde — meetkunde II — elektriciteit (II) — Radiotechniek (II) en Radiopraktijk B. — Voor het derde studiejaar : Toegepaste mechanica — elektriciteit (III) — Radiopraktijk C. — Radioreglementeering — Radiotechniek (III) en Grafische voorstellingen.

Ieder dezer vakken kan ook afzonderlijk gevolgd worden. Het collegegeld bedraagt 25 fr. slechts éénmaal per jaar te storten, welk ook het aantal gevolgde kursussen zij.

Daarenboven betaalt de student 25 fr. per cursus, waarop hij wensch in te schrijven, met dien verstande nochtans dat het geheele bedrag (collegegeld + kursugeld) de 150 fr. niet zal overschrijden.

De leergangen loopen ieder over ongeveer vijf en twintig lessen van één uur, welke 's avonds tusschen 19 en 22 uur worden gegeven.

Wij geven hieronder nog de korte inhoud der lessen over Radiotechniek en Radiopraktijk, welke alle worden gegeven door Ing. J. G. R. Van Dijk, eerst-aanwezend Radiodokter bij den K. V. R. O.

Radiotechniek, 1° jaar.

Donderdag, om 9 uur.

Inleiding : Wiskunde en meer in 't bijzonder de nomografie en hare toepassing in de Radiotechniek.

1. De Akoestiek — mechanische trillingen — ether — golven. De grondbeginselen der elektriciteit — elektrische eenheden — beginselen van elektrochemie — thermo-elektriciteit — en photo-elektriciteit. Wetten van het elektromagnetisme — de elektriciteit in niet-geleiders. — Algemeene wisselstroomtheorie — self-induktie en capaciteit in wisselstroomkringen.

2. Radiotechniek. — het verwezenlijken eener radioverbinding — het voortbrengen van H. F. golven — de radio-lamp. Principieel der radiofonie — modulatie-Voortplanting der golven. De ontvangst : detektie — H. F. en L. F. versterking. Fono- en microfoonversterkers. Telefonen en luidsprekers. Theoretische verklaring van enkele der bijzonderste ontvangtschakelingen.

Radiotechniek, II° jaar.

Maandag, om 9 uur.

Inleiding : Grafische berekeningen met toepassing op de H. F. techniek.

1. Grondige studie der trillingskringen. Koppeling en afstemming. Berekening van afstemspoelen en condensatoren. Open en gesloten trillingskringen. — Studie der zend- en ontvangst-antennes — raamantennes en hunne richtwerking. — Radiogoniometrie. Theorie der radiolampen en beredeneerde studie van hun gebruik. Zenders met ongedempte golven. Radio-telegrafie- en telefonie-zenders : studio's en mikrofonen — L. F. versterking — Modulatie — kontrol der uitzendingen — echo —

effekten — lijnverbindingen. — Stabiliteit der zendfrequentie — stroomvoeding van zenders. Manipulatiemethoden bij telegrafie.

2. Ontvangsttoestellen en hunne voeding. Studie der bijzonderste schakelingen : omroep — ontvangst — korte golf-ontvangst en televisie-ontvangst. Voeding : op batterijen, op gelijkstroomnet en op wisselstroomnet. Theoretische studie van bijzondere ontvangstfouten en hunne verhelping.

Radiopraktijk A-B.

(Doorloopende cursus over 2 jaren.)

Om de 14 dagen : Donderdag om 8 uur.

Meet-instrumenten en hun gebruik. — Eenvoudige elektrische proeven op open en gesloten kringen. Het beproeven en nazien van radio-toestellen — ontvangstinrichtingen — praktisch aanleggen van antennes — het bouwen van raam-antennes — algemeene aanwijzingen voor het bouwen van toestellen : de noodige werktuigen — het kiezen en beproeven van onderdeelen — verschillende bouwmethoden. — Het opzoeken van fouten in ontvangst- en zedinrichtingen. Storingen en hunne opheffing. Het beproeven en doormeten van radiolampen. Proeven van televisie- en korte golf-ontvangst. De praktijk der Morse-teekens — ontvangst.

Af en toe zullen ook bezoeken ingericht worden aan omroep- en telegrafiezenders en fabrieken.

Radiotechniek, IIIe jaar.

Maandag, om 8 uur.

Bijzondere studie der radiolampen en hunne karakteristieken voor uitzending en ontvangst — nadere studie en berekening van laagfrequentieversterkers — klassificeering der versterkersmethoden. — Nadere studie van mikrofonen — omroepstudio (en akoestiek hiervan) en pick-ups — luidsprekers.

Voortplantingsverschijnselen bij lange, korte en ultrakorte golven.

Theoretische studie omtrent storingen en hunne bestrijding.

Vervormingsoorzaken bij den zender — bij de voortplanting en bij de ontvangst.

Deze lessen worden zooveel mogelijk telkens samengevat in grafieken en nomogrammen.

Radiopraktijk C.

(3^e jaar.)

Om de 14 dagen : Donderdag, om 8 uur.

Praktische studie der meest gebruikte ontvangstschakelingen (handels-toestellen) — hunne berekening en herstelling der meest voorkomende mechanische, elektrische en radio-elektrische fouten.

Inrichting van een modern laboratorium — keuze der instrumenten en behandeling.

Praktische aanduidingen voor de behandeling van telegrafie- en tele-

fonie-zenders — met bezoeken aan zendingrichtingen — (scheeps- en kuststations, Veltem, Ruyssede, enz.).

Radio-reglementeering : Internationale overeenkomsten in zake radiotelegrafie en radio-omroep. — Bespreking der Belgische wetgeving hieromtrent.

■ — Verder hebben wij nog de cursus over Radio, welke door den heer P. H. Brans, radioneticus, wordt verzorgd aan de *Volksuniversiteit Herman Van den Reek*. (Sekretariaat : Bouwhandelstraat, 83, te Antwerpen).

Deze cursus wordt gegeven in samenwerking met de Vlaamsche Nationale Radiovereniging (Vlanara). De cursus is slechts toegankelijk voor de leden van Volksuniversiteit en mits betaling van een speciaal cursusgeld van 10 fr.

De leergang omvat 20 lessen ('s maandags van 20 tot 22 uur) en vangt aan einde Januari, om te eindigen rond Paschen.

■ Als bijzonder *praktische* opleiding, willen wij hier vermelden, de Zaterdagnamiddagcursus, welke iedere week van 14 u. 30 tot 17 uur wordt verzorgd door Ing. J. G. R. Van Dijck, in het *Klank & Beeld Instituut*, Provinciestraat, 1, Antwerpen, waar terzelve tijd ook « lessen per brief » over radio- en fotocellentechneik werden ingericht, om aan de leerlustigen uit de provincie de gelegenheid te geven zich op radio-gebied, onder bekwame leiding, te volmaken.

Vraag het prospectus en voorwaarden aan ; dit verbindt U tot niets !

STUDAX.

De Radio-Dokter zegt :

— Hoe herkent U de positieve en de negatieve pool bij gelijkstroom? Bij gebrek aan poolpapier, neemt U een glas water en doet er een snuifje zout in. Dan neemt U twee goed geïsoleerde draden, en brengt in serie de één der draden een gewone verlichtingslamp aan. Dan steekt U de twee uiteinden, op eenigen afstand van elkaar in het glas water. De lamp zal oplichten en U zult aan één der draaduiteinden in het glas, eene menigte gasballetjes zien ontstaan : dat is de negatieve pool... de andere draad zal dus verbonden zitten met de positieve pool van het stroomnet.

— Bij gelijkstroomnetten, is meestal één der stroomdraden aan de « aarde » gelegd. Om te onderzoeken welke draad « geaard » is, neemt U een lamp, voorzien van twee eindjes draad, U bevestigt een der draden aan de waterleiding of aan de aardleiding van telefoon of radiotoestel en de andere draad brengt U achtereenvolgens in de twee « gaten » van het stopkontakt. Bij aanraking van de « geaarde » pool, zal de lamp niet branden. In het andere geval (dus voor de stroomdraad) dan zal zij oplichten.

Radio=boeken en Tijdschriften

A. Radiotechniek

W. Peeters : Vraagbaak voor den zelfbouwer (theoretische verklaring van wat « Radio » eigenlijk is, met 11 bouwteekeningen) (uitg. V. I. R. O.-N. V.)	14,—
P. H. Brans : Storingen bij Radio-Ontvangst	10,—
P. H. Brans : Energiebronnen voor Radio-apparaten (Droge cellen en Accu's)	15,—
P. H. Brans : Filters voor Anode- en Gloeistroom	17,50
J. Luyckx : Superheterodynes	10,—
P. H. Brans : Hoe bouw ik de beste Antenne voor Radio-ontvangst	15,—
P. H. Brans : Praktische storingsbestrijding aan het ontvangsttoestel	5,—
Ing. D. Van den Berg : Het nieuwe Handboek der Radio-techniek. (1932) 964 blz. (852 fig.) gebonden.	145,—
J. Corver : Het draadloos ontvangststation v. d. Amateur (2 deelen)	72,50
G. Weert : Werking en inrichting van den omroepzender	35,—
R. Swierstra : Radio-Ontvangst in theorie en praktijk	43,50
J. Roorda en Bossman : Radiotechnische Vademecum	40,—
J. Roorda : Handboek der Radiotechniek	71,—
Dr. Ing. Koomans : Draadlooze telegrafie en telefonie	25,50
J. R. G. Insbrucker : Draadlooze telegrafie	27,50
H. Schnabel : Wat te doen bij Radiostoring ?	15,—
C. L. Boltz & S. W. Hiskes : Het Radioboek voor Iedereen 280 blz.	56,60
A. Henrotay, Ing. E. S. E. : Qu'est ce que la T. S. F. ? (9 duizendtal) (warm aanbevolen voor beginners)	12,—
M. Adam : Eléments de Radioélectricité	18,—
« Ook alle buitenlandse werken over Radiotechniek : fransche — duitse — engelsche en amerikaansche kunnen met den grootsten spoed en in de voordeligste voorwaarden door ons worden besteld.	
Centraliseer al uwe raadplegingen en al uwe orders bij « Het Klank & Beeld Instituut ». Wij zullen zorgen dat dit Uw voordeel wordt !	

B. Voor zelfbouwers : Bouwteekeningen en handleidingen

*Klank & Beeld : T W VI-Schakeling (Wisselstroom) met pick-up en televisie-aansluiting, zeer goed geïllustreerd met foto's en teekeningen en met bouwplan op volle grootte.	10,—
*Klank & Beeld : T G VI-Schakeling (gelijkstroom) (110 Volt) 32 bl.	10,—
A. Henrotay : Ing. E. S. E. Quel montage choisir en T. S. F. (4 duizendtal)	15,—
*De lezers van dit Jaarboek bekomen deze schakelingen met 50%.	

C. Ultra Korte Golf

Arim-Ultrakorte-Golf (5 lamp-éénknops)	5,—
Arim-Ultrakorte-Golf voorzet-apparaat (2 lamps-éénknops)	5,—
J. J. Numans : Korte-Golf Ontvangst	58,—

<i>W. Keeman</i> : Het zendend Amateurisme in Nederland	21,75
<i>J. Gertsen</i> : Ultra korte golf-schema	14,50
<i>H. Schnabel</i> : Radio Vaticana (3 lamps ultra-korte Golfschema)	9,75
<i>De Gorter</i> : Lange en Korte Golf. geb.	42,50
<i>J. Luyckx</i> : Schakelingen voor ultra-korte Golfontvangst	7,50
<i>A. Clavier</i> : Les ondes courtes-émission et réception	9,—
<i>R. Mesny</i> : Les ondes électriques courtes	45,—
<i>M. Von Ardenne</i> : Empfang auf kurzen Wellen. geb.	30,—
<i>F. Cremers</i> : Kurzwellen, Sendung und Empfang. geb.	46,75
<i>H. W. Privin</i> : Kurzwellen-Verkehr	12,75
<i>J. Haagenaar & J. Roorda</i> : Amateur-Zenders (1933)	43,50
<i>J. Corver</i> : Het draadloos zendstation voor den Amateur (1933)	54,50
<i>A. Planès. PY</i> : L'émission d'amateur pratique	25,—

De Korte Golf is rijk aan mogelijkheden en aan zuiver liefhebbersgenot !
Pas Uw toestel aan voor de ontvangst van die honderden zenders uit alle werldeelen !

D. Televisie en Beeldradio

<i>V. I. R. O.-N. V.</i> « <i>Televisie</i> » — Hoe bouw ik zelf een uitstekend televisietoestel (syst. Telehor) (met 13 foto's en schema's) ?	10,—
<i>V. I. R. O.-S. A.</i> « <i>Télévision</i> » — Comment construire un « téléviseur (syst. Téléhor) (avec 13 photo's et schema's) ?	10,—
<i>J. G. R. Van Dijk. Ir.</i> « <i>Praktische Televisie</i> » — (46 blz. met 65 foto's, teekeningen en schakelingen)	15,—
<i>J. G. R. Van Dijk. Ir.</i> <i>Radiovisie. « Zijn Wezen en Mogelijkheden »</i> (met een voorwoord van Prof. Dr. Fl. Van der Mueren) 105 blz. met 45 teekeningen en buitentekstplaten op couché)	12,—
<i>J. G. R. Van Dijk. Ir.</i> « <i>Proefondervindelijke Radiovisie</i> » — (met een voorwoord van Prof. Kan. De Mynck) een « kompendium » voor alles wat de televisie-praktijk betreft (248 blz. met ruim 200 foto's-schema's en teekeningen)	40,—
<i>J. Corver & G. J. Eschauzier</i> « <i>Televisie voor den Amateur</i> » — (55 blz. en 67 figuren)	18,40
<i>Philip-Van Reyendam</i> « <i>Televisie</i> » — (Wat het is en hoe het is)	21,60
<i>M. Polak</i> « <i>Beeldtelegrafie en televisie</i> »	14,—

Tijdschriften

<i>La Télévision</i> (Parijs) (maandblad)	45,—
<i>Fernsehen</i> (Berlijn) tweemaandelijksch (als bijlage bij Funktechnische Monatshefte)	145,—
<i>Television</i> (London) (maandelijksch)	160,—

Zien en hooren, verdubbelt de aantrekkelijkheid van den Omroep ! Waarom doet U nog niet aan Televisie ? ! De mogelijkheden zijn zoo buitengewoon groot !

E. Klankfilm en Fotocellentechniek

<i>Ing. J. G. R. Van Dijk</i> : Lichtelektricititeit — Wezen en Techniek (verschijnt in 't voorjaar 1934)	30,—
Het Elektrische Oog	12,—

<i>Simon-Suhrman</i> : Lichtelektrische Zellen. (1)	
<i>Geffcken-Richter-Winckelmann</i> : Die lichtempfindliche Zelle. Als technisches Steuerorgan. (1)	
<i>V. K. Zworykin</i> : (E. D. Wilson) Les Cellules Photo-electriques. (1)	
<i>Walker-Lance</i> : Photoelectric cell applications. (1)	
<i>Cambell & Ritschie</i> : Photoelectric cells. (1)	
<i>Hughes & Dubridge</i> : Photoelectric Phenomena. (1)	
KLANKFILM :	
<i>Dahlgreen</i> : Tonfilmwiedergahe	25,—
<i>Dr. Fr. Skaupy</i> : Die Grundlagen des Tonfilms	95,—
<i>Dr. Fiseler & Dr. Lichte</i> : Tonfilm. Aufnahme und Wiedergahe. (1)	
<i>P. Hémardinquer</i> : Le Cinématographe Sonore	35,—

(1) Vraag bij het Klank en Beeld Instituut (afd. Boekhandel) de juiste prijslijst van deze wetenschappelijke werken.

F. Radio-Tijdschriften en Programmabladen

	<i>per jaar per nummer</i>	
<i>Radio</i> (maandelijks) (het oudste Vlaamsche Radio-tijdschrift)	30,—	3,—
<i>Radio-Revue</i> (maandelijks)	30,—	3,25
<i>Radio-Express</i> (wekelijks)	145,—	3,75
<i>Radio-Nieuws</i> (3 maandelijks)	65,50	18,75
<i>Vlaamsche Radiogids</i> (wekelijks) (programmablad)	70,—	2,—
<i>Radiopost</i> (wekelijks) (programmablad)	75,—	1,75
<i>l'Antenne</i> (wekelijks)	90,—	2,—
<i>Radio-Home</i> (alle 14 dagen)	55,—	3,—
<i>Soirées</i> (wekelijks) (programmablad)	95,—	2,50
<i>La T. S. F. pour tous</i> (maandelijks)	67,50	6,50
<i>Radio-Gram</i> (alle 14 dagen)	95,—	4,50
<i>Le Haut-Parleur</i> (wekelijks)	77,50	2,—
<i>La T. S. F. Moderne</i> (maandelijks)	70,—	6,75
<i>Funk</i> (Funkbastler) (wekelijks) (programmablad)	250,—	5,—
<i>Radio-News</i> (maandelijks)	126,—	12,50
<i>Wireless World</i> (wekelijks)	210,—	4,50
<i>Radio Engineering</i> (maandelijks)	108,—	—,—
<i>Wireless Magazine</i> (maandelijks)	105,—	11,—
<i>Projecting Engineering</i> (maandelijks)	108,—	—,—
<i>Publications techniques de l'Union Internationale de Radiodiffusion</i> (Floridalaan 128, Brussel) verschijnen niet op geregelde tijdstippen.		

Abis Algemeene Werken

<i>Dossiers de la Coöperation Intellectuelle</i> :	
La Radiodiffusion Scolaire, 208 blz.	30,—
La Radiodiffusion et la Paix, 200 blz.	30,—
<i>Publications Techniques de l'Union Internationale de Radiodiffusion.</i> (Floridalaan 128, Ukkel).	

Memorandum sur la situation actuelle de la Radiodiffusion Européenne.

Le contrôle des Longueurs d'Onde.

<i>Ing. R. Braillard</i> : La Radiophonie en Belgique	12,—
<i>E. P. Leopold</i> : Radio-Toestanden in België	1,—
Radio-Toestanden in Nederland	2,—
<i>Mgr. Picard</i> : Radio-Catholique	1,—
<i>J. Boon</i> : Mijn Luistervinkjes (Nonkel Jan)	10,—

De Radio-Dokter zegt :

— Bij toestellen op het gelijkstroomnet gevoed is het aan te raden :
Nooit antenne noch aardleiding aan de daartoe bestemde klemmen van het toestel rechtstreeks te verbinden, maar tusschen beide en de klemmer van het toestel een blokkondensator van 2 ohms. te verbinden. Ook de gloeistroombatterij, (bij gebruik van een netstroomplaatspanningsapparaat) mag niet met de aarde in verbinding staan.

— Bij toestellen op het gelijkstroomnet gevoed doet U goed luidspreker en koptelefoon, niet direkt in de anodekring der eindlamp te schakelen maar een uitgangstransformator, hiervoor te bezigen.

— Wanneer de naald van den milliamperemeter, welke U ter controle in den anodekring der eindlamp inschakeldet, een neiging vertoont om bij het doorkomen van « fortissimo's » een langere stroomwaarde aan te geven, dan is dit een teeken dat de roostervoorspanning van de eindlamp te laag is. — De naald van den milliamperemeter zou stil moeten blijven, voor een toestel dat geen « vervorming » geeft.

— Werk nooit aan elektrodynamische luidsprekers, of aan luidsprekers met « permanente magneet » vooraleer... Uw armbandhorlogie te hebben afgedaan ! De magnetische beïnvloeding zou haar heelemaal « van streek » kunnen brengen !

— Voor het bekomen van een uitstekende aardleiding is het noodig een zinken of andere metalen plaat, met tamelijke groote oppervlakte, *vertikaal* in den grond in te graven, er zorg voor dragende dat de plaat, waar de verbindingsdraad aan de aardplaat werd gesoldeerd boven de aardoppervlakte uitsteekt en dus regelmatig kan nagezien worden.

— Bij sommige merken gebeurt het wel dat de lampvoet gemakkelijk van de glazen buis losraakt. Om hiervan te verhelpen, kunt U den voet in methyl-alcool onderdompelen, tot dat het « ciment » week wordt en dan zal een zorgvuldig duwen, de voet weer stevig bevestigen.

DE REGIONALE ZENDERS EN HUNNE BETEEKENIS!

Terloops hier en daar, hebben wij er reeds op gewezen welke grievende ongelijkheid er bestaat, en daarbij welke sociale misstand daaruit volgt, op gebied van regionale zenders of beter plaatselijke zenders. Sedert jaren werden hier en daar, met het oog op de zeer winstgevende « ether-publiciteit », door privaat initiatief, lokale zenders opgericht, met eene kleine zendsterkte, meestal de 100 watts niet overschrijdend, en welke zeer goed binnen een straal van ± 50 Km. waren te ontvangen. « Radio-Schaarbeek » was er eene van de eerste uur ! De bedoeling was zooveel luisteraars mogelijk te tellen en daardoor de publiciteit hunner cliënten zóó renderend mogelijk te maken : bijzonder de breedste lagen der bevolking, deze, die volstrekt niet houden van de klassieke « overvloed » in de programma's der nationale zenders, werden natuurlijk met één slag, verzot op het zeer lichte programma-genre, dat de publiciteit der lokale zenders, inkleedde. Men heeft zich een gedachte kunnen vormen van de « kolossale » populariteit wanneer Minister Bovesse, eens den flater beging : Radio-Schaarbeek, voor enkele weken te sluiten.

Protesten stroomden toe uit alle hoeken van het land, er werden meetings en optochten gehouden... het dreigde een quasi-politieke « uitbarsting » te worden ...en de zender werd terug geopend ...sterker en grooter dan te voren. Wondere uitslag ! Men zou er een politiek-commercieel schandaal achter kunnen verbergen ! ? — Intusschen waren andere initiatieven uitgewerkt, alle van privaten aard : Radio E. L. Chatelineau — welke zeker een populariteit heeft verworven in zijn waalsche omgeving, welke deze van Radio-Schaarbeek voorbijstreeft. — Radio-Binche niet zoo ver vandaar af ! en Radio-Conférence te Brussel, die onder een « educatieven » naam ook een « commercieel » doel verbergt.

Te Luik kende men weldra de grootste zender-dichtheid ! Niet minder dan vier zenders werden er op een korte tijdspanne en binnen een kreits van een 25 tal kilometers opgericht : Radio-Cointe — Radio-Experimental — Radio-Seraing — en Radio-Wallonie ! Om alle conflicten te vermijden werd zelfs door het ministerie van P. T. T. voor deze vier zenders volgende vaste zendtijdverdeling aangegeven :

Maandag : 12 u. tot 14 u. Radio-Cointe ; 14 u. tot 16 u. Seraing ; 16 u. tot 23 u. Radio-Wallonie.

Dinsdag : 12 u. tot 14 u. Radio-Cointe ; 16 u. tot 17 u. Radio-Wallonie ; 19 u. tot 23 u. Seraing.

Woensdag : 12 u. tot 14 u. Radio-Cointe ; 16 u. tot 17 u. Radio-Wallonie ; 18 u. tot 23 u. Radio-Experimental.

Donderdag : 12 u. tot 14 u. Radio-Cointe ; 14 u. tot 16 u. Seraing ; 16 u. tot 23 u. Radio-Wallonie.

Vrijdag : 12 u. tot 14 u. Radio-Cointe ; 16 u. tot 17 u. Radio-Wallonie ; 18 u. tot 23 u. Radio-Experimental.

Zaterdag : 12 u. tot 14 u. Radio-Cointe ; 14 u. tot 19 u. Radio-Wallonie ; 19 u. tot 24 u. Seraing.

Zondag : 8 u. tot 10 u. Radio-Experimental ; 10 u. tot 12 u. Radio-Wallonie ; 12 u. tot 14 u. Radio-Cointe ; 14 u. tot 16 u. Radio-Experimental ; 16 u. tot 23 u. Radio-Wallonie.

De Luikenaars hebben dus volstrekt niet te klagen ! Zij hebben minstens dagelijks plaatselijke uitzendingen van 12 u. tot 23 uur ! 's Zaterdag tot middernacht en 's Zondags vanaf 8 uur 's morgens !

Wat is Antwerpen daartegen achteruit gebleven ! Een zender, waarvoor de vergunning werd toegestaan aan de « Eglise du Christ », een franschtalige protestantsche gemeente, welke daardoor midden in een vlaamsch en hoofdzakelijk katholiek midden een preekstoel in den ether krijgt, om binnen te dringen bij, en zijn beginselen op te dringen aan de bijzonderste lagen der antwerpsche bevolking... en een etherzweep om de antwerpsche vlamingen af te rossen !

Het is van politiek katholieke en van politiek vlaamsche zijde een onvergeeflijke en onverantwoordelijke laksheid geweest, van het eerste oogenblik af niet te hebben geprotesteerd bij den minister, of door een interpellatie in Kamers en Senaat, niet de aandacht van heel het land te hebben geroepen, op den waanoestand, welke door deze zendvergunning kon worden geschapen ! — En wanneer een paar jaren nadien, de « godsdienst » op het achterplan schoof... uit een strategisch oogpunt wellicht !... om plaats te maken voor een openlijke publiciteitsmaatschappij, met vreemde centen en hoofdzakelijk vreemd beheer en er op dat oogenblik, ten andere in navolging van de overige plaatselijke zenders, op een « grootsche » wijze en met « officieele toelating » het ministerieel besluit van 28 Augustus 1931 (Art. 9) werd verschopt en belachelijk gemaakt !... toen werd zeker een tweede kans geboden, om in het belang der katholieke en der vlaamsche gemeenschap in de bres te springen ! Weer bleef de zaak... gelijk zij was... Enkele schuchtere aanvragen voor toelating voor het oprichten van plaatselijke K. V. R. O. zenders werden « natuurlijk » (!) beleefd afgescheept ! — En maar steeds geen ernstige reactie ! De antwerpsche fransch-dolle zender, waar, door een belachelijk-nare uitspraak der vlaamsche aankondigingen, den vlamingen voortdurend nog meer kaakslagen worden uitgedeeld ! gaat door met zijn zendtijd te vermeerderen... en met den « honig » zijner opgewekte muziek, geeft hij de stilaan « in slaap » gewiegede sinjoren, iederen dag ook zijn vlaamschhatende principiepen — zijn vrijzinnigheid en... immoreele liedjes, afgewisseld door de zondagsche preeken en de protestantsche zangen, als een langzaam, maar zeker werkend vergift... lepel voor lepel in !

Eindelijk komt er beweging... in den ether ! 't Is lijk bij de wording van de omroepbeweging hier te lande ! De politiekers roeren niet ! En het zijn de technici, die de handen uit de mouwen steken... die op eigen kosten en met geringe hulpmiddelen, maar op een vasten voet... een poging willen doen om door het uitlokken eener uitspraak, te peilen naar de werkelijke *rechtvaardige* of *onrechtwenschende* bedoelingen der P. T. T. diktatuur.

De Berchemsche proefzender... een stem als een klok — schuchter doch door en door vlaamsch, waarvan men het warm-kultureele hart

voelt kloppen en het zuivere idealisme voelt leven, in de ontroerende stem van den « speaker »... komt ons verassen ! Dagelijks bij de koffietafel, 's morgens vroeg tusschen 7 en 8 u. 15, leest hij ons het dagblad voor en geeft ons door eenige opgewekte, doch frisch-moreele muziekstukjes, meer lust tot werken. Vrijdags en Zondags wordt een avondkoncert verzorgd, dat tintelt van opgewektheid van echt-vlaamsche leute en... bijwijlen ook, zooals het hoort, van opvoedende en leerzame bespiegelingen !

Doch die schoone tijd duurde niet lang... veertien dagen amper... en er kwam een onverbiddeijk order van het ministerie van P. T. T. : de uitzendingen moesten gestopt worden !... Ontroering — verbittering in alle Vlaamsche harten... om deze nieuwe onrechtvaardigheid, om deze nieuwe ongelijke behandeling, van vlaamsche en... franskiljonsche elementen ! Op welken grond ? ! De ministerieele besluiten van Augustus 1931 ? Wel neen ! die zijn van geenerlei waarde of beteekenis ! Die zijn er waarschijnlijk om bedoeld om de goedgebouwde gemeente een prop in den mond te duwen ! Er is toch geen enkel artikel van dat besluit dat naar de letter wordt uitgevoerd ! en toch durft men op de honderden protestbrieven en op de vraag waarom voor de « anderen » dan niet éénzelfde maatregel wordt getroffen (?) antwoorden (!) dat het « statu quo » van voor Augustus 1931 voorloopig wordt behouden en... wellicht nog lang zal worden behouden ! — Leven wij in een beschaafd land waar de grondwet uitbazuint : « Alle Belgen zijn gelijk voor de Wet ! »

Ofwel *moet* er plaats worden gevonden in den ether, voor niet ééne, maar minstens vier vlaamsche regionale zenders : Antwerpen — Hasselt — Leuven en Gent, ofwel moet voor *allen*, het ministerieel besluit van 28 Augustus 1931, worden toegepast !

Luisteraars — Vlaamsche luisteraars, *eischt* Uw recht ! Antwerpen moet ten spoedigste zijn Vlaamschen zender terug hooren ! Waar wij op gebied van regionale zenders niet gelijkberechtigtd worden, moeten wij ook onzen plicht van het betalen der luistertaks, maar in zooverre kwijten als ons recht wedervaart !

Wij herhalen dat Antwerpen volstrekt niet tevreden is : als « regionale » zender : 4 E. D. te aanvaarden ! Een regionale zender moet ten minste rekening houden met de groote meerderheid der bevolking waarvoor hij dienen moet : diens confessioneele overtuiging eerbiedigen, en ook de taal en kultuur ervan !

4 E. D. doet dit niet ! 4 E. D. biedt niet de waarborgen, noch, onder oogpunt van moraliteit, noch onder oogpunt van technische bevoegdheid, welke door Artikel 21 van het ministerieel besluit van 28 Aug. 1931 worden vereischt !

En wil de minister dan toch volstrekt hier het hekken aan den ouden stijl laten, dan moet hij ten minste gedoogen dat een andere zender opgericht wordt te Antwerpen of Omgeving, welke beter dan 4 E. D. de belangen en de eischen der antwerpsche vlaamsche en katholieke bevolking voldoet ! Hij kan er dan verder voor zorgen dat, zooals dit voor Luik gebeurde, er een maximum bepaalde zendtijd voor beide worde vastgesteld en... daarbij weer om... eerstgeboorterecht-redenen weer niet het leeuwenandeel hiervan geven aan hen, die vreemd van volk en

zeden, hier den scepter meenen te mogen zwaaien ! Het is zijn sociale plicht, in het belang van den vrede : de vlaamsche bevolking minstens gelijk recht te geven !

Waarde Vlaamsche luisteraars ! dwarsboomt Uw eigen recht niet, door om een of andere reden, die « vreemde kaste, in het hart van Vlaanderen » ! te steunen, 't zij door Uw publiciteit, 't zij door Uw lidmaatschap van hun Vriendenkring. Uwe plicht eischt, dat U eerst Vlaamsche initiatieven steunt !

ALLO... ALLO...

Geachte Lezers, mogen wij een oogenblik Uwe aandacht vragen voor een bijzonder liefdadig werk :

« Radio voor onze Weezen »

waarvoor dit Jaarboek een bijzonder warmen oproep doet tot de minstens 15.000 lezers, in wier handen dit Jaarboek zal komen !

Dit werk heeft voor doel de armste weezen-huizen een goed radiotoestel te verschaffen !

Giftten voor dit schoone werk zullen in dank ontvangen worden op de bureelen van het Klank en Beeld Instituut, 1, Provinciestraat, Antwerpen en zullen worden verantwoord in ons Jaarboek 1935.

BIJ DEN RADIO-DOKTER.

— Sommige lampen, bijzonder als detektorlamp gebruikt kunnen soms een zeer sterk mikrofonisch effekt hebben ; de minste tik of stoot, soms alleen reeds de invloed van den naar het toestel toegekeerden of op het toestel staanden luidspreker kunnen een vervaarlijk gehuil doen ontstaan.

Men verhindert dit heel dikwijls door om de lamp een stuk van een fietsband te spannen, ofwel een speciale gummi-lampkap te gebruiken.

